

Официален вестник

на Европейския съюз

C 76

Издание
на български език

Информация и известия

Година 56
14 март 2013 г.

Известие №	Съдържание	Страница
I	Резолюции, препоръки и становища	
	СТАНОВИЩА	
	Европейски икономически и социален комитет	
	486-а пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г.	
2013/C 76/01	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Разгръщане на потенциала на децата и младите хора с големи интелектуални заложби в рамките на Европейския съюз“ (становище по собствена инициатива)	1
2013/C 76/02	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Измерението, свързано с равенството между половете, в стратегията „Европа 2020“ (становище по собствена инициатива)	8
2013/C 76/03	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Морското пиратство: по-категоричен отговор от страна на ЕС“ (становище по собствена инициатива)	15
2013/C 76/04	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Създаване на Европейски социален знак“ (проучвателно становище)	20

BG

Цена:
4 EUR

(Продължава на вътрешната корица)

III Подготвителни актове

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

486-а пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г.

2013/C 76/05	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите „Акт за единния пазар II — заедно за нов растеж“ COM(2012) 573 final	24
2013/C 76/06	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно засилено партньорство в рамките на европейското научноизследователско пространство за върхови постижения и растеж“ COM(2012) 392 final	31
2013/C 76/07	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет „Индустриална политика за отрасъла на сигурността — план за действие за иновативен и конкурентоспособен отрасъл на сигурността“ COM(2012) 417 final	37
2013/C 76/08	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Подобряване и фокусиране на международното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — стратегически подход“ COM(2012) 497 final	43
2013/C 76/09	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Към по-добър достъп до научна информация: увеличаване на ползите от публичните инвестиции в областта на научните изследвания“ COM(2012) 401 final	48
2013/C 76/10	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 273/2004 относно прекурсорите на наркотични вещества“ COM(2012) 548 final — 2012/0261 (COD)	54
2013/C 76/11	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Оползотворяване на потенциала на изчисленията в облак в Европа“ COM(2012) 529 final	59
2013/C 76/12	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съвместно съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Към изграждане на подновено партньорство за сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион“ JOIN(2012) 6 final	66

I

(Резолюции, препоръки и становища)

СТАНОВИЩА

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

486-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ, ПРОВЕДЕНА НА 16 И 17 ЯНУАРИ 2013 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Разгръщане на потенциала на децата и младите хора с големи интелектуални заложби в рамките на Европейския съюз“ (становище по собствена инициатива)

(2013/C 76/01)

Докладчик: г-н **RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

На 19 януари 2012 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Разгръщане на потенциала на децата и младите хора с големи интелектуални заложби в рамките на Европейския съюз“.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 20 декември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 131 гласа „за“, без гласове „против“ и 13 гласа „въздържал се“.

1. Препоръки

1.1 Европейският икономически и социален комитет съзнава факта, че темата за децата и младите хора с големи интелектуални заложби е сравнително добре разработена, благодарение на осъществените в продължение на няколко десетилетия проучвания и на обширната специализирана научна литература⁽¹⁾. Въпреки това, предвид значението на този въпрос, ЕИСК препоръчва Европейската комисия и държавите

⁽¹⁾ Могат да се посочат следните научни трудове в областта на големите интелектуални заложби и образователния подход към тях:

Martinez Torres, Mercé, y Guirado, Angel (coords.), *Altas capacidades intelectuales. Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el período escolar* („Големи интелектуални заложби. Подход, ориентиране, намеса и оценка в училище“), Барселона, издателство Graó, 2012 г.

Torrego, Juan Carlos. (coord.), *Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa* („Ученици с големи възможности и кооперативно обучение. Модел за педагогически подход“), Мадрид, Фондация SM, 2012 г.

Pfeiffer, Stephen: *Current perspectives on the identification and assessment of gifted students*, в *Journal of Psychoeducational assessment*, 2011 г.

Wallace, B. y Erikson, G.: *Diversity in Gifted Education. International perspectives on global issues*, Ню Йорк, Routledge, 2006 г.

Sternberg, R.J. y Davidson, J.E.: *Conceptions of giftedness*, Cambridge University Press, 2005 г.

Sternberg, R. J. (ed.) *Definitions and conceptions of giftedness*, Thousand Oaks, Corwin Press, 2004 г.

членки да подкрепят осъществяването на допълнителни проучвания и изследвания и да приемат подходящи мерки в подкрепа на вниманието към многообразието на всички хора по принцип, включително програми за разгръщане на потенциала на децата и младежите с големи интелектуални заложби, така че да се извлекат ползи от него в най-различни области. Сред целите на тази дейност ще бъдат подпомагане на заетостта и пригодността за заетост в рамките на ЕС и, в контекста на икономическа криза, по-пълно оползотворяване на специализираните знания и предотвратяване на миграцията на таланти хора към други части на света.

1.2 Комитетът предлага да се подкрепя развитието и потенциалът на децата и младите хора с големи заложби на всички етапи и форми от тяхното образование, като се избягва специализацията на прекалено ранен етап, подпомага се акцентиранието върху многообразието в образователните центрове и се използват възможностите, които предлагат кооперативното обучение и неформалното образование.

1.3 Комитетът препоръчва да се насърчава образованието и обучението през целия живот, като се има предвид, че интелектуалните заложби на всеки човек не са неизменни, а се развиват по различен начин през различните етапи от живота.

1.4 Комитетът препоръчва в бъдеще да се отделя повече внимание на моделите за и опита от работата с ученици с големи интелектуални заложби, съществуващи във всяка държава членка, по-конкретно онези модели, които са от полза за цялото общество, спомагат за сближаването, намаляват отпадането от училище и подобряват образованието в съответствие с целите на стратегията „Европа 2020“.

1.5 Комитетът припомня необходимостта да се откриват на самите им работни места онези работници, и по-конкретно млади работници, които имат способност и интерес да развиват интелектуалните си заложби и да допринасят за иновацията, и да им се даде възможност да продължат образованието си в среда, съответстваща на техните амбиции и интереси.

1.6 Комитетът предлага педагогическият подход към децата и младите хора с големи интелектуални заложби да се подобри в следните аспекти:

- първоначално и продължаващо обучение на преподавателите за разпознаване на профила и характеристиките на учениците с големи заложби, как да ги откриват и да подхождат към тях с необходимия педагогически похват;
- изготвяне на набор от процедури, чрез които да се установява на ранен етап наличието на големи интелектуални заложби у учениците по принцип и по-конкретно у онези, които произхождат от неблагоприятни социални среди или слоеве;
- изготвяне и прилагане на педагогически мерки, насочени към учениците с големи интелектуални заложби; тези мерки трябва да включват действия в самия обикновен образователен център, а също и извън него;
- включване в обучението на учителите на: ценностите на хуманизма; практиката на мултикултурализма; използването с педагогически цели на информационните и комуникационните технологии; и накрая, стимулирането на творчеството и инициативността.

1.7 По-добрият подход към обучението на децата и младите хора с големи интелектуални заложби трябва да включва емоционално образование, което е особено важно по време на пубертета, и придобиване на социални умения с цел по-лесна интеграция в обществото и на трудовия пазар, както и подобряване на уменията за работа в екип.

1.8 Необходимо е да се използват механизмите и процедурите за обмен и временен престой на ученици в чужбина, за да могат в тях да участват ученици, за които се смята, че са с големи заложби, по-специално онези, които произхождат от неблагоприятни среди.

1.9 Трябва да се използват възможностите за обмен на информация и на добри практики за откриване и подход към учениците и студентите с големи заложби между държавите членки на Европейския съюз.

1.10 Трябва да се развие предприемаческият дух сред децата и младите хора с големи заложби от гледна точка на отговорността и солидарността в полза на обществото като цяло.

2. Общ контекст

2.1 Програмата, озаглавена „Европа 2020“ – „стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, одобрена от Европейската комисия през 2010 г., включва сред трите си основни приоритета стремеж към интелигентен растеж чрез развитие на икономика, основана на знанието и иновациите. От тази гледна точка образованието на всички граждани става ключов ресурс за осигуряване на бъдещето на Европейския съюз и това включва, наред с други аспекти, усъвършенстване на откриването и на педагогическия подход към хората с големи заложби.

2.2 Настоящите образователни политики на държавите членки на Европейския съюз отделят голямо внимание на подхода към многообразието на учащите, като се ангажират да осигурят на всеки един поотделно педагогическия подход, от който се нуждае, за да развие в максимална степен потенциала си. В рамките на усилията, които се полагат за всички учащи, нуждаещи се от специфична педагогическа помощ, трябва да се увеличат средствата, отделени понастоящем за учениците с големи интелектуални заложби.

2.3 Анализът на настоящото положение в държавите членки на ЕС показва големи различия по отношение на откриването на учениците с големи интелектуални заложби и на педагогическите подходи към тях. Също така се очертава необходимостта от усъвършенстване на педагогическите практики и дейности, насочени към този вид ученици, което се обуславя от слабата специализирана подготовка на учителите по тези въпроси.

3. Големи интелектуални заложби

3.1 Понятие

3.1.1 Международни проучвания и изследвания показват, че във всички социални групи има хора с големи заложби⁽²⁾. Този принцип е приложим и по отношение на населението на държавите членки на ЕС. От социална, политическа и образователна гледна точка откриването и обучението на хората с големи заложби е сравнително нов въпрос, чието значение без съмнение ще нараства през идните години. Посочените проучвания твърдят, че усъвършенстването на откриването на учениците с големи заложби и на педагогическите подходи към тях изисква участието на цялото общество: политичите, учителите, учените и изследователите, семействата и социалните партньори.

3.1.2 Специализираната научна литература по въпроса за големите заложби съдържа различни термини във връзка с това: преждевременно развитие (резултати над очакваните за дадена възраст), талант (специфични умения в конкретна област – математика, музика и др.) и, накрая, свръхнадареност или големи заложби. Последното понятие – свръхнадареността или големите заложби – се определя понастоящем чрез следните характеристики:

— интелектуални заложби над средните по отношение както на общи, така и на специфични умения; въпреки че по традиция за референтен се приема коефициент на интелигентност над 130 (средната стойност е 100). През последните години този критерий стана по-обхватен и по-гъвкав и включва оценка на други, също толкова важни показатели;

— висока степен на отдаване и ангажираност със задачите – постоянство, интерес, устойчивост, вяра в себе си и др.;

(²) Данните от най-добре проучената социална група сочат, че процентът на учениците с големи заложби варира от 2 % до 15 % в съответствие с показателите, които се използват за извършване на проучването. Традиционният критерий – измерване на коефициента на интелигентност – обикновено приема стойности на КИ равни на или над 130, което се отнася приблизително за 2 % населението. Понастоящем се приема, че този критерий за оценка на интелектуалните заложби е много ограничен и е само един от факторите, които трябва да бъдат отчетени при определянето на големите заложби. Поради това разбирането за големи заложби се разширява и включва фактори като творчески способности, оригиналност, способност за достигане до изводи и обобщения. От тази по-съвременна перспектива се счита, че процентът на хората с големи заложби може да достига 10 % и дори 15 % от населението като цяло, въпреки че най-общоприетите преценки са за 5 % до 10 %. По този въпрос може да се направи справка с класическите проучвания на Joseph Renzulli или по-скорошните на Borland, J.H. Myth 2. The gifted constitute 3 % to 5 % of the population („Надарените хора съставляват от 3 до 5 % от населението“), в *Gifted child quarterly*, 53, 2009 г., Miraca, G.: *Exceptionally gifted children*, („Изключително надарени деца“), New York, Routledge, 2004 г., Robson, D. *High IQ kids: collected insights, information and personal stories from the experts*, („Деца с висок КИ – събрани прозрения, информация и лични истории“), Free spirit publishing, 2007 г.

— висока степен на креативност, гъвкавост и оригиналност в поставянето на въпроси и намирането на отговори и решения на проблемите и трудностите, с които се срещат.

Макар че големите заложби обикновено са придружени от добри резултати в училище и в университета, сравнително често се срещат и случаи на слаб успех в училище на ученици с големи заложби. Профилът на големите заложби не трябва да се разбира като неизменно положение, а като потенциал, който за да се развие трябва да бъде открит, признат и подкрепен от обществото, тъй като в противен случай може да се изгуби.

3.1.3 В научната литература се твърди също, че профилът на големите заложби има многоизмерен характер, т.е. той е обширен и поливалентен и не може да се сведе до определяне на коефициента на интелигентност, че трябва да включва също оценка на аспекти като оригиналност и творческа мисъл и че често се обуславя и се влияе от семейни и социокултурни фактори. В определени случаи, като например при някои хора с аутизъм или с някакъв вид двигателно увреждане, големите заложби могат да вървят успоредно с увреждания.

3.1.4 Ученици и хора с големи заложби има във всички социални групи и среди, без разлика от пол, нито социален статус, макар че на практика процесите на откриване се характеризират със следните явления, които трябва да се вземат под внимание, за да бъдат компенсирани:

— по-често се откриват ученици с големи заложби в средните и горните социални слоеве поради по-високата степен на информираност по въпроса от страна на семействата, както и поради влиянието на семейната среда, силно стимулираща в областта на образованието и науката. Понякога ниските очаквания на образователните центрове относно заложбите на техните ученици може да повлияят отрицателно на откриването на ученици с големи заложби в необлагодетелствани социални среди;

— без да се посяга на общата тенденция към дискретност и анонимност сред учениците и хората с големи заложби, статистически по-често се откриват ученици с големи заложби сред мъжете, отколкото сред жените, което се дължи на културни и психоеволюционни фактори, които сочат по-силна тенденция към анонимност сред ученичките и жените с евентуални големи заложби⁽³⁾.

(³) Например от 1999 до 2012 г. Програмата за образователно обогатяване на ученици с големи заложби на община Мадрид (Испания) регистрира, почти без промяна, 70 % участващи ученици спрямо 30 % ученички. По същата тема може да се консултира следното издание: Pérez, L. Domínguez P. y Alfaro, E. (coords.), *Actas del Seminario: situación actual de la mujer superdotada en la sociedad* („Заключения от семинара: положение на свръхнадарената жена в обществото днес“), Мадрид, Съвет по образованието, 2002 г.

3.1.5 Подобно на останалата част от учащите, когато говорим за ученици и млади хора с големи заложби, трябва да имаме предвид, че те са много разнородна група.

3.1.6 Възможно е да има ученици, които изявяват профил на големи интелектуални заложби, но срещат трудности в хода на образованието си и се числят към групата на учениците с ниска успеваемост в резултат на липсата или недостатъчното прилагане на специален педагогически подход или на проблеми с адаптацията. Често се срещат и ученици с профил на големи заложби, които срещат проблеми с изолация и отхвърляне от групата, което също увеличава вероятността за нисък успех в училище. Подходящото откриване и подход към учениците с големи заложби е фактор, който може да спомогне за намаляване на отпадането от училище и да увеличи процента от населението с висше образование, една от основните цели в образованието на „програмата „Европа 2020“: стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“.

3.2 Откриване и педагогическа работа с учениците с големи заложби

3.2.1 Усъвършенстването на подхода към големите заложби включва различни елементи: първоначално откриване, обстойна психолого-педагогическа и социална оценка за потвърждаване или отхвърляне наличието на големи заложби и, накрая, същинският отговор или педагогически подход, който може да се осъществява чрез формално и неформално образование.

3.2.2 Приема се, че значителен брой хора с големи заложби се пропускат от процедурите за откриване. Откриването може да се осъществи към края на предучилищното или в началото на основното образование. Както всеки други ученик, който има специални педагогически нужди, ранното откриване на големите заложби улеснява подходящите действия и педагогически подход и предотвратява възможни случаи на неуспех и отпадане от училище в бъдеще. Въпреки че откриването на големите заложби е възможно да стане и на по-късни етапи от образованието или живота, това обуславя особеното значение на процеса на първоначално откриване и психолого-педагогическа оценка на учениците, които евентуално имат големи заложби.

3.2.3 Първоначалното откриване на ученика с големи заложби обикновено става когато родителите или учителите забележат, че детето се различава от другите деца на неговата възраст или че понякога проявява признаци на неприспособяване. Това първоначално откриване, което впоследствие трябва да се потвърди или отхвърли от специалисти, може да се основава на следните показатели:

- използване на езика – богатство на речника, точност на употребяваните термини, сложност на структурата на изреченията;

- задълбочено разбиране на сложни и абстрактни идеи. Същевременно може да развива или предлага идеи на неочаквано за възрастта си равнище;

- качество на въпросите, които задава. Може да бъдат необичайни, оригинални, сложни или да се характеризират със зрялост и целенасоченост;

- способност да изготвя системни и многобройни стратегии за разрешаване на проблеми;

- способност да учи бързо и лесно, когато е заинтересуван;

- изключително творческо поведение при генерирането на идеи, цели и решения на определени проблеми.

3.2.4 На ранна възраст (докъм 4–5 години) трябва да се внимава много при определянето на ученик като имащ големи заложби, тъй като явлението преждевременно развитие или наличието на силно стимулираща учебната дейност семейна среда може да доведе до ранна диагноза и да породи неверни или неточни заключения. В тези случаи е подходящо да се осъществяват периодични проверки, когато големите заложби започнат да кристализират, за да се потвърдят или в противен случай да се установи, че ученикът се доближава до параметрите на нормалните заложби.

3.2.5 В необлагодетелстваните социални среди често профилът на големите възможности остава скрит и се проявява по-трудно поради социално-икономически трудности и липси или дори поради слабите очаквания на самите образователни центрове. Важно е да се има предвид този факт и да се обръща специално внимание на развитието и еволюцията на децата и младежите, произхождащи от необлагодетелствани среди, с цел да им се предложи педагогическият подход, от който се нуждаят, включително откриването на онези, които може да имат големи заложби.

3.2.6 Някои идеи или очаквания, които трябва да се избягват във връзка с учениците и младите хора с големи заложби, са следните:

- предположението, че свръхнадарените деца ще се открояват във всички области на своето развитие, ще бъдат емоционално зрели, с висока степен на самоконтрол, независими, отговорни и ще се стараят да отговорят на очакванията на учителите си;

- приемането, че ще се открояват във всички области в хода на образованието си. Учителите често очакват блестящите ученици да бъдат блестящи във всички области;

- очакването, че надарените деца ще бъдат силно мотивирани да се открояват в училище и ще извършват с усилие и с интерес всяка задача, която им бъде поставена.

3.2.7 След като родителите и учителите допускат, че детето или младежът може да има големи заложби, първоначалното откриване изисква да се използват специфични инструменти за оценка и трябва да се извърши от специалисти професионалисти в извършването на психолого-педагогическа оценка, които могат да разчитат на сътрудничеството на учители от центъра. Въпросната оценка трябва да бъде възможно най-разнообразна и пълна и да включва различни области (учебна, социална, семейна) и разнообразни инструменти за събиране на информация, с цел да може да се прилага за всеки ученик, независимо от неговия семеен и социален произход. Тази обстойна и разнообразна оценка дава възможност да се изготви окончателен психолого-педагогически доклад, който ще потвърди или отхвърли наличието на големи заложби.

3.3 Педагогически подход към учениците с големи заложби

3.3.1 След като се потвърди наличието на големи заложби, факторите и обстоятелствата, които могат да определят подходящия педагогически подход към тези деца и младежи са следните:

- среда, която стимулира и развива заложбите им;
- самостоятелност и самоконтрол;
- усещане за принадлежност към група от приятели и връстници;
- приемане и доверие от страна на хората, които ги заобикалят;
- преподаване, подходящо за техните нужди и собствен ритъм на учене;
- гъвкав учебен план, който дава възможност за задълбочено изучаване на съдържанието;
- достъп до допълнителни образователни средства, които да допълват обикновения учебен план;
- гъвкаво обучение по отношение на програми, дейности, средства, материали или групиране;
- участие на ученика в планирането на собствения процес на обучение.

3.3.2 В различните педагогически модели и образователни системи съществуват различни подходи към начина, по който се отговаря на педагогическите нужди на учениците с големи заложби. Мерките, приети в тази насока, могат да се разделят в две различни тенденции:

а) диференцирано обучение: в един и същ образователен център се формират хомогенни групи ученици според техните заложби и ниво на обучение;

б) приобщаващо обучение: групите ученици са хетерогенни и образователният център предлага диференцирани педагогически подходи, съобразени с различията на учениците във всяка група.

3.3.3 Понастоящем приобщаващото обучение е преобладаващият модел в различните образователни системи в ЕС. Това е опит в началните етапи на обучението да се предложи на всички ученици общо образование в учебна среда с подход към различията и да се избягва преждевременното формиране на хомогенни групи. Този подход съответства на факта, че по-късно, в незадължителните образователни етапи, или когато учениците са към края на средното образование и се доближават към началото на висшето образование, в някои държави членки се развиват опитности, насочени към развитие на конкретни таланти или опитности с по-хомогенни групи, предназначени за ученици с големи заложби и/или ученици с висока академична успеваемост. Анализът на съществуващото положение показва, че вероятната тенденция в бъдеще е да се запази приобщаващото образование в първите етапи на обучението и да се върви към конкретни опитности с хомогенни групи на по-напредналите етапи от образованието или след завършване на задължителното образование.

3.3.4 Що се отнася до учениците, показващи големи заложби, на равнище образователен център могат да се вземат следните конкретни педагогически мерки, някои от които – от обикновено естество – са приложими към всички ученици по принцип:

— Мерки от обикновено естество:

- представяне на съдържания с различна степен на трудност, гъвкави групи, разнообразие на дейности и разширяване на обикновената учебна програма;
- образователно обогатяване, основано на мотивацията и интереса на ученика към определени теми и организирано от него самия;

— **Мерки от не дотам обикновено естество:** включват адаптиране на учебния план с цел разширяването и/или обогатяването му за конкретен ученик – индивидуални адаптации на учебния план;

— **Мерки от изключително естество:** предполагат гъвкавост на различните етапи и обучения със съкращаване на времетраенето им: даден ученик може да се обучава заедно с по-големи ученици; прилагат се в много редки случаи, приблизително при 3 % от учениците с големи заложби.

3.3.5 Извън училищата учениците с големи заложби могат да участват в планирани дейности, но по-малко регулирани от училищните дейности, които дават възможност за контакти с ученици с големи заложби от други центрове. Тези извънкласни дейности са много разпространени и разнообразни. Биха могли да се подкрепят от държавите членки, публичните администрации и Европейския съюз.

3.3.6 Тези два вида педагогически подхода, формално и неформално образование, не са взаимноизключващи се алтернативи. Усъвършенстването на подхода към учениците с големи заложби трябва да включва и двата аспекта: дейност в образователния център и в учебно време, подобна на тази, от която се нуждаят всички ученици със специфични нужди, и допълнителна, извънкласна дейност, във или извън образователния център.

3.3.7 Понастоящем основният въпрос за решаване е същественото подобряване на педагогическия подход към учениците с големи заложби в образователния център, където учат, което изисква да се подобри началното и продължаващото обучение на учителите за откриване и педагогически подход към учениците с големи възможности в контекста на общата рамка на подход към различията на учениците.

3.3.8 Разгръщането на потенциала на всички младежи в ЕС и по-конкретно на свръхнадарените младежи, не е въпрос от компетентията единствено на образователния сектор. Важно е също да се прилага икономическа и социална политика, която да даде възможност още от ранна възраст на тези хора да се предложи заетост и възможности да оползотворят заложбите си. В този случай Европа има съществена мисия – да предотврати и да не допусне напускането на надарените хора, които заминават в търсене на други места по света, където да прилагат способностите си.

4. Проследяване на учениците с големи заложби в европейския контекст

4.1 Цялостен поглед

4.1.1 През последните години различни проучвания се заеха да очертаят панорама на състоянието на големите интелектуални заложби в Европейския съюз⁽⁴⁾ като цяло. Съдържанието им предоставя следната информация:

— повсеместно проучванията установяват и посочват нуждата от промяна на практиките в образователните центрове, за да се усъвършенства подходът към разнообразието от ученици, включително учениците с големи заложби;

(4) За цялостна визия на настоящото състояние на педагогическите подходи към учениците с големи заложби в държавите членки на ЕС може да се консултират следните издания:

„La atención a los alumnos con altas capacidades en la Unión Europea“ („Подход към учениците с големи заложби в ЕС“), в От всичко по малко, брой 11, годишно издание на Програмата за образователно обогатяване на учениците с големи възможности на община Мадрид, стр. 21-29, Мадрид, 2009 г.

„Gifted Learners, „A survey of educational policy and provision“ („Ученици с големи заложби. Преглед на политиката и образователните разпоредби“), Европейска агенция за развитие на образованието на ученици със специални педагогически нужди, 2009 г. Eurydice (2006), „Specific Educations Measures to promote all Forms of Giftedness at School in Europe“. („Педагогически мерки за насърчаване на всички форми на талант в Европа“, работен документ), Брюксел: Евридика.

Monks, F.J., Pflüger, R. „Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective“ („Образование на учениците с големи заложби в 21 европейски държави: състояние и перспективи“), Университет в Nimega, 2005 г.

— законодателството в областта на образованието разглежда съществуването на ученици с големи заложби, въпреки че има големи разлики в решенията дали тези ученици се нуждаят или не от специфичен педагогически подход;

— профилът при определянето на големите заложби се развива постепенно, излизайки от традиционното разбиране, свързано изключително с оценка на интелигентността, и обикновено включва специфични изпити за оценка на степента на творческата нагласа и оригиналността, но също и информацията от училището, социалната и семейната среда, предоставена от учителите и семействата;

— в подходите към учениците с големи заложби обикновено преобладават дейностите от извънучилищно естество, включени в неформалното образование, пред дейностите, свързани с учебния план или осъществявани в обичайния образователен център в учебно време. По-често се провеждат конкурси или специфични изпити, свързани с определени таланти (научни, технологически, спортни, музикални и др.), отколкото се развиват дейности, насочени към големите заложби като цяло;

— съществува широко поле за усъвършенстване на обучението на учителите, както началното, така и продължаващото през целия живот, в областта на откриването и подхода към големите заложби.

4.2 Законодателство и педагогически подход

4.2.1 Във всички държави членки на ЕС съществуват частни асоциации на професионалисти и семейства, които осъществяват извънучебни дейности, насочени към развитие на способностите на учениците с големи заложби. В някои от тях освен това има дейности с подкрепата на или в сътрудничество със съответните образователни администрации.

4.2.2 Педагогическият подход на държавите членки на ЕС към учениците с големи заложби е в следния спектър:

— на практика всички държави членки на ЕС са приели в законодателството си някакъв вид образователни мерки, които се отнасят до тези ученици. Някои държави членки имат общи образователни мерки за всички ученици, без да разделят свръхнадарените или талантливите ученици от останалите: те се стремят към отлични резултати от всички ученици;

— по-голямата част от държавите членки създават хетерогенни групи ученици с различни способности, като се опитват да прилагат подход към всеки ученик от групата. Някои държави създават хомогенни групи въз основа на способностите и успеха им, макар че някои държави използват тази възможност само за таланти в спорта или в изкуствата;

— що се отнася до мерките за гъвкавост или ускорено обучение, т.е. възможността даден ученик да учи в по-горен клас от възрастовата група, към която принадлежи, повечето държави предвиждат в законодателството си тази възможност, но няма единен критерий за осъществяването ѝ. Някои държави членки предвиждат възможността свръхнадарени ученици от средното образование да участват в индивидуални проекти и курсове в университетите.

4.3 Обучение на учителите

4.3.1 Въпреки трудното икономическо положение, което засяга и образователната система, и трудностите, с които се сблъскват учителите всекидневно, е необходимо да се подобри специализираното обучение на учителите по този въпрос, както в първоначалното образование, така и в продължаващото през целия живот обучение.

4.3.2 Повечето държави членки на ЕС включват в официалните си учебни планове за бъдещи учители някакво специфично обучение за подход към учениците с големи заложби, било като конкретен предмет, било като част от общата подготовка за подход към различните ученици.

4.3.3 По отношение на продължаващото обучение за учители, предлагано от публични институции, само половината държави членки го предлагат в рамките на своите планове за обучение през целия живот на учителите. Това официално продължаващо обучение съществува успоредно с обучението, което предлагат някои частни институции.

4.3.4 В резюме анализът на състоянието в Европейския съюз показва панорама, в която има значително поле за усъвършенстване в следните области:

— първоначалното и продължаващото образование на учителите, насочено към подобряване на познанието, което учителите имат за учениците с големи заложби, подпомагане на познаването на профила на тези ученици, както и методите за откриване и специфичен педагогически подход;

— включване в обучението на учителите на: ценностите на хуманизма; практиката на мултикултурализма; използването с педагогически цели на информационните и комуникационните технологии; и накрая, стимулирането на творчеството и инициативността;

— обединяването на процедурите за психологическа и педагогическа оценка, както и за оценка на социалните и семейните фактори, които спомагат за откриване на учениците с големи интелектуални заложби. Въпросното откриване трябва да става на ранна възраст, но следва да предвижда вероятността да стане на по-напреднала възраст, включително на работното място на онези хора, които вече работят;

— изготвянето и прилагането на мерки за педагогически подход, насочени към учениците с големи интелектуални заложби, или които проявяват други признаци за изключителни възможности както в образователния център, така и извън него, в рамките на неформалното обучение – програми за образователно обогатяване;

— изготвянето и прилагането на механизми и процедури за подпомагане на обучението през целия живот на лицата с големи интелектуални заложби, особено при влизането им в университета и по време на обучението им там.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Измерението, свързано с равенството между половете, в стратегията „Европа 2020“ (становище по собствена инициатива)

(2013/С 76/02)

Докладчик: г-жа Joana AGUDO I BATALLER

Съдокладчик: г-жа Grace ATTARD

На 12 юли 2012 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Измерението, свързано с равенството между половете, в Стратегията „Европа 2020““.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 20 декември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 17 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 200 гласа „за“, 6 гласа „против“ и 4 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

ЕИСК:

1.1 подкрепя и споделя принципа, че стратегията „Европа 2020 — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“⁽¹⁾ и „Стратегията за равенство между жените и мъжете“⁽²⁾ трябва взаимно да се подкрепят. Поради това е наложително интегрирането на измерението, свързано с равенството между половете (*gender mainstreaming*), и предприемането на конкретни мерки във връзка с целите, изпълнението, проследяването и оценката на политиките в областта на стратегията „Европа 2020“;

1.2 счита за изключително важно да се компенсира това, че измерението, свързано с равенството между половете, не е разгледано по конкретен начин в нито една от седемте водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“. Поради това намира за наложително измерението, свързано с равенството между половете, да се интегрира систематично в Националните планове за реформа и в европейския семестър, още повече в икономическата ситуация в Европа изискваща по-ефикасно прилагане на политиките и по-ефективно използване на ресурсите, при отчитане на негативното въздействие, което неравнопоставеността на половете оказва върху икономическия растеж;

1.3 подкрепя специфичните препоръки за всяка страна, в които Комисията приканва държавите членки да коригират бюджетите на Националните планове за реформа така, че политическите мерки да отчитат принципа за равенство между половете. От важно значение е на срещите на министрите за преглед и мониторинг да се гарантира прилагане и приемственост на тези препоръки и да се популяризира напредъкът в политиката на равенство. За тази цел следва да се използват по последователен начин фондовете на ЕС, и по-конкретно Европейския социален фонд;

1.4 препоръчва в следващата многогодишна финансова рамка за периода 2014-2020 г. да бъдат предвидени конкретни

средства за постигане на напредък по отношение на правата на жените и равенството между половете. Според ЕИСК финансирането трябва да бъде подходящо и ясно обозначено, като това ще бъде гаранция за неговото прилагане и прозрачност, с цел да се засили подкрепата за политиките на равенство, за дейностите и проектите във всички области от компетентност на ЕС;

1.5 счита, че като се имат предвид различните конкретни ситуации в страните, регионите и секторите, следва да се вземат мерки, които да допринесат за подобряване на социалната среда и за по-голямо участие на жените на пазара на труда, включително подкрепа за създаването на предприятия. Техният потенциал в количествено и качествено отношение трябва да бъде насърчен в различните области, определени в стратегията „Европа 2020“: иновациите, научноизследователската дейност, професионалното образование и обучение, цифровото общество, климата и зелената икономика, енергетиката, мобилността, конкурентоспособността, заетостта, уменията, социалното изключване и бедността;

1.6 изтъква значението на ангажираността и участието на социалните партньори на европейско, национално, териториално и секторно равнище и във всички етапи на прилагането на различните политики, за да се гарантира необходимият напредък във връзка с равенството между половете във всички държави членки на Европейския съюз. Социалният диалог и споразуменията за колективно договаряне са ключови инструменти, които трябва да добавят измерението, свързано с равенството между половете, към националните планове за реформа. Рамката за действия в областта на равенството между половете на европейските социални партньори е важен пример в това отношение, който следва да бъде отразен в стратегията „Европа 2020“;

1.7 подчертава колко е важно интегрирането на измерението, свързано с равенството между половете, в изпълнението на всяка една от седемте водещи инициативи. По тази причина е необходимо да се познава специфичната и различна ситуация на мъжете и жените във връзка с: пазара на труда и обучението през целия живот; достъпа до всички равнища на образование и заетост; бедността и риска от изключване; достъпността

(1) COM(2010) 2020 final, наричана по-долу стратегия „Европа 2020“.

(2) COM(2010) 491 final, наричана по-долу „Стратегия за равенството“.

и използването на новите технологии от цифровия сектор; участието на всички равнища на обучение, научноизследователска дейност и производство, особено в нововъзникващите сектори. ЕИСК препоръчва да се наблегне на цифровото образование на жените, които са твърде слабо представени в професиите в сферата на производствената информатика. ЕИСК счита също така за абсолютно необходимо Комисията и държавите членки да използват наличните показатели, свързани с половете, и да установят нови показатели в областите, където такива липсват;

1.8 смята, че предвид тежкото положение с младежката безработица и напускането на училище в повечето държави членки, като положението е различно за младите мъже и за младите жени, е много важно по-тясно да се интегрира измерението, свързано с равенството между половете, в развитието на политиките за младежта;

1.9 призовава държавите членки да вземат предвид конкретните препоръки на Комисията и да предприемат мерки за подобряване на количеството и качеството на работните места за жени във всички страни. За тази цел е необходимо да се разширят достъгът до и качеството на обществените услуги за децата и възрастните хора, да се премахнат различията в заплащането, да се приложат мерки за съвместяване на семейния, личния и професионалния живот (да се предоставят възможности за отпуск по бащинство и платен отпуск);

1.10 отново отбелязва, че в стратегията „Европа 2020“, със сътрудничество от страна на социалните партньори, следва да се насърчават и подкрепят споразуменията и конкретните и ефективни мерки, които гарантират здравето и сигурността на работното място на бременните жени и на жените, които току-що са родили. ЕИСК подкрепи предложението на Комисията да се вземат мерки за определянето на адекватна продължителност на отпуска по майчинство до минимум осемнадесет седмици ⁽³⁾;

1.11 макар и по различен начин в отделните страни, региони и сектори, кризата оказва влияние върху живота на хората и изостри някои проблеми, свързани със съжителството и здравето. Поради това счита, че е необходимо да се обърне специално внимание на прилагането на мерки, които помагат да се смекчат отрицателните въздействия (стрес, насилие, тормоз в работната и семейната среда ⁽⁴⁾). С оглед на това съвместните усилия са от основно значение за насърчаване на равенството между половете в обществото, премахване на структурните неравенства и промяна на полово обусловените роли и стереотипи;

1.12 счита, че по-засиленото участие на жените в процеса на вземане на решения следва да бъде приоритет по-специално в онези сектори и предприятия, които стратегията „Европа 2020“ разглежда като стратегически и перспективни в бъдеще. ЕИСК ще изготви скоро становище относно предложението на Комисията да се приемат обвързващи мерки на равнище ЕС с цел увеличаване на това участие;

1.13 отбелязва с безпокойство оряването на социалните услуги и на защитата за категориите, които се намират в най-необлагодетелствано положение и са изложени на риск от

социално изключване и бедност. Поради това мерките, които ще се предприемат в рамката на стратегията „Европа 2020“, следва да се борят конкретно с нарастващата „феминизация“ на бедността и да имат за цел интегрирането на жените като, в краткосрочен план, включват стимули за включване в пазара на труда, а в дългосрочен план – достъп до начално образование и обучение за нови умения, използване на новите технологии и нови форми на организация на труда, при съчетаване на професионалния и семейния живот. ЕИСК е на мнение, че след 60 години изграждане на Европа е недопустимо да се оставя постоянна разлика в заплащането на мъжете и жените да служи за променлива регулираща величина, нито да се допуска поставянето на работещите жени в несигурно положение да се превърне в практика. Комитетът смята, че държавите членки трябва неотложно да предвидят в своите национални програми за реформи мерки, с които на жените да се осигури стабилна работа с достойна заплата и пенсия;

1.14 за да се постигнат целите на стратегията „Европа 2020“ и Стратегията за равенство, счита за изключително важно да се отправи ясно послание към заинтересованите страни и обществото като цяло за необходимостта от повече мерките за постигане на по-значителен напредък към равенството. С оглед на това е необходимо, на първо място, наличието на по-добра и по-тясна координация и сътрудничество в рамките на и между всички европейски институции, Европейския парламент, Комисията, Съвета, Централната европейска банка, както и ЕИСК и Комитета на регионите, и, на второ място, тези аспекти на равенство да се интегрират на всички равнища в състава ⁽⁵⁾ и в ежедневната работа на специализираните секции, групите и комисиите на тези институции.

2. Въведение

2.1 В стратегията „Европа 2020“, приета през 2010 г., беше определен пътят за растеж на Европейския съюз в един сложен икономически контекст, който вече даваше сигнали за финансовите и политическите трудности, пред които е изправен Съюзът понастоящем. В стратегията „Европа 2020“ се предвиждат редица мерки, чрез които държавите членки да могат по ефикасен и съгласуван начин да посрещнат предизвикателствата, породени от кризата, и в същото време да възобновят един модел за по-интелигентен, по-устойчив и по-приобщаващ растеж.

2.2 Създаден беше също така нов процес на икономическо управление, наречен „европейски семестър“, с цел да се синхронизира оценяването на фискалните и структурните политики на държавите членки на ЕС, от една страна, и да се позволи осъществяването на надзор на прилагането на стратегията, от друга.

2.3 Успоредно с това в Стратегията за равенство се установява програма за работа на Комисията в областта на равенството между половете. Това предложение за политика следва „Пътната карта за равенство между жените и мъжете 2006–2010 г.“ ⁽⁶⁾ и представлява най-важният до момента опит да се посочат стратегически цели и показатели за равенство между половете.

⁽³⁾ ОВ С 277, 17.11.2009 г., стр. 102-108.

⁽⁴⁾ ОВ С 351, 15.11.2012 г., стр. 21-26.

⁽⁵⁾ Състав на ЕИСК: 343 членове, 81 от тях (23,6 %) са жени. По групи: I група: 112 членове, от които 22 (22,1 %) са жени; II група: 120 членове, от които 32 (26,8 %) са жени; III група: 111 членове, от които 27 (24,3 %) са жени.

⁽⁶⁾ COM (2006) 92 final и ОВ С 354, 28.12.2010 г., стр. 1-7.

2.4 От 1996 г. ЕС въведе двустранен подход по отношение на равенството между половете: от една страна, прилагане на конкретни мерки за преодоляване на съществуващата дискриминация на жените и, от друга, интегриране на измерението, свързано с равенството между половете (*gender mainstreaming*), в политическите решения ⁽⁷⁾.

2.5 ЕИСК подкрепя принципа, че за да бъде изпълнението на стратегията „Европа 2020“ коректно и за да се даде ефективен отговор на предизвикателствата, породени от кризата, то трябва да е в съответствие със Стратегията за равенство, тъй като двете стратегии взаимно се допълват; поради тази причина ЕИСК подкрепя и становището на ЕП в този смисъл. В Европейския пакт за равенство между половете (2011-2020 г.), приет от Съвета през март 2011 г. ⁽⁸⁾, също се посочва тясната връзка между двете стратегии и се отправя призив за комбинирано прилагане на инструменти, които позволяват преодоляване на кризата.

3. Стратегията „Европа 2020“ – анализ на измерението, свързано с равенството между половете

3.1 Равенството между половете не е разглеждано изрично в текста на стратегията, нито в която и да е от водещите инициативи, и не е упоменато в петте измерими цели, освен във връзка с равнището на заетост, където се отправя призив за по-голямо участие на жените на пазара на труда. Това е в огромно противоречие с принципите, заложили в уводната част на стратегията „Европа 2020“, където се твърди, че зачитането на равенството, също като икономическата, социалната и териториалната солидарност, опазването на околната среда и културното многообразие, е един от ключовите фактори за преодоляване на икономическата криза.

3.2 Различни европейски институции, представителни организации на гражданското общество и социални партньори многократно са подчертавали необходимостта равенството между половете да стане приоритет на новата стратегия за действие и да бъде разглеждано като ключов фактор за конкурентоспособност и растеж. Според ЕП в текста следва да се предвиди пълноценното участие на жените на пазара на труда и в професионалното обучение, както и създаването на програма, която има за цел да премахне различията в заплащането между мъжете и жените.

3.3 Текстът на стратегията „Европа 2020“ не получи единодушна подкрепа и беше предмет на редица критики: относно прекалено общия характер на съдържанието, твърде сложната структура и прекомерната икономическа насоченост на подхода, при който липсват социалните аспекти. С оглед на равенството между половете се наблюдава явно влошаване в сравнение с предишните стратегии за заетост. Единственият ясен и категоричен аспект – равнището на заетост на жените – очевидно пренебрегва количествените показатели на труда и

различните изходни позиции на пазара на труда. Изчезнаха дори количествените цели полове, които фигурираха в Лисабонската стратегия.

3.4 ЕИСК счита, че нито стратегията „Европа 2020“, нито Стратегията за равенство ще постигнат целите си, ако не се предприемат конкретни мерки, които да подобрят ситуацията в социалната среда и трудовата заетост на жените. Задължително условие е техният потенциал в количествено и качествено отношение да бъде насърчен в различните области на стратегията „Европа 2020“. Без конкретни мерки в рамката на седемте водещи инициативи ще бъде невъзможно да се постигне напредък във връзка с приоритетите на стратегията „Европа 2020“: интелигентният, устойчив и социално приобщаващ растеж не може да стане реалност без политика на равенство.

3.5 Плановите за реформа на отделните държави членки трябва да признават добавената стойност на труда на жените за икономиката, както и стойността, която би създадо професионализирането на услугите с личен труд ⁽⁹⁾ и конкретните нередности, с които те се сблъскват на пазара на труда (достъп на всички равнища и във всички възрастови групи, професионална кариера, непрекъснатост и др.), но освен това и в обществото във връзка с всички онези социални аспекти, които Стратегията за равенство определя като ключови. За да се преодолее кризата и да се посрещнат новите предизвикателства, при изпълнението на стратегията „Европа 2020“ следва да се създадат програми, планове и конкретни мерки, които позволяват постигането на напредък по отношение на равенството. Невъзможно е това да стане без да се познава различното въздействие на мерките за справяне с кризата в зависимост от различните изходни позиции.

3.6 ЕИСК изразява своето безпокойство от липсата на конкретни мерки и специфични показатели за равенство между половете. Всичко това възпрепятства наблюдението и извършването на оценка на постигнатия напредък или дори на самата стратегия „Европа 2020“, и е причина европейският семеен да не разполага с необходимите инструменти за борба срещу неравенството, като се имат предвид различните изходни ситуации в зависимост от различната реалност по отношение на равенството между половете в отделните държави, сектори и среди.

3.7 Стратегията „Европа 2020“ следва да предостави ефикасни инструменти за оценка на ролята на жените за растежа на ЕС и на добавената стойност, която жените създават в социално отношение. Това се подчертава в становището на ЕИСК ⁽¹⁰⁾, мнение, което съвпада със заключенията на проучване, проведено по време на шведското председателство на ЕС ⁽¹¹⁾. В него, наред с други аспекти, се изтъква, че равенството на пазара на труда би могло да доведе до увеличаване на брутния вътрешен продукт (БВП) на държавите членки със средно 27 %.

⁽⁷⁾ Равенството между половете (*gender mainstreaming*): „Интегриране на мъжете и жените в основните тенденции в обществото така, че и двата да пола да извличат еднакви ползи. Това включва преглед на всички етапи на политиката – разработване, изпълнение, мониторинг и оценка – с цел насърчване на равенството между половете“, Европейска комисия, наръчник EQUAL.

⁽⁸⁾ ОВ С 155, 25.5.2011 г., стр. 10-13.

⁽⁹⁾ ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 39.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 15-21.

⁽¹¹⁾ „Равенство на половете, икономически растеж и заетост“ (Gender equality, economic growth and employment), Åsa Löfström, (<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3988&langId=en>).

4. Приоритети на Стратегията за равенство между жените и мъжете 2010-2015 г.

4.1 В приетата през 2010 г. Стратегия за равенство се декларира тясна връзка със стратегията „Европа 2020“ по отношение на всички аспекти и водещи инициативи, по-специално във връзка с формулирането и прилагането на подходящи национални мерки чрез предоставянето на техническа помощ, чрез структурните фондове или основните инструменти за финансиране, като например Седмата рамкова програма за научни изследвания. В контекста на насоките за заетостта и на оценката на националните политики Комисията ще следи отблизо за намаляване на неравенството и стимулиране на социалното приобщаване на жените.

4.2 В стратегията се разглежда също така ролята на мъжете за насърчаване на равенството между половете и се посочва колко е важно тяхното участие за осъществяването на необходимите промени във връзка с различните роли, които жените и мъжете изпълняват в обществото, както в семейната, така и в професионалната среда.

4.3 В Стратегията за равенство са разгледани подробно действия в съответствие с петте приоритетни области, определени в Хартата на жените, и е включена глава за въпроси от напречно естество: а) еднаква степен на икономическа независимост; б) равностойно заплащане за еднакъв и равностоеен труд; в) равнопоставеност при вземането на решения; г) достойнство, неприкосновеност на личността и предотвратяване на насилието въз основа на пола; д) равенство между половете в областта на външната дейност; е) хоризонтални въпроси (ролите на половете, законодателството, управлението и инструментите на равенство между половете).

4.4 ЕИСК изразява съгласие с твърдението на Комисията, че инструментите на ЕС като единния пазар, финансовите помощи и инструментите на външната политика, следва да се използват в пълна степен за преодоляване на проблемите и постигане на целите на стратегията „Европа 2020“, но счита за необходимо да се следи за съгласуваността между прилагането на принципите на Стратегията за равенство и на основните инструменти на стратегията „Европа 2020“, по-конкретно седемте водещи инициатива и насоките, тъй като те ще бъдат претворени както в ЕС, така и в държавите членки.

5. Измерението, свързано с равенството между половете, в седемте водещи инициативи ⁽¹²⁾

5.1 „Програма за нови умения и работни места“

5.1.1 В своето становище относно „Годишен обзор на растежа“ ⁽¹³⁾ ЕИСК вече изтъкна, наред с други аспекти, необходимостта да се даде по-силен тласък на аспекта за качеството при създаването на работни места. Понастоящем в резултат на кризата и на нейните икономически и социални ефекти, европейските институции и държавите членки следва да предприемат стъпки за осигуряване на допълнителен напредък в тази посока.

5.1.2 ЕИСК счита, че за прилагането на тази инициатива е необходимо да се вземе предвид сегашното положение на жените на работното място и че макар в момента да представляват 44 % от европейската работна сила, положението им все още се различава и е уязвимо на различни нива: по-нисък процент на заетост; разлики в заплащането; концентрация или отсъствие на жени в зависимост от различните сектори; ниска степен на участие в създаването на нови предприятия; непълно работно

време (75 % от общото); временна заетост; липса на подходящи структури за предучилищно образование; трудности в професионалното израстване; слабо представителство на жените във висшите отговорни постове както в областта на икономиката, така и на политиката; небалансиран достъп до различните специалности в областта на образованието, професионалното обучение и университетското образование.

5.1.3 Равнището на заетост се увеличи от 51 % през 1997 г. до 62 % през 2011 г. като се фокусира по-специално върху работни места в силно феминизирани сектори, засегнати в голяма степен от коригиращите мерки. Икономическата криза, която засяга Европейския съюз, макар да има различни проявления в отделните страни, влошава също така положението на жените и неустойчивия напредък в сферата на равенството между мъжете и жените. ЕИСК счита, че следва да се предприемат необходимите мерки за подкрепа, така че след като кризата приключи, неравенството на пазара на труда да не се е увеличило.

5.1.4 Европейският социален фонд следва по специален начин да планира и да извършва мониторинг и оценка на всички дейности, изпълнявани в държавите членки, за да гарантира постигането на напредък на Стратегията за равенство.

5.2 „Младешта в движение“

5.2.1 Тази инициатива обхваща основно две области: заетост и образование. Поради това съдържанието ѝ е тясно свързано с предходната инициатива: стимулиране на по-голямата мобилност с учебна цел, модернизация на висшето образование, насърчаване и признаване на формалното и неформалното учене и гарантиране на ефикасни и устойчиви инвестиции в образованието и професионалното обучение.

5.2.2 Според ЕИСК равнището на безработица сред младите хора е един от най-обезпокояващите проблеми в Европа. В момента то достига до 20 %. Освен това процентът на безработните млади жени, особено на онези от тях, които са с ниска квалификация, е много висок.

5.2.3 Отражението на майчинството или бащинството на пазара на труда е много различно. Само 64,7 % от жените с деца на възраст под 12 години работят, докато при мъжете съответната стойност е 89,7 %. Тези данни и разлики се увеличават когато нарасне броят на децата. Липсата на предучилищни образователни структури и дисбалансът в разпределянето на семейните задължения създават проблем при съвместяването на професионалния живот и личното време и са сериозни пречки пред кариерното израстване на жените.

5.2.4 Целите за изграждане на предучилищни образователни структури, приети от Съвета от Барселона през 2002 г., бяха изпълнени от малко държави членки и в момента, предвид съкращенията в публичните услуги, съществува риск от влошаване на ситуацията.

5.2.5 Друг тревожен факт е процентът на младите жени, които нито учат, нито работят, нито участват в някаква програма за обучение („неработещи, неучещи и необучаващи се“ – NiNi). Според данни на Евростат в това положение се намират 20 % жени спрямо 13 % мъже. Да се намали процентът на преждевременно напускане на училище е една от целите, заложили в стратегията „Европа 2020“, която се възприема и от тази инициатива.

⁽¹²⁾ ЕИСК е приел становище относно всяка една от тях.

⁽¹³⁾ (ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 26-28).

5.2.6 ЕИСК счита, че за прилагането на тази водеща инициатива е необходимо да се вземе предвид сегашното положение на младите жени, които са уязвими в различни области, освен вече посочените по-горе: ниско стартово образование; недостатъчно добър достъп до професионално обучение в контекста на изискванията на новото общество, базирано на знания; недостатъчно признаване на компетентностите; липса на професионална ориентация; и специфични финансови проблеми при създаването на собствено предприятие или стартирането на собствена дейност. Всичко това налага да се предвидят мерки, насочени конкретно към младите жени.

5.3 „Европейска платформа срещу бедността“

5.3.1 Целите на инициативата са: да изготви и реализира програми за насърчаване на социалните иновации за най-уязвимите, по-специално като предостави иновативно образование, обучение и възможности за работа за общности в неравностойно положение, да се бори с дискриминацията (напр. на лица с увреждания) и да развие нова програма за интеграция на мигрантите, която да им позволи да се възползват напълно от своя потенциал. Освен това се цели да се предприеме оценка на това доколко системите за социална защита и пенсионните системи са адекватни и устойчиви и да се определят начини за осигуряване на по-добър достъп до системите за здравеопазване. ЕИСК изразява резерви относно концепцията за социални иновации, чието експериментиране по природа е фрагментарно и трудно приложимо. Тя е свързана със законодателния принцип на субсидиарност и със социологическото понятие „справедливост“. Един отговор на местно равнище на потребност, изразена от малка група, може да бъде полезен, но не може да замени равенството и справедливостта, които предоставят големите системи за колективна социална защита ⁽¹⁴⁾.

5.3.2 В стратегията „Европа 2020“ се посочва, че държавите членки трябва да определят и прилагат подходящи мерки в зависимост от специфичния контекст на определени рискови групи и да разгърнат напълно системите си за социално осигуряване и пенсионните системи, за да се осигури адекватна подкрепа за доходите и достъп до здравеопазване с цел да се гарантира социалното сближаване. Увеличаването на равнището на безработица и незаемост, икономическата несигурност, ниското заплащане, мерките за строги икономии и намаляването на социалните помощи и семейните надбавки засяга в особено голяма степен жените. На първо място това ги засяга в качеството им на работници, тъй като съкращаването на работните места в публичния сектор и в сектора на услугите им влияе пряко поради факта, че в тези сектори работят голям процент жени. Но освен това те са допълнително засегнати и като граждани и потребители, ако приемем, че съкращенията в предоставянето на услуги от общ интерес засяга жените като основни ползватели на тези услуги.

5.3.3 В Европа над 70 % от работниците с ниски доходи са жени. В по-голямата част от държавите членки 17 % от жените, както и не по-малко тревожните 15 % от мъжете, живеят на прага на бедността. Бедността и социалното изключване вървят ръка за ръка с изключването от пазара на труда. Следователно прекъсванията на периодите на заетост и несигурните работни места, които са толкова обичайни за жените, особено за онези от тях с ниска квалификация, имат незабавен ефект, но оказват въздействие и в средносрочен и дългосрочен план.

5.3.4 Семействата с един родител, вдовиците, жените с увреждания, жертвите на насилие, основано на пола, възрастните жени и жените имигранти са засегнати в особена степен от бюджетните съкращения и кризата и са изложени на по-голям риск от социално изключване предвид на липсата на защита и помощи чрез конкретни мерки.

5.4 „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“

5.4.1 Целта е насърчаване на достъпа до информационните технологии и по-специално интернет и неговото използване от всички европейски граждани, по-конкретно чрез програми за повишаване на цифровата грамотност и достъпността.

5.4.2 Поради това държавите членки следва да разработят стратегии за високоскоростен интернет и да съсредоточат публичното финансиране, включително чрез структурните фондове, в области, които не са изцяло осигурени от частните инвестиции и да насърчат използването на модерни, достъпни онлайн услуги (например: електронно управление, електронен здравен портал, „интелигентен дом“, цифрови умения, сигурност) ⁽¹⁵⁾.

5.4.3 ЕИСК изразява загриженост поради липсата на статистика по признак пол, тъй като това не позволява да се разбере какво е положението на жените в професионалните сектори, свързани с новите технологии, нито до какво равнище ги използват. Важно е да се осъществят необходимите проучвания, за да се определи в какво положение се намират жените и като потребители на услугите, с цел информацията и обучението, предложени в стратегията „Европа 2020“, да се насочат по по-конкретен начин.

5.5 „Съюз за иновации“

5.5.1 Инициативата, наред с други действия, има за цел да насърчи и укрепи връзките между образованието, предприятията, научните изследвания и иновациите, и да стимулира предприемачеството. Държавите членки ще трябва да извършат реформа на националните и регионалните си системи за научноизследователска и развойна дейност с цел да поощряват високите научни постижения и интелигентното специализиране, да дават приоритет на разходите за знания, да засилват сътрудничеството между университетите, изследователските институти и бизнеса, да гарантират достатъчна наличност на кадри с научно, математическо и инженерно образование и да фокусират училищните програми върху стимулирането на творчеството, иновациите и предприемачеството.

5.5.2 Жените могат и трябва да изпълняват основна роля в този процес. През 2010 г. приблизително 60 % от университетските дипломи бяха получени от жени, но въпреки това този факт не намира отражение в работните места, които те заемат на пазара на труда. От друга страна, понастоящем жените създават едно от всеки три предприятия, представляват 13,7 % от управителните съвети на големите публично търгувани предприятия, а само 3 % от тях изпълняват председателска длъжност.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 88-93.

⁽¹⁵⁾ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 9-18.

5.5.3 В повечето страни се е запазила хоризонталната сегрегация по полов признак в зависимост от преподаваните специалности: наука, инженерство, математика, технологии. Тези специалности освен това са привилегирована сфера за сътрудничество между ръководни кадри в областта на икономиката и изследователската работа, по-специално в магистърската и докторската степен, където жените имат по-ограничен достъп. Поради това ЕИСК счита, че непременно трябва да бъдат взети мерки за премахване на тези препятствия.

5.5.4 Представителството на жените в средите, в които се вземат решенията в научния свят, както и в предприятията и услугите, е все още твърде слабо. Само 18 % от заемащи най-висши постове в университетите са жени. Възможностите за намиране на работа и отпускането на средства за научни изследвания следва да гарантират напредъка на жените в тази област и да допринасят за повишаване на потенциала за устойчиво развитие на европейското общество.

5.6 „Европа за ефективно използване на ресурсите“

5.6.1 Инициативата има за цел приемане и изпълнение на преразгледан план за действие за енергийна ефективност и насърчаване на важна програма за ефективност на ресурсите, за подкрепа на МСП и домакинствата, при използване на структурни и други средства за мобилизиране на ново финансиране чрез съществуващи много успешни модели на иновационни схеми за инвестиции, което ще насърчи промени в моделите на потребление и производство.

5.6.2 Енергетиката и околната среда не са неутрални теми: потреблението на енергия, достъпът до питейна вода, рециклирането, източниците на топлина за отопление и захранване на домовете, зачитането и опазването на околната среда, наред с други, са примери, които доказват, че жените изпълняват ключова роля в тези области. Въвеждането на промени в моделите на потребление е немислимо без разработването на конкретни мерки, които се основават на фактически знания за реалността и са насочени диференцирано към различни групи и основно към жените.

5.6.3 Това бе признато също в заключенията на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси от юни 2012 г., в които беше изтъкната първостепенната роля на жените за устойчивото развитие. ЕИСК изразява съгласие със заключенията на Съвета, в които се заявява, че жените могат да оказват ключово влияние в процеса на вземане на решения, които засягат околната среда, по-конкретно в рамките на политиката за противодействие на изменението на климата. Това е нова възможност за жените, които могат да изпълняват ключова роля и да подобрят личното и финансовото си положение във връзка с новата развиваща се зелена икономика – жизненоважен сектор за развитието и създаването на работни места.

5.6.4 На корпоративно равнище вертикалната дискриминация в този сектор продължава да е голяма. Въпреки че 33 % от изпълнителните длъжности са заети от жени, в сравнение с 31 % през 2001 г., по-голямата част от тях са в секторите на

услугите и търговията и в много по-малка степен – в производствените индустрии, строителството или енергетиката.

5.6.5 Няма на разположение достатъчно проучвания и данни, които да показват действителното състояние на равенството между половете и какви са мерките, които трябва да се предприемат, за да се увеличи процентът на жените в процеса за устойчиво развитие. ЕИСК счита, че е важно да се инвестира, но също така да се постави акцент върху преодоляването на стереотипите, да се предлагат решения и да се насърчават утвърдителните действия, като се има предвид, че това е развиващ се сектор и ако изходната ситуация е дискриминационна, съществува риск да се задълбочат различията от социална гледна точка и да се увеличи социалното разделение.

5.6.6 Един от приоритетите на Стратегията за равенство е действията във външните отношения на ЕС: от една страна програмите за сътрудничество със съседните региони, европейските политики за съседство, по-специално региона на Евромед, и, от друга, участието на ЕС в световните форуми. Жените имигранти от трети държави, жените мигранти от Европейския съюз и онези, които идват от съседните държави, се нуждаят от особено внимание. Провалът на конференцията „Рио+20“ по отношение на устойчивото развитие и правата на жените е обезпокоителен. Не беше постигнат никакъв напредък по ключови въпроси, като например връзката между здравето и сексуалните и репродуктивните права, правото на жените на собственост и наследяване на земи, изменението на климата и зелените работни места.

5.7 „Индустриална политика за ерата на глобализацията“

5.7.1 Тази водеща инициатива изпълнява основна роля за прилагането на аспектите, свързани с интегрирането на принципа на равенство между половете в Стратегията за равенство: прозрачността на възнагражденията, инициативите за еднакво заплащане, мерките за насърчаване на жените да избират нетрадиционни професии са някои от ключовите действия, които са предложени от Стратегията и са подходящи и съобразени с тази инициатива.

5.7.2 В Европа разликата в доходите на мъжете и жените е средно около 17 %, като тази стойност варира между 5 % и 31 % в отделните държави членки. Тази ситуация се дължи на различни взаимосвързани фактори: по-ниската стойност на труда във феминизираните сектори, силната професионална сегрегация, прекъсването на кариерата по различни причини и други. Освен това кризата допълнително влошава ситуацията.

5.7.3 Разликите между равнището на заетост и заплащането са намалели в някои случаи, но за съжаление не в резултат на напредък по отношение на заетостта и доходите на жените, а поради свиването на търсенето в сектори, в които работят предимно мъже (строителството, производството, финансите), като непосредствена последица от кризата. ЕИСК припомня, че разпоредбите на ДФЕС определят като една от целите на европейската интеграция „подобряване на условията на живот и труд, така че да се постигне тяхното хармонизиране докато се осъществява подобряването“⁽¹⁶⁾ за всички.

⁽¹⁶⁾ Член 151 от ДФЕС.

5.7.4 ЕИСК счита, че са необходими мерки за възстановяване на растежа на секторите в затруднено положение и успоредно с това мерки за борба с професионалната сегрегация, по-специално за да се подобри участието на жените в области като наука, технологии, инженерство и математика. Освен това са необходими мерки за подобряване на признаването на силно феминизираните сектори, като например домакинската работа, здравните услуги и грижите за хората.

6. Измерението, свързано с равенството между половете, в националните планове за реформа и европейския семестър

6.1 Европейският семестър за координиране на политиката е новият инструмент, договорен от държавите членки за наблюдение на изпълнението на стратегията „Европа 2020“. В Европейския пакт за равенство между половете се препоръчва в разработването и изпълнението на националните програми за реформа да се включи принципът за равенство между половете, както и стимули за политиките за равенство между половете. Освен това в него се отправя призив към Комисията и Съвета да прилагат принципа за равенство между половете при изготвянето на Годишното изследване на растежа, заключенията и специфичните за всяка страна препоръки.

6.2 През април 2012 г. дванадесет държави членки получиха специфични за тях препоръки в националните планове за

действие, в които е заложено измерението, свързано с равенството между половете. Комисията и ЕИСК подкрепят конкретните реформи в следните области: засилване на участието на жените на пазара на труда, подобряване на наличността и качеството на услугите, свързани с грижи за децата, на целодневните училища и на грижите за възрастните хора, включително грижите за други зависими лица.

6.3 Повечето от препоръките са насочени към увеличаване на равнището на заетост на жените, но не вземат предвид трудностите при осигуряването на качествени работни места по отношение на възнаграждението, условията на труд и при разпределянето на семейните отговорности наравно с мъжете. Само на една държава членка – Австрия – беше препоръчано да се справи с различията в заплащането в зависимост от пола, въпреки че това е траен проблем във всички държави членки.

6.4 ЕИСК счита, че някои от препоръките, които биха могли да имат неблагоприятен ефект върху равенството между половете, са повод за безпокойство: препоръките, свързани с пенсионната реформа, предложенията за преразглеждане на механизмите за коригиране на заплатите и пенсиите, увеличаването на пенсионната възраст без да се вземат предвид годините на здравословен живот, предложението за въвеждане на данъчни стимули за вторите доходи в двойката.

Брюксел, 17 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Морското пиратство: по-категоричен отговор от страна на ЕС“ (становище по собствена инициатива)

(2013/C 76/03)

Докладчик: д-р BREDIMA

На 12 юли 2012 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от своя Правилник за дейността, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Морското пиратство: по-категоричен отговор от страна на ЕС“

(становище по собствена инициатива).

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 26 ноември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 147 гласа „за“, 1 глас „против“ и 8 гласа „въздържал се“.

1. Заключение

1.1 Европейското гражданско общество не е осъзнало в пълна степен какво сериозно бедствие представлява морското пиратство. ЕИСК желае да изостри чувствителността на гражданското общество и европейското обществено мнение с цел да мобилизира държавите членки и европейските институции да предприемат конкретни действия, насочени към неговото премахване. През 2011 г. Световният ден на морето беше посветен на борбата срещу пиратството. Неговият многоаспектен характер ще наложи предприемането не на фрагментирани и епизодични, а на последователни и целенасочени действия. Пиратството не е никакъв далечен проблем, възникнал някъде в Индийския океан, който засяга само нападателите кораби и техните екипажи.

То засяга европейските потребители и данъкоплатци в много отношения и не е „болестен симптом, с който можем да продължим да живеем“.

1.2 ЕИСК призовава европейските институции и държавите членки да проявят конкретна политическа воля за намиране на постоянно решение на проблема с пиратството.

1.3 ЕС разполага с уникален набор от инструменти за намиране на решения, които се простират от области като търговията и помощта за развитие до военното присъствие, изграждането на държавни институции или тяхното възстановяване.

1.4 ЕИСК приветства решенията на Съвета за сигурност на ООН и на ЕС да се удължи продължителността на операцията EU NAVFOR ATALANTA до декември 2014 г. и да се разшири зоната на оперативните действия на изток и на юг в Индийския океан и край бреговете на Сомалия. ЕИСК счита, че на EU NAVFOR следва да се предостави по-силен мандат с

по-стриктни правила за участие. ЕИСК призовава да се запази силен ангажимент по отношение на броя на плавателните съдове, предоставени от държавите членки за целите на тази операция.

1.5 Неотдавнашното обвързване на Споразумението за регионално сътрудничество за борба с пиратството и въоръжените грабежи на кораби в Азия (ReCAAP) с Кодекса на поведение от Джибути и сключването на двустранни споразумения за съдебно преследване на пирати с Кения, Сейшелските острови и Мавриций са много важни стъпки.

1.6 ЕИСК подкрепя създаването на мисия за изграждане на регионален морски капацитет от Европейската служба за външна дейност (ЕСВД). Мисията, наречена EUCAP NESTOR, ще оказва съдействие на страните от региона на Африканския рог за изработване на генерален план за борба с пиратството, изготвяне на подходящо законодателство и подпомагане на капацитета за брегова охрана.

1.7 ЕИСК насърчава корабоплавателната индустрия да прилага преразгледаните най-добри корабоплавателни управленски практики (НУП 4) относно мерките за самозащита на борда на корабите. ЕИСК отправя призив към държавите членки да обмислят възможността за разрешаване на използването на квалифицирана частна въоръжена охрана на борда на уязвими кораби, да спазват съответните насоки на Международната морска организация (ММО) и да определят строга правна рамка, която да установи, наред с другото, условията на отговорността на капитана на плавателния съд, по-конкретно в случай на откриване на огън. Използването на частна въоръжена охрана не представлява само по себе си решение на проблема, не трябва да се превръща в норма и представлява допълнение към най-добрите управленски практики. Държавите членки се насърчават да организират конвои придружавани от военен ескорт, и да предоставят наземни военни части (части за защита на плавателните съдове) под егидата на ООН, които да могат да се качват на борда на корабите при преминаването през високорискови зони.

1.8 ЕИСК насърчава корабоплавателната индустрия да прилага преразгледаните най-добри корабоплавателни управленски практики (НУП 4) относно мерките за самозащита на борда на корабите. Към държавите членки се отправя призив да разрешат използването на квалифицирана частна въоръжена охрана на борда на уязвими кораби, при спазване на съответните насоки на Международната морска организация (ММО). Използването на частна въоръжена охрана не представлява само по себе си решение на проблема, не трябва да се превръща в норма и е допълнение към най-добрите управленски практики. Държавите членки се насърчават да предоставят наземни военни части (части за защита на плавателните съдове) под егидата на ООН, които да могат да се качват на борда на корабите при преминаването през високорискови зони.

1.9 ЕИСК е против ограничаването на плащането на откупи, тъй като то ще има контрапродуктивен ефект и ще излага заложените на още по-голям риск. Понастоящем откупите остават инструмент, който гарантира безопасното завръщане на морските лица, използвани като жив щит. ЕИСК остро осъжда практиката на пиратите да изтезават и екзекутират морски лица като средство за оказване на натиск за плащането на откупи.

1.10 ЕИСК счита, че ключът към разрешаването на проблема с пиратството се крие в това да се проследяват и да се прекъсват свързаните с него финансови потоци. Комитетът приветства насочването на вниманието към представителите на финансовите среди и координирането на базите данни за постигане на по-добро разбиране на пиратския бизнес модел. В ЕС трябва да бъде въведен „черен списък“ на финансовите институции, участващи в прането на пари от пиратски дейности. В това отношение висока оценка заслужава работата на Европол и Евроекст.

1.11 ЕИСК насърчава институциите на ЕС да обърнат внимание на проблема с нарасналия брой на въоръжените обири, извършвани по море, и на кражбите на петрол в Западна Африка и Гвинейския залив. Тъй като методът на действие при тях се различава значително от този на сомалийските пирати, за този регион би трябвало да се подкрепи предприемането на специфични мерки. В Индийския океан от зони, които гъмжат от пирати, потеглят ежедневно три милиона барела петрол и стока, съставляваща 50 % от световната контейнерна търговия.

1.12 ЕИСК подчертава, че трябва неотложно да се освободят 218 морски лица, които понастоящем се държат като заложници, и насърчава провеждането на професионално обучение на морските лица за самозащита и създаването на здравни клиники за онези от тях, които са били държани като заложници. Три международни конвенции (Международната конвенция за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на моряците от 2010 г.; Международният кодекс за сигурност на корабите и пристанищните съоръжения от 2004 г.; и Морската трудова конвенция от 2006 г.) предоставят правното основание за обучението на морските лица преди качването им на борда, тренировките и упражненията им на борда, тяхното репатриране и обезщетяване, установяването на контакт със семействата им и грижите за тях след освобождаването им. ЕИСК насърчава ЕС да засили действието на тези конвенции и да формулира нови всеобхватни насоки за благосъстоянието на морските лица, които са станали или биха могли да станат жертва на пирати, както и на техните семейства. ЕС трябва да изпълнява водеща роля за изменянето на тези международни конвенции, така че да бъдат отразени мерките по отношение на морските лица, държани като заложници.

1.13 Изборите от 20 август 2012 г. бяха ключово събитие в историята на нефункциониращата държава Сомалия. ЕИСК се ангажира да участва в бъдещите действия на ЕС за оказване на подкрепа на процеса на изграждане на гражданското общество в нея по модела на сходни действия, предприети в други африкански държави.

1.14 ЕИСК призовава за координирани действия на ЕС за насочване на част от помощта за развитие или други ресурси към програми за обучение на младежи в рибарската професия и за насърчаване на устойчивото селско стопанство и предприемачеството. Осигуряването на достойни условия на живот на младите сомалийци може да направи пиратската кариера по-непривлекателна.

2. Пиратството: многоаспектен проблем

2.1 Сложният характер на пиратството

2.1.1 След пет години на нарастващ брой пиратски нападения на търговски кораби в Адения залив, Сомалийския басейн, Арабско море и Индийския океан, статистическите данни могат да създадат заблудата, че проблемът с пиратството е овладян. Такова предположение би означавало да се пренебрегне имитационният ефект и ескалацията на пиратството в Западна Африка, което би било грешка. За съжаление пиратството е проблем от световен мащаб, който се наблюдава и в Индонезия, Малакския/Сингапурския провлак, Южнокитайско море и Южна Америка. Според актуалните статистически данни (от 24 септември 2012 г. насам) са регистрирани 50 инцидента в Сомалия, 34 в Гвинейския залив и 51 в Индонезия.

2.1.2 Използването на „кораби-майки“ (кораби, използвани като база – бел. прев.) дава възможност на пиратите да действат с по-голям успех. Благодарение на постоянната промяна на пиратските тактики, на използването на оборудване, улесняващо набежаването на целеви обекти и на инструменти, позволяващи проникването в цитаделите (специални бронирани помещения – бел. прев.), изградени на борда на корабите, днешните пирати са по-агресивни, по-добре екипирани и използват по-насилнически методи, което нерядко води до смърт на морски лица.

2.1.3 Пиратството възниква като морски проблем, който прераства в хуманитарен, търговски и глобален икономически проблем, засягащ потребителите в световен мащаб. Цената му може да стане още по-висока, в случай че се стигне до прекъсване на веригата на доставки на стоки и енергия, че световната общност не намери ефективно решение на проблема с пиратските дейности или синдикатите на морските лица откажат да плават в засегнатите области. Годишно през тези области преминават транзитно осемнадесет хиляди плавателни съдове. Пиратството в Адения залив и региона на Африканския рог представлява стратегическа заплаха за ЕС, тъй като оказва влияние върху транспортния поток в главния коридор Европа–Азия. Компаниите все по-често използват морския маршрут през нос Добра Надежда с цел да заобикалят Суецкия канал. Пиратството се е превърнало в много доходоносен престъпен бизнес и в привлекателна кариера за младите хора в региона. Цената, която се заплаща за него е непропорционална на броя на лицата, занимаващи се с пиратство (в Сомалия те са около 1 500). Пиратството възпрепятства доставките на хранителна помощ от ЕС, която е крайно необходима на жертвите на сушата в Африка. Военноморското присъствие в Индийския океан може да се оприличи на „патрулиране на територията на Европа с 20 полицейски коли“.

2.1.4 Безнаказаността на пиратските действия и подпомагането на международното право и ред (Конвенцията на ООН по морско право от 1982 г.) са недопустими и ЕС трябва да покаже силна политическа воля за тяхното изкореняване. Контактната група на ООН във връзка с пиратството край бреговете на Сомалия насърчи разработването на глобална стратегия, която включва превантивни и възпиращи мерки, оперативни насоки за по-добро сътрудничество на военноморските сили, съдебно преследване на пиратите и проследяване на техните финансови средства.

2.1.5 ЕС контролира 40% от световния превоз на товари по море и не може да си позволи неконтролируема ескалация на пиратството. По думите на комисаря по въпросите на транспорта Калас, „Морското пиратство представлява реална заплаха за транспортната политика на ЕС“. Освен това съществува заплаха и за външната търговия на ЕС, енергийните доставки и енергийната сигурност, благосъстоянието на морските лица и предоставянето на хуманитарна помощ.

2.2 Човешката цена на пиратството

2.2.1 През 2011 г. пирати убиха над седем моряци и раниха 39. През 2012 г. (данните са актуализирани на 24 септември 2012 г.) бяха убити шестима моряци, а 448 бяха задържани като заложници в резултат на 225 нападения и 24 отвлечения. На 30 юни 2012 г. край Сомалия пирати плениха 11 плавателни съда и взеха 218 моряци за заложници. От 2007 г. насам в резултат на инциденти, свързани с пиратство край бреговете на Сомалия, са убити над 43 морски лица, а 2 653 са били държани като заложници.

2.2.2 Международните асоциации на корабособствениците и морските лица (напр. Международна камара по корабоплаването (ICS), Асоциацията на корабособствениците от Европейската общност (ECSA), Европейската федерация на транспортните работници (ETF), Форумът на азиатските корабособственици (ASF), групата „SOS – Спасете нашите моряци“, съставена от 31 международни организации на морското корабоплаване) се обединиха с цел да повишат осведомеността за човешката и икономическата цена на пиратството с помощта на медиите и отправяйки апел към политиците и индустрията на най-високо равнище. На 24 май 2012 г. Форумът на азиатските корабособственици разкри, че през последните седем години 62 моряци са загинали в резултат на пиратски действия, а 4 000 са били държани заложници на приблизително 200 кораба, отвлечени от сомалийци. Макар и пиратските нападения да са намалели за пръв път от последните пет години (2007–2012 г.), през последните две години броят на убитите моряци се е утроил. Ето защо няма място за удовлетворение (Sultan AHMED BIN SULAYEM, председател на DP World, 30.6.2012 г.).

2.2.3 Ограничаването на пиратството се състои най-вече в предотвратяване на престъплението, а не в предотвратяване на плащанията, които осигуряват свободата на жертвите на това

престъпление. Смъртните случаи на морски лица не трябва да бъдат приемани като „странични вреди“ във войната срещу пиратството (по думите на международния синдикат Nautilus International).

2.3 Икономическата цена на пиратството

2.3.1 Заслужава си да се отбележат два доклада относно икономическото измерение на пиратството:

2.3.2 „Икономическата цена на морското пиратство“ (декември 2010 г.) прави анализ на директните разходи: откупи, застрахователни премии, отклоняване на маршрута към нос Добра Надежда, мерки за сигурност, възпиращи пиратството, въоръжена охрана, изпращане на три военноморски мисии, съдебно преследване, финансиране на организации за борба с пиратството, хуманитарни разходи. Общите годишни разходи се оценяват на 7–12 милиарда долара. Освен това според направената от фондация „One Earth“ оценка, разходите за откупи за периода 2009–2010 г. възлизат на 830 милиона щатски долара, а ежегодните разходи за оборудване, предназначено за възпиране на пиратството или за частно въоръжение, варират от 360 милиона до 2,5 милиарда долара.

2.3.3 „Икономиката на пиратството“ (май 2011 г.) се прави анализ на пиратската „верига на стойността“ между пирати, представители на финансовите институции, счетоводители и доставчици на оръжие. Докладът показва как пиратството може да бъде много по-удовлетворяващ избор в сравнение с БВП на глава на населението в Сомалия (доходите на пиратите могат да бъдат 67–157 пъти по-високи от средните стойности за Сомалия). Докладът акцентира върху необходимостта от проследяване на неформалната система за трансфер на пари, наречена „hawala“, а според направената в него оценка годишните разходи възлизат на 4,9–8,3 милиарда долара.

3. Действия на ЕС

3.1 Европейските институции

3.1.1 В своята съвместна декларация за партньорство за борба с морското пиратство и въоръжените обيري в Западния Индийски океан (Лондон, 15 май 2012 г.) Европейският съюз и Международната морска организация (ММО) отново изразиха своята решимост да увеличат капацитета си за борба с морското пиратство и въоръжените обيري и да подобрят морското управление в Западния Индийски океан. Кодексът на поведение от Джибути се превърна в ключов инструмент, който позволява на 18 страни от Източна Африка да формулират регионален отговор на проблема. Освен това в продължение на три години ЕС оказваше финансова подкрепа на Международна морска служба (ИМВ) във връзка с дейностите на създадения от нея Център за сигнализиране на пиратски нападения, който има за задача борбата с пиратството и въоръжените обيري на кораби.

3.1.2 Международната контактна работна група за връзка в по отношение на пиратството проучва методи за възпрепятстване на бенефициерите при усвояването на откупи в размер на 300–500 милиона евро, които лидерите на сомалийската мрежа депозират вероятно дори в банки в ЕС. ЕИСК призовава подобни откупи да бъдат проследявани и конфискувани, за да не продължава пиратството да бъде привлекателен бизнес.

3.1.3 След приемането на стратегическата рамка за Африканския рог, назначаването на специален представител за координиране на действията на ЕС в региона е крачка в правилната посока.

3.1.4 ЕИСК приветства Резолюцията на Европейския парламент относно морското пиратство от 10 май 2012 г., която има за цел да подобри сътрудничеството между европейските институции за засилването на усилията за борба с пиратите и възстановяването на Сомалия като суверенна държава.

3.1.5 В поредица предходни становища от 2008 г. досега ЕИСК изрази загриженост относно нарастващия брой случаи на въоръжени обира и пиратство в Югоизточна Азия и Африка⁽¹⁾. Комитетът призова Комисията да насърчи създаването на подходящи юрисдикции за борба с настоящата безнаказаност на пиратските действия и категорично се противопостави на въоръжаването на морските лица. ЕИСК призова Комисията да разгледа обучението на морските лица за борба с пиратството съвместно с държавите членки.

3.1.6 На проведената на 7 март 2010 г. конференция на ЕИСК на тема „Привлекателност на морските професии“ пиратството беше открито като един от демотивиращите фактори при избора на професиите на морските лица, които обезсмисля кампаниите за популяризиране на тяхната привлекателност.

3.2 Европейските социални партньори (ECSA/ETF)

3.2.1 В съвместна декларация от 31 юли 2012 г. Асоциацията на корабособствениците от Европейската общност (ECSA) и Европейската федерация на транспортните работници (ETF) изразяват загриженост от продължаващите нападения въпреки успешните международни и европейски усилия. Те

⁽¹⁾ Становище на ЕИСК относно „Интегрирана морска политика за Европейския съюз“, ОВ С 211 от 19.8.2008 г., стр. 31.

Становище на ЕИСК относно „Стратегически цели и препоръки за политиката на ЕС в областта на морския транспорт до 2018 г.“, ОВ С 255 от 22.9.2010 г., стр. 103.

Становище на ЕИСК относно „Към интегриране на морското наблюдение: Обща среда за обмен на информация за морската област на ЕС“, ОВ С 44 от 11.2.2011 г., стр. 173.

Становище на ЕИСК относно „Партньорство Европейски съюз–Африка – Свързване на Африка и Европа: засилване на сътрудничеството в областта на транспорта“, ОВ С 18 от 19.1.2011 г., стр. 69.

Становище на ЕИСК относно „Минималната степен на обучение на морските лица“, ОВ С 43 от 15.2.2012 г., стр. 69.

Становище на ЕИСК относно „Морската трудова конвенция/отговорности на държавата на знамето и на държавата на пристанището“, ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 153.

поставиха изкореняването на пиратството на челно място в програмата на Секторния комитет за социален диалог за морския транспорт.

4. По-съгласуван отговор от страна на ЕС

4.1 Пиратството е сложен, многоаспектен проблем, който може да бъде решен единствено с помощта на цялостен, координиран подход по суша и по море. ЕС се намира в уникална позиция да предостави подобен подход: той е уважаван партньор в региона в дипломатическо, търговско, транспортно, военно и хуманитарно отношение.

4.2 Морските лица продължават да плащат висока цена. Всички усилия трябва да бъдат насочени към предотвратяване на заплахите за тяхната физическа, умствена и психическа неприкосновеност. Международната камара по корабоплаването (ICS) е събрала насоки за добри практики за оказване на подкрепа от страна на корабоплавателните дружества на засегнатите морски лица и техните семейства.

4.3 Тъй като основните причини за пиратството изискват дългосрочни решения на сушата, изграждането на капацитет в Сомалия е от жизненоважно значение за прекратяване на безнаказаността и възстановяване на върховенството на закона. Необходим е по-голям ангажимент от страна на държавите под флага на ЕС, за да се гарантира по-добрата координация на военноморските сили и съдебното преследване на пиратите.

4.4 Това, което е необходимо след подема на пиратството от 2007 г. насам, е политическа воля то бъде превърнато в приоритет в политическата програма на ЕС и да бъдат отпуснати допълнителни средства за повече военни самолети и кораби. Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) и Европейската комисия би трябвало да си сътрудничат с Европейския съвет за определяне на области на компетентност за действия за борба с пиратството и изграждане на капацитет в Сомалия. Световната банка, Интерпол и Европол могат да помогнат в борбата за проследяване на откупите.

4.5 Законодателството на държавите членки на ЕС за борба с пиратството се нуждае от осъвременяване:

— тъй като в някои страни пиратството вече не се разглежда като престъпление, е необходимо да се създаде по-ясна правна рамка относно юрисдикциите, които са отговорни за съдебното преследване на пиратите;

— по отношение на предложенията откупите да бъдат поставени извън закона, подобна забрана би могла да има непредвидени ефекти и да застраши нечий живот в още по-голяма степен. С оглед на това в крайна сметка плащането на откупи следва да бъде позволено в ЕС;

- назначаването на надлежно упълномощена въоръжена охрана следва да бъде разрешено в държавите членки, под условие на строга правна рамка, която възлага обучението на охранителите, наред с останалото, като отговорност на държавата членка на тяхното установяване и определя условията на отговорността на капитана на плавателния съд, по-конкретно в случай на откриване на огън;
- ЕС следва да проучи заедно с крайбрежните държави в региона проблемите, създавани от транзитното преминаване на кораби с въоръжена охрана на борда.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Създаване на Европейски социален знак“ (проучвателно становище)

(2013/С 76/04)

Докладчик: г-жа Ariane RODERT

На 3 юли 2012 г. Европейският парламент реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да поиска от Европейския икономически и социален комитет да изготви проучвателно становище относно

„Създаване на Европейски социален знак“.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 20 декември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 128 гласа „за“, 1 глас „против“ и 9 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Европейският икономически и социален комитет със задоволство се възползва от възможността да представи своята позиция относно предложението на комисията на Европейския парламент по заетост и социални въпроси за стартиращия през 2013 г. пилотен проект за „Европейски социален знак“. Междувременно обаче ситуацията се промени, тъй като текстът на комисията на Европейския парламент по бюджети от 4 октомври 2012 г. беше приет без да се споменава този пилотен проект.

1.2 По принцип ЕИСК подкрепя намерението за укрепване на социалното измерение в Европа и за признаване и поощряване на поемането на социална отговорност от предприятията (корпоративна социална отговорност - КСО). Комитетът обаче държи особено да посочи, че социалните права по никакъв начин не трябва да се заменят от поемането на социална отговорност от предприятията (КСО), тъй като те са гарантирани от национални и международни инструменти, в рамките на които социалният диалог е основен елемент.

1.3 Поради това като първа стъпка в това предложение трябва да се внесе по-голяма яснота относно добавената стойност, графика и насочеността му и те да бъдат свързани с политическите му цели. Тези цели са важни, но при сегашните обстоятелства те биха били постигнати по-ефективно най-вече чрез по-силно и по-добре прилагано законодателство в социалната област.

1.4 Освен това ЕИСК би искал да посочи, че макар и инициативата да е важна, трябва да се зададе въпросът дали предложението за европейски социален знак понастоящем не би било твърде сложно с оглед на сегашната криза, придружена от висока безработица и все по-голям брой фирмени фалити. Един социален знак за целите на КСО отразява само социалните дейности, които са доброволни – те обаче се различават поради различната законова уредба в отделните държави членки, тъй като европейското законодателство постановява само минимални стандарти. Би било погрешно да се въвеждат допълнителни мерки за предприятията, тъй като понастоящем съществува опасност от задълбочаване на различията вместо засилване на сближаването между предприятия с различен мащаб и между държавите членки в Европа.

1.5 За да се избегне объркване, трябва обаче да се отчита какви паралелни инициативи се провеждат, като например социалният знак в областта на социалното предприемачество (тема на

„Инициативата за социалното предприемачество“). Във връзка с това ЕИСК препоръчва да се заеме изчаквателна позиция и да се извлекат поуки от предстоящия преглед от страна на Комисията във връзка със социалния знак в областта на социалното предприемачество. В това предложение следва да се отчетат и други припокриващи се инициативи, като например новите отличия във връзка с КСО, зачитането на социалните съображения при възлагането на обществените поръчки и др.

1.6 ЕИСК счита, че е необходимо и в бъдеще да се предоставят повече доказателства за надеждността, легитимността и осъществимостта на един доброволен социален знак. За да може един нов знак да се ползва с доверие и да стане известен на европейско равнище, е необходима цялостна система за акредитиране и контрол, която трябва да се сравни с относителната полза от един нов знак. В този контекст преди да се разгледа въпросът за въвеждане на европейски социален знак, ЕИСК препоръчва да се направи подробен преглед на съществуващите в държавите членки системи на обозначения, да се определят най-добрите практики и да се извлекат поуки от провалилите се такива. Поради това ЕИСК препоръчва по-скоро да бъдат подобрени и разширени по обхват съществуващите системи на обозначения, като се включи в тях и социалната отговорност (в случаите, в които тя не е взета предвид).

1.7 Освен това следва да се разширят познанията за вече съществуващите системи и предприятията, които ги използват, и да бъде насърчено използването им от други предприятия, вместо да се въвежда нова система, към която потребителите и предприятията да трябва тепърва да привикват. Наред с това, следва да се обмисли, поне в средносрочен план, възможността за европейска комуникационна кампания във връзка с европейските обозначения, с цел да се засили степента на информираност сред потребителите и гражданите.

1.8 Въпреки това, в случай че в даден момент бъде създадено обозначение, за да се избегнат отклоненията, европейският социален знак не следва да се отличава прекалено много от международно признатите стандарти, а да добави измерение с типично европейски привкус, а именно – зачитането на социалните права.

2. Въведение

2.1 Комисията на Европейския парламент по заетост и социални въпроси предложи през 2013 г. да се даде ход на пилотен проект „Европейски социален знак“, но текстът на

комисията на Европейския парламент по бюджети във връзка с пилотните проекти за 2013 г. беше приет през октомври без да се споменава това предложение⁽¹⁾. С оглед на промененото положение, в настоящото становище ще бъдат представени най-вече предложения във връзка с предложения пилотен проект.

2.2 Основната идея на предложението е да се даде принос за една по-социална Европа, в която установените в социалната област и в трудовото право минимални стандарти се прилагат по-ефективно. Целта е да се създадат работни места, да се подкрепят младежката заетост и борбата с бедността чрез въвеждане на степенувана система за отличаване с „Европейски социален знак“.

2.3 В искането на Европейския парламент до ЕИСК във връзка с този въпрос се поставят най-вече следните въпроси: (а) влиянието и значението на знака в различните области на политиките, (б) кои видове предприятия биха проявили доброволен интерес, (в) възможностите за създаване на степенуван „социален знак“, (г) кои критерии трябва да бъдат изпълнени, за да бъде връчен знакът и (д) кои мерки биха били необходими за повишаване на информираността.

2.4 Съгласно предложението на Комисията по заетост, социалният знак трябва да е доброволен и безплатен. Той е предназначен за всички предприятия в ЕС и по-специално към малките и средните предприятия (МСП)⁽²⁾ и най-малките предприятия⁽³⁾. Целта е да се създаде една Европа с по-голяма отговорност, като във всички предприятия на ЕС се гарантират високи социални стандарти. С предложението се цели също хармонизиране на съществуващите системи за обозначения, както и изтъкване на потенциала за подобрения посредством скала за оценка. Целта е чрез списък на различните социалните критерии да се направи оценка на вътрешната социална отговорност на предприятията чрез връчване на различни степени на социалния знак.

3. Общи бележки

3.1 ЕИСК счита за важен подхода, насочен към укрепване на социалното измерение и социалните ценности в Европа. Въпреки това трябва да се разгледат **добавената стойност, моментът на представяне на това предложение и неговата насоченост**, както и да се вземат предвид вече провежданите инициативи в свързани с това области. Ето защо от гледна точка на ЕИСК са необходими по-ясни аргументи за това каква е добавената стойност на една подобна инициатива, за кого е от полза тя и с какво може да допринесе за общностното законодателство.

3.2 ЕИСК посочи наскоро в своето становище относно „Корпоративната социална отговорност“⁽⁴⁾, че КСО е концепция, свързана с устойчиво развитие. В това становище ЕИСК подчерта необходимостта да се прави разлика между „социална“ (само на работното място) и „обществена“ отговорност (дейностите извън работното място).

3.3 Тъй като предложението на комисията на ЕП по заетост и социални въпроси за социален знак е свързано в контекста на това определение със социалната отговорност и се отнася до

всички предприятия в ЕС, би трябвало да се вземе предвид и текущата работа на Комисията по стратегията на ЕС за корпоративна социална отговорност от 2011 г.⁽⁵⁾, в която вече са засегнати подобни аспекти.

3.4 Както вече подчерта ЕИСК, е важно да се изтъкне, че КСО **в никакъв случай не трябва да замества социалните права, гарантирани чрез законови актове или международни споразумения**, за които отговарят най-вече държавите и правителствата. Много предприятия междуременно поемат доброволно по-голяма отговорност и поради това трябва да се подчертае, че поемането на по-силна социална отговорност следва да бъде приветствано и насърчавано отвъд обхвата на определената от закона отговорност. ЕИСК застъпва виждането, че всяко предприятие трябва да прилага правните инструменти, но освен това то трябва да намери свой собствен подход за поемане на социална отговорност. Един знак за целите на КСО крие опасността на преден план да се поставят не социалните иновации, а стремежът да се спазват изискванията за сертифициране.

3.5 Идеята за социален знак беше спомената още преди във връзка с дейността на Комисията по социалното предприемачество и ЕИСК разгледа тази тема в няколко становища⁽⁶⁾. Още в съобщението „За Акт за единния пазар“⁽⁷⁾ се споменава за етични обозначения във връзка със социалните предприятия и социалното предприемачество. Тази инициатива беше последвана от водеща инициатива в съобщението на Комисията относно „Инициатива за социалното предприемачество“⁽⁸⁾, с цел да се подобрят възможностите на социалните предприятия да работят при същите условия като другите предприятия, да се конкурират с тях и да генерират растеж. Едно от предложенията в рамките на тази инициатива беше да се създаде публична система за обозначение и сертифициране, за да се създаде доверие у заинтересованите страни и да може да бъдат сравнявани различни видове обозначения за социалните предприятия в ЕС. Комисията планира освен това в близко бъдеще да извърши проучване с цел да се извърши преглед на социалното предприемачество, с което между другото трябва да се установи дали съществуват социални знаци за социалните предприятия и какви са те; освен това трябва да се определят други специфични характеристики, правила и модели за този специфичен вид предприятие.

3.6 Поради това ЕИСК е на мнение, че **предстоящият преглед на социалните предприятия, който се споменава в инициативата за социалното предприемачество, трябва да бъде извършван предварително и отделно** от изготвянето на по-всеобхватно определение на социалния знак за предприятията. По мнение на ЕИСК тази започната дейност трябва да бъде приключена преди да се обмисли създаването на по-всеобхватно определение, тъй като прегледът на съществуващите обозначения за социалното предприемачество би могъл да даде ценни индикации за възможностите и ползата от по-всеобхватен знак. Наред с това, преди да бъде даден ход на нови инициативи, трябва да се даде възможност да окажат своето въздействие други свързани с тази област инициативи например по-силното зачитане на социалните съображения при възлагането на обществените поръчки, новите отличия във връзка с КСО и секторните платформи, отнасящи се до обозначенията за социалните предприятия.

⁽¹⁾ Комисия по бюджети на Европейския парламент, 4 октомври 2012 г.

⁽²⁾ (Бел- пр. Бележката под линия в оригиналния текст е от езиков характер и не се отнася до текста на български език).

⁽³⁾ (Бел- пр. Бележката под линия в оригиналния текст е от езиков характер и не се отнася до текста на български език).

⁽⁴⁾ ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 77–84.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁶⁾ ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 1–6 и ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 44–48).

⁽⁷⁾ COM(2010) 608 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 682 final.

3.7 ЕИСК подчертава, че трябва да се прави ясна разлика между предложението на Комисията на ЕП по заетост и социални въпроси (насочено към социалната отговорност на предприятията) и инициативата за социално предприемачество. Тъй като не се преследват същите цели, те трябва също така да бъдат разглеждани поотделно. Поради това ЕИСК призовава Комисията на ЕП по заетост и социални въпроси да използва евентуално друго наименование в своето предложение, **за да се избегне по-нататъшно объркване на понятията**. Това се обосновава също така от обстоятелството, че в областта на социалното предприемачество вече съществуват сертифицирани участници, които обозначават с това понятие дейността в областта на социалното предприемачество; пример за това е „Знакът за социално предприемачество“ (Social Enterprise Mark) ⁽⁹⁾.

4. Специфични бележки относно въпросите на Комисията по заетост

4.1 С предложението за пилотен проект за социален знак се цели предприятията да бъдат насърчени да поемат по-голяма отговорност от тази, установена в законодателството. Въпреки че този подход е особено важен, все пак се поставя въпросът дали съответният социален знак не бил твърде сложен в сравнение с неговата относителна добавена стойност и с оглед на настоящата икономическа ситуация. Политическите цели на това предложение са създаването на нови работни места и борбата с младежката безработица и бедността. Всички тези области са приоритетни за Европа, но ЕИСК счита, че между тях и доброволния социален знак съществува твърде слаба и поради това не особено ефективна връзка. Напротив, според ЕИСК тези цели ще бъдат постигнати по-ефективно чрез по-силно и по-добре прилагано законодателство в тази област, както и чрез преразглеждан и засилен отворен метод на координация в социалната област.

4.2 ЕИСК счита освен това за уместно да се посочи, че предложенията в тази област предполагат силни и конкурентоспособни предприятия, които генерират икономически растеж и по този начин и стабилни предпоставки за по-добри социални условия.

4.3 В предложението се предвижда постепенна и степенувана „система за оценка“, в рамките на която се определя степента на постигане на целта в съответствие с различни социални критерии, като например справедливо възнаграждение, социално осигуряване, здравни грижи, равенство между мъжете и жените, грижа за децата, работа от разстояние и др. С оглед на настоящата икономическа криза и значителните проблеми, пред които са изправени някои държави членки, ЕИСК изразява опасение, че тази степенувана система за оценка понастоящем **би могла да крие опасност от задълбочаване на разликите вместо засилване на сближаването между предприятията с различен мащаб и държавите членки в Европа**. Една степенувана система за оценка не е подходяща, ако тя отговаря само на нуждите на многонационални големи предприятия, но не и на МСП и най-малките предприятия.

4.4 Освен това един знак е полезен, само ако е познат и признат. Поради това отличените със знака МСП и най-малки предприятия следва да бъдат обект на комуникационни кампании, които изтъкват тяхната ангажираност. Ето защо това, което се разглежда като социален напредък, трябва да се

обсъди подробно от гледна точка на субсидиарността в тази област и от гледна точка на различните традиции и модели на националните системи за социална закрила и осигуряване. **Този диалог трябва да бъде воден със социалните партньори и другите заинтересовани страни**, като сдруженията на потребителите на равнище ЕС и на национално равнище.

4.5 В рамките на усилията на ЕС за улесняване на създаването и управлението на предприятия бяха предприети многобройни мерки за опростяване и за насърчване на растежа, с цел да се избегне отслабване на социалната отговорност на предприятията, социалните права на работниците, възможностите за растеж на предприятията и тяхната конкурентоспособност. Въпреки че все още предстои да се направи немалоко в областта на правата, ЕИСК изразява съмнение дали поемането на социална отговорност може да бъде ефективно подобро посредством доброволна система. Освен това ЕИСК отбелязва, че един знак, дори когато е безплатен, **изисква ресурси**, които вече подложените на натиск по време на криза предприятия биха могли да използват за друго.

4.6 В рамките на усилията за подобряване на социалната отговорност трябва също така да се направи оценка на това на колко равнища дадено предприятие е отговорно за социалните права, например по отношение на сътрудничеството с доставчиците от трети страни. Без яснота за тази отговорност не може да бъде създадено доверие към знака. Във връзка с това трябва евентуално да се вземе предвид и **влиянieto върху търговията и вносителите**.

4.7 Следва да се разгледа въпросът за **легитимността на евентуалните стандартизирани обозначения**. Предишният опит показва в повечето случаи, че инициативите от този вид, които са наложени отгоре или имат по-силен регулаторен характер рядко оказват решавашо въздействие върху потребителските движения или други заинтересовани страни, което е необходимо условие за постигане на някакъв ефект от знака. В това отношение справедливата търговия ⁽¹⁰⁾ е добър пример за това как потребителският сектор сам поема инициативата за създаване на обозначения; това би могло да служи за насока и в този случай. Следва да се разгледат по-подробно и примерите за системи на обозначения, които не функционират в достатъчна степен ⁽¹¹⁾.

4.8 Важно е да се създаде доверие към новия знак. От гледна точка на потребителите сегашното положение е объркващо: има множество системи на обозначения, много от които са трудно разбираеми и не дават възможност човек да се ориентира в тях. Създаването на още една нова система и очакването, че потребителите ще вземат информирани решения, могат да се разглеждат като прекалени. Вместо да се въвежда нов социален знак, **би могло да се обмисли разширяване на обхвата на сегашните системи на обозначения с включване на социалната отговорност** (в случаите в които тя не е взета предвид). Същото важи и за възможността знакът да увеличи доверието на инвеститорите. Така например чрез инициативи в областта на социалните инвестиции Комисията изготвя насоки за по-добро докладване на социалните резултати от дейностите на предприятията - цел, която ЕИСК посочи като основен елемент на усилията за инвестиции в социалното предприемачество ⁽¹²⁾ и която би трябвало да се отчита и при тази инициатива.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ Например белгийският социален знак и френският социален и екологичен знак.

⁽¹²⁾ ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 55–59.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Наред с това би трябвало да се разгледа въпросът за създаване на сложна система на европейско равнище, по-специално в социалната, техническата и практическата област. Вече съществуват отделни системи за сертифициране на социалните знаци в различни отношения, като повечето от тях са довели до по-голяма видимост на социалните въпроси и до подобри предпоставки за присъствието им в предприятията⁽¹³⁾. Във връзка с предложението на Комисията на Европейския парламент по заетост и социални въпроси следва да бъде взет предвид по-специално стандартът ISO 26000⁽¹⁴⁾, тъй той покрива повечето критерии в предложението и много предприятия вече са сертифицирани в съответствие с него. Освен това съществуват и много други, вече установени международни стандарти⁽¹⁵⁾. Поради това във връзка с пилотния проект би трябвало да се направи оценка на добавената стойност на една нова система за етикетироване и съответно да се установи дали **евентуално не би било по-добре да се разширят познанията за вече съществуващите системи, предприятията да бъдат насърчени да ги използват** и те да бъдат подсилени, например чрез показатели за оптимизиране.

4.10 За да се избегнат отклонения, един европейски социален знак не следва да се различава прекалено много от международно признатите стандарти, а да добави измерение с типично европейски привкус, а именно – зачитането на социалните права.

4.11 Много от критериите, които се предлагат за основа на социалния знак, са включени в **социалния диалог**, в процеса на преговори, в рамките на който социалните партньори вземат решения, или в действащите национални правни разпоредби. Това означава, че не би било целесъобразно тези критерии да бъдат степенувани. ЕИСК би искал освен това да изтъкне, че в рамките на социалния диалог бяха насърчени и най-добри практики и установени насоки в тази област, тъй като отговорното предприемачество допринася за социалния диалог и го допълва.

4.12 Изготвянето на списък от социални критерии, които да са подходящи за всички видове предприятия, национални дадености и условия, е особено сложна задача. Понастоящем съществуват извънредно много национални системи и традиции по отношение на много от тези социални услуги, които надхвърлят обхвата на общите правни разпоредби, например

относно видовете грижи, полагани за децата, родителския отпуск, здравното обслужване, минималните работни заплати и т.н. Ето защо във връзка с пилотния проект следва **да се отчитат субсидиарността** и съответно предложените критерии, за да се направи оценка на приложимостта на знака.

4.13 За създаването на доверие към знака трябва да се засили информираността не само на предприятията, инвеститорите и потребителите, но е необходима и функционираща **система за наблюдение**. Връчването на знака е само моментна снимка, която отразява колко ефективно едно предприятие изпълнява критериите в момента на представяне на своята кандидатура. Без независима институция за сертифициране, наблюдение и определяне на сроковете, свързани със знака, няма да бъде изградено нито доверие, нито постигнат социалният напредък, който е целта на знака. Във връзка с това трябва да бъде взета предвид опасността от злоупотреба и съответно от нередности, както и процедурата за изключване на предприятията. Подходящият контрол изисква ресурси и административен апарат. Ето защо трябва да бъде съпоставена очакваната социална добавена стойност спрямо увеличаването на бюрокрацията и сложността.

4.14 ЕИСК поставя въпроса доколко е подходящо създаването на нов знак, който да обхваща всички сектори и държави членки в Европа. Различните предприятия разполагат с твърде различни възможности за постигане на предложените цели, поради което органът, който извършва преценка, не би могъл да бъде еднакво справедлив към всички. Ето защо Комитетът се застъпва по-скоро за **структуриране на част от по-цялостната концепция за КСО**, в рамките на която предмет на знака ще бъдат различни дейности и процеси вместо самото предприятие.

4.15 Поради това ЕИСК изтъква, че **целевата група на знака** следва да участва в оформянето на евентуален пилотен проект в тази област в случай, че той бъде реализиран. Би било полезно да се направи проучване, за да бъдат изяснени ключовите елементи на социалния знак – неговото наблюдение, срокът на валидност, отнемането на знака, интервалите между извършването на оценка, показателите за оптимизиране и др. Наред с това с един евентуален пилотен проект следва да се цели оценка на осъществимостта и приложимостта на европейския социален знак, за да може по този начин да се постигнат желаните резултати.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Напр. Глобалния договор на ООН (Global Compact), Схема на Общността по управление на околната среда и одитиране (EMAS), Инициативата за социално ангажиран бизнес (Business Social Compliance Initiative), Глобална инициатива за отчитане (Global Reporting).

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ Насоки на ОИСР за многонационални големи предприятия, тристранна декларация на МОТ, инициативата „Глобален договор“ на ООН.

III

(Подготвителни актове)

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

486-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ, ПРОВЕДЕНА НА 16 И 17 ЯНУАРИ 2013 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите „Акт за единния пазар II — заедно за нов растеж“

COM(2012) 573 final

(2013/C 76/05)

Докладчик: г-н SIECKER

Съдокладчици: г-жа FEDERSPIEL, г-н VOLEŠ

На 19 декември 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите Акт за единния пазар II – Заедно за нов растеж“

COM(2012) 573 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 162 гласа „за“, 24 гласа „против“ и 18 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Комитетът припомня⁽¹⁾, че единният пазар стои в основата на европейската интеграция и има потенциала да осигурява преки ползи за европейските заинтересовани страни и да генерира устойчив растеж за икономиките на Европа. В настоящата икономическа криза наличието на добре функциониращ и ориентиран към бъдещето единен пазар е не само желателно, но и съществено за политическото и икономическото бъдеще на Европейския съюз.

1.2 На фона на продължаващата икономическа криза и, наред с останалото, на въздействието, което дерегулирането на финансовите пазари оказва върху националните бюджети на държавите членки, реалната икономика, бедността и заетостта в ЕС⁽²⁾, оптимистичният тон на Комисията в нейното съобщение относно осъществяването на единния пазар изглежда неуместен. ЕИСК счита, че Комисията е обърнала твърде малко внимание на

нежеланите отрицателни странични въздействия на единния пазар. Твърде категоричното, демонстративно и преждевременно обявяване на успех може само да подразни гражданите на ЕС. Последствието би могло да бъде допълнително подкопаване на единния пазар, вместо вънсяне на нова динамика. Комисията би следвало да демонстрира по-реалистичен подход чрез комуникация в по-умерен тон.

1.3 Функционирането на единния пазар, подобро благодарение на старите и новите насоки, е изложено на огромен риск заради значителното нарастване на броя на безработните до 28 милиона души – проблем, който засяга най-вече младите хора в ЕС. Стоотици хиляди малки и средни предприятия (МСП) фалираха, а 120 милиона граждани, или близо 25 % от населението на ЕС, са изложени на риск от бедност и социално изключване. По тези причини търсенето и потреблението на ЕС понесоха сериозен удар. Освен ключовите действия, които трябва да предприемат, ЕС и държавите членки трябва да активизират усилията си за преодоляване на финансовата, икономическа и бюджетна криза и за оползотворяване на пълния потенциал на единния пазар.

⁽¹⁾ ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 99.

⁽²⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-03122012-AP/EN/3-03122012-AP-EN.PDF

1.4 ЕИСК призовава Парламента, Комисията и Съвета да действат бързо и същевременно качествено, за да осигурят приемането на тези законодателни предложения преди изтичането на мандатите на Парламента и на Комисията през пролетта на 2014 г. ЕИСК би приветствал горещо бързото изпълнение на мерките, предложени в Съобщението относно управлението на единния пазар с цел подобряване на цялостното прилагане на нормите на ЕС.

2. Общи бележки: „За изграждане на силно конкурентна социална пазарна икономика“

2.1 Комисията определи втората фаза на Акта за единния пазар (по-долу „АЕП“) посредством дванадесет нови ключови действия за подобряване на функционирането на единния пазар. ЕИСК приветства факта, че с него бе проведена консултативна процедура преди публикуването на съобщението и че Комисията възприе някои от препоръките му в АЕП II. Изразява обаче съжаление, че този път не бе проведена обществена консултативна процедура и че неофициалната консултативна процедура не беше добре балансирана между съответните заинтересовани страни.

2.2 Независимо от приноса на единния пазар за икономическия растеж и за разкриването на нови работни места от момента на създаването му досега, той все още не е разгърнал пълния си потенциал по отношение на всички заинтересовани страни, били те предприятия, работници, потребители, граждани или други. Комисията споменава за 2,77 милиона допълнителни работни места, но не казва нищо за несигурния характер на някои от тях⁽³⁾. Знаем, че от пролетта на 2008 г., когато последиците от икономическата криза се почувстваха в цяла Европа, до този момент са загубени около 10 милиона работни места и по всичко личи, че тази отрицателна тенденция продължава⁽⁴⁾.

2.3 Въпреки че Комисията посочва водещите принципи, довели до избора на тези предложения (програмата за подобро регулиране, цената на „отказа от Европа“ и др.), не всички европейски институции разбират спешния характер на някои от тях. Например по отношение на мобилността на работниците, Комисията обявява инициатива във връзка с портала EURES, докато в същото време други основни дейности в тази област все още чакат одобрение от Съвета.

2.4 ЕИСК счита, че Комисията е обърнала твърде малко внимание на нежеланите отрицателни странични въздействия на единния пазар. Регулирането на финансовите пазари от страна на ЕС се оказва твърде слабо, за да сложи край на неефективния надзор и да предотврати появата на предприемачество, което обслужва краткосрочните интереси на привилегирана група заинтересовани страни. Необходимо е да се обърне по-голямо внимание на подобряването на корпоративното управление. Повишаването на прозрачността и отчетността следва да

бъде първостепенен приоритет, за да се гарантира, че единният пазар допринася за развитието на правна среда, която защита законните интереси на всички заинтересовани страни.

2.5 Прави впечатление категоричността, с която Комисията твърди, че тези 12 нови лоста ще допринесат за растеж, по-голяма заетост и по-голямо доверие в единния пазар. Според ЕИСК историята на въвеждането на единния пазар показва, че въздействието на някои от предприетите в миналото мерки е мащабно, но краткосрочно. Твърде категоричното, демонстративно и преждевременно обявяване на успех може само да подражни гражданите на ЕС, особено при отсъствието на солидни доказателства от оценки на въздействието. Последствието би могло да бъде допълнително подкопаване на единния пазар, вместо внасяне на нова динамика⁽⁵⁾. Комисията би следвало да демонстрира по-реалистичен подход чрез комуникация в по-умерен тон.

2.6 За съжаление в АЕП I и II не се подчертава колко е важно да се изгради доверие във връзка с упражняването на правата. ЕИСК продължава да очаква с нетърпение въвеждането на инструмент за ефективна колективна съдебна защита на европейските потребители. Макар че либерализирането на пазарите и увеличаването на конкуренцията са ключови цели на политиката за единния пазар и играят важна роля за осигуряването на свободен избор на потребителите, последните се нуждаят и от стабилна рамка от права, които да им осигуряват защита при закупуването на стоки и услуги, както и от ефективно упражняване на тези права. Няколко проучвания стигнаха до заключението, че прилагането на различни инструменти на ЕС е бавно, а правоприлагането все още е сравнително слабо, особено при трансгранични ситуации. С оглед на това Комисията следва спешно да предложи задължителни мерки във връзка с нови инструменти за правоприлагане.

2.7 Не е удачно само една от дванадесет инициативи да бъде квалифицирана като мярка по отношение на потребителите, макар че няколко от лостовете оказват значително въздействие върху ежедневието на европейските потребители⁽⁶⁾. Надяваме се, че това не отразява общото виждане на Комисията за политиката за защита на потребителите. Важно е обхватът да бъде широк и потребителите да не се възприемат като придатък към стопанската политика, а като независими участници с оглед създаването на единен пазар, който да е от полза за всички (вж. докладите на г-н Monti и г-н Grech). ЕИСК е съгласен с Комисията, че единният пазар има все още неизползван потенциал както след петдесетте предложения, така и след

⁽³⁾ FLASH-IT, Policy Research Alert 5 – Employment., октомври 2012 г.
⁽⁴⁾ Бюлетин на Евростат, 31 октомври 2012 г.

⁽⁵⁾ Доклад Monti, 2010 г.: „Това би подкопало основите на икономическата интеграция, растежа и заетостта в целия ЕС в момент, когато появата на нови световни сили и на големи екологични предизвикателства правят един сплотен ЕС още по-необходим от всякога, в интерес на европейските граждани, както и на ефективното световно управление.“

⁽⁶⁾ Резолюция на Европейския парламент от 14 юни 2012 г. относно „Акта за единния пазар – следващите стъпки към растежа“.

първите дванадесет лоста. От гледна точка на потребителите обаче Комисията би могла и следва да постави по-силен акцент върху отдаването на предимство на благоприятни за потребителите инициативи, както ЕИСК вече подчерта в свое становище ⁽⁷⁾.

2.8 ЕИСК е поразен и от демонстрираната в съобщението липса на признание на социалното партньорство. Доверието не може да бъде възстановено, при условие че включването на социалните партньори в политиките на ЕС е ограничено до сферата на политиката на ГД „Трудова заетост“. Необходима е и консултация със социалните партньори относно различните дейности в рамките на ГД „Вътрешен пазар“.

2.9 Както вече беше изтъкнато в предходни становища на ЕИСК, всяко предложение за трансграничните потребителски сделки следва да се реализира поетапно, започвайки с пилотни дейности под формата на трансгранични договори за продажба между търговски субекти (B2B). Докато не бъде прието някакво предложение за сделките от вида „дружество-потребител“ (B2C), не би следвало да се предприема по-нататъшна инициатива от незадължителен характер относно трансграничните договори за продажба.

3. Първите 12 лоста и липсващите елементи – текущо състояние

3.1 Комисията вече представи единадесет от дванадесетте законодателни предложения за ключовите действия, а Комитетът прие становища относно тези предложения ⁽⁸⁾. ЕИСК призовава Парламента, Комисията и Съвета да действат бързо и същевременно качествено, за да осигурят приемането на тези законодателни предложения преди изтичането на мандатите на Парламента и на Комисията през пролетта на 2014 г. Държавите членки следва да прилагат правилно приетото законодателство и да упражняват контрол върху прилагането му, за да гарантират равни условия, а бариерите, изградени върху неаргументирани и дискриминационни основания, трябва да бъдат премахнати, за да се създаде възможност за правилно функциониране на единния пазар.

3.2 Оттеглянето на Регламента „Монти II“ не решава проблемите, създадени от Съда на Европейския съюз (СЕС) с неговите решения по въпроса за командироването на работници. Трябва да бъде намерено решение на сегашната ситуация, тъй като тя пречи на работниците да се ползват пълноценно от правата си. Комисията следва да гарантира, че основните социални права не могат да бъдат ограничавани от икономическите свободи. Комисията следва да обмисли предложение за протокол относно социалния напредък като приложение към Договорите на ЕС. Този протокол следва да изясни връзката между основните социални права и икономическите свободи, като потвърди, че единният пазар не е самоцел, а е създаден, за да се постигне социален напредък за всички граждани на ЕС (което на практика означава прилагане на член 3, параграф 3 от консолидираната версия на Договора за Европейския съюз). В него също така следва да се заяви ясно, че икономическите свободи и правилата относно конкуренцията не могат да се

ползват с предимство пред основните социални права и социалния напредък и по никакъв начин не могат да се тълкуват като предоставяне на права на предприятията да избягват или заобикалят националното социално и трудово законодателство и практики, нито пък да се упражняват с цел нелоялна конкуренция по отношение на трудовото възнаграждение и условията на труд.

3.3 ЕИСК идентифицира няколко мерки, които липсват в АЕП I и които счита, че също биха допринесли за повишаване на доверието на гражданите. Липсващите мерки включват преразглеждане на Директивата относно авторското право, таксите за авторски права, неутралността на интернет пространството, протокола относно социалния напредък, микропредприятията и семейните предприятия, мерките в подкрепа на учредяването на нови дружества и разширяването на съществуващите такива, свръхзадължениостта и междубанковите преводи, с оглед на консолидиране на функционирането на единната зона за плащания в евро (ЕЗПЕ).

4. Дванадесетте нови лоста

4.1 Транспорт

ЕИСК приветства мерките за подобряване на взаимосвързаността на единния пазар в областта на железопътния, морския и въздушния транспорт, но счита, че липсва цялостен подход, тъй като в предложението на Комисията не са включени действия във връзка с железопътния транспорт, на който принадлежи най-големият дял от превоза на стоки и пътници, и с многомодалния транспорт като начин за подобряване на ефективността на транспорта.

4.1.1 Железопътен транспорт

Начинът, по който е определена и обоснована приватизацията на железопътния транспорт, не отразява факта, че в някои важни региони на Европа поддържането на добре функциониращ обществен транспорт изисква да се вземат предвид и причини, които не са само от икономически характер. Механичното въвеждане на рентабилността като критерий може да отслаби обществената функция на системите за железопътен транспорт. Не е достатъчно успехът или неуспехът на приватизацията да се оценява само въз основа на икономии. Основното съображение следва да бъде качеството и безопасността за персонала и широката общественост.

4.1.2 Воден транспорт

Истински единен пазар за морския транспорт може да бъде постигнат единствено като се гарантират равни условия на конкуренция с другите видове транспорт. Това означава да се предприемат решителни действия за опростяване на административните (митническите) системи за чисто вътрешноевропейския морски транспорт. Общностните стоки би трябвало да се третират различно от стоките от трети страни (по-специално чрез употребата на електронен митнически манифест), за да се намалят бюрократичните изисквания и отговорността да се прехвърли на превозвачите. Като цяло не е необходимо стоките, инспектирани при влизането си в ЕС, да бъдат инспектирани отново в друго пристанище на местоназначение в рамките на ЕС.

⁽⁷⁾ ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 165.

⁽⁸⁾ ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 99.

Това ще спомогне, от една страна, да се постигне морски транспорт без граници в рамките на ЕС, а от друга, да се създадат така необходимите морски магистрали – ключови морски маршрути между пристанищата на ЕС в съчетание с други видове транспорт. В момента ЕИСК изготвя становище относно синия растеж и ще представи прагматични предложения в тази област в началото на 2013 г.

4.1.3 Въздушен транспорт

ЕИСК признава значението на мерките за справяне с настоящата разпокъсаност на европейското въздушно пространство и същевременно изразява съжаление, че все още не е представен прегледът на Регламента за правата на пътниците във въздушния транспорт, който обхваща обезщетяването и оказването на помощ на пътници в случай на отказ на достъп на борда, отмяна на полет или големи закъснения. Необходимо е законодателството на ЕС да бъде изяснено и актуализирано по отношение на неговото приложно поле и тълкуването на някои общи разпоредби. ЕИСК също така призовава ЕК да представи законодателно предложение, което да наложи на въздушните превозвачи изискването да гарантират защита на всички пътници в случай на несъстоятелност на въздушни превозвачи и да вземат мерки срещу разпространението на неравноправни условия на договорите, липсата на прозрачност при ценообразуване на самолетните билети и затрудненото получаване на правна защита от страна на потребителите, като задължи въздушните превозвачи да се придържат към системите за алтернативно решаване на спорове и към решенията, взети от националните органи за регулиране на въздушния транспорт.

4.2 Енергетика

В много държави членки все още не съществува възможност за избор между различни доставчици на енергия поради липсата на конкуренция. Достъпността на услугите, качествено разглеждане на оплакванията, сравнимостта на офертите и цените, лесната смяна на доставчиците и прозрачността на тарифите и условията по договорите все още не са факт в цяла Европа. ЕИСК призовава Комисията и Съвета да следят отблизо националните енергийни пазари на дребно и, когато е необходимо, да действат своевременно, за да гарантират, че третият енергиен пакет се прилага ефективно в полза на гражданите. Важно е държавите членки да транспонират съответните разпоредби, които се съдържат в третия пакет, по начин, който да е от полза за уязвимите граждани и да предотвратява енергийната бедност в съответната страна. Ангажираността на потребителите е необходимо условие за успешното въвеждане на интелигентни измервателни уреди, които могат да предложат потенциал за енергийна ефективност. Все още обаче има много нерешени въпроси, като например дали евентуалните ползи надвишават разходите за потребителите и компенсират проблемите, свързани със защитата на данните. Във възможно най-кратък срок следва да се намери решение на тези проблеми в интерес на всички потребители на енергия.

4.3 Мобилност на гражданите

ЕК силно подкрепя мобилността, която обаче не е цел сама по себе си. Нужно е много, за да напусне човек дома си и родната

си земя. Сравненията със САЩ не винаги са удачни. Работниците и самостоятелно заетите лица, които преминават границите, често страдат от непризнаване на квалификацията им, продължително работно време, лоши условия на труд, дискриминация, неравносложно третиране и езикови бариери. Подобряването на условията на труд и насърчаването на еднакво третиране следва да са част от активната европейска политика за пазара на труда. Комитетът осъжда най-вече факта, че след повече от 20 години липсва напредък по важния въпрос за признаването на професионалните квалификации⁽⁹⁾. В Европа би следвало да се насърчава мобилността на стажантите, чираците и младите предприемачи.

4.4 Достъп до финансиране

Предлаганите мерки за улесняване на достъпа до фондове за дългосрочни инвестиции са стъпка в положителна посока. И все пак това няма да реши проблемите, които изпитват МСП в резултат на липсата на оперативен капитал. МСП, които са гръбнакът на икономиката на ЕС, не би трябвало да бъдат дискриминирани по отношение на достъпа до финансиране в резултат на стриктните правила за банковите резерви⁽¹⁰⁾. Комитетът се позовава на предходните си становища относно достъпа на МСП до финансиране⁽¹¹⁾. Във връзка с това препоръчваме да се създадат револвиращи инструменти за предоставяне на такива кредити, които да позволят на МСП да получават лесен достъп до финансиране без прекомерни обезпечения⁽¹²⁾. Гаранциите за тези кредити следва да бъдат предоставяни от националните или европейските ресурси. Държавите членки следва да обмислят и други възможности, като данъчни облекчения за частните лица и семействата, които инвестират в създаването на нови или в разширяването на съществуващи МСП за определен брой години, както и други стимули. Тези мерки следва да допълват съдържащото се в АЕП I предложение за свободно трансгранично движение на европейския рисков капитал, което е насочено към иновативните дружества, но не разрешава въпроса с липсата на финансиране за други МСП.

4.5 Бизнес среда

Предложението за модернизиране на законодателството в областта на несъстоятелността е стъпка в правилната посока за подобряване на бизнес средата, особено ако целта му е да се предостави втори шанс на предприемачите. Все още остават твърде много бюрократични изисквания, които МСП и особено микропредприятията не могат да изпълнят. Призоваваме Комисията да продължи усилията си за намаляване на административната тежест и за определяне на количествени и качествени цели. Във връзка с това оценката на въздействието следва непрекъснато да се подобрява. Извършваната до момента оценка на административната тежест е прекалено силно съсредоточена върху самите разпоредби и отчасти в резултат на това е твърде „технократска“ по своя характер. Регулирането в дадена държава

⁽⁹⁾ ОВ С 191, 29.6.2012 г., стр. 103.

⁽¹⁰⁾ Вж. CRD IV.

⁽¹¹⁾ ОВ С 351, 15.11.2012 г., стр. 45.

⁽¹²⁾ Kapra Seczenyi в Унгария – вж. http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.iapmei.pt%2Fconferencia%2F1_Laslo_Krisan.ppt&ei=DM29UKvHJNGRhQeHsoGwDA&usg=AFQjCNHWIFTA7fbjHyT1ShycR1qL7kRQ

членка може да е продиктувано до голяма степен от желание за запазване на качеството на предлаганата услуга и следователно да е в интерес на общото благоденствие, тоест да не е безполезно⁽¹³⁾.

4.6 Услуги

ЕИСК приветства факта, че в АЕП II е предвиден преглед на Директивата за платежните услуги (ДПУ) и подчертава, че развитието на конкурентоспособен и добре функциониращ европейски пазар на платежни услуги, който е от полза за всички потребители и предприятия, следва да бъде основната цел на този преглед. Особено важно е платежните услуги да станат достъпни за потребителите, както и да бъде гарантирано тяхното сигурно, ефикасно и евтино предоставяне. В рамките на прегледа следва да се забрани практиката за налагане на допълнителни такси на потребителите за използване на платежни средства на територията на ЕС. На ползвателите на услугата директен дебит следва да се предоставят безусловни права на възстановяване на средствата при оторизирани и неоторизирани транзакции. На потребителите следва да се осигури силна защита, независимо от използвания начин на плащане, като се вземат предвид съществуващите в някои държави членки строги правила за защита на потребителите. В този контекст следва се отчитат многобройните ползи за всички заинтересовани страни, но от друга страна – и необходимостта от разумна цена за малките и средните предприятия, които предлагат тези методи на плащане на своите клиенти. ЕИСК приветства намерението на Комисията да представи законодателно предложение относно многостранните обменни такси за картови плащания.

4.7 Цифровизиран единен пазар

ЕИСК приветства намерението на Европейската комисия да намали разходите и да увеличи ефективността на внедряването на високоскоростна комуникационна инфраструктура чрез приемане на общи правила. ЕИСК подкрепя предложението за подобряване на високоскоростната широколентова интернет връзка като техническа предпоставка за разширяване на електронната търговия. Важно е да се приеме съгласуван модел на методологиите за определяне на разходите, използвани от националните регулаторни органи в ЕС, за да се гарантира, че разходите са справедливи и са изчислени в съответствие с едни и същи стандарти. Правилно регулираните пазари на далекост-общителни услуги трябва да осигуряват на потребителите възможност за избор. Ако не бъде ефективно постигнат справедлив достъп на нови оператори до мрежите за достъп от следващо поколение, качеството на възможностите на потребителите за избор на услуги на дребно ще бъде нарушено или ограничено. Всички конкуренти следва да имат достъп до инфраструктурата при равни условия, като на новите участници и на вече установените ползватели следва да се гарантира достъп до мрежите на разумни цени (въз основа на разходите).

4.8 Електронно фактуриране в областта на обществените поръчки

Предприятията отдавна настояват за широко приложение на електронното фактуриране, включително при трансграничните

дейности. С оглед на това заявяваме силната си подкрепа за предложението то да бъде въведено като общо правило при договорите за възлагане на обществени поръчки. Отделно от това, електронната форма следва да се прилага и при представянето на оферти, тъй като липсата ѝ е една от причините за малкото на брой МСП от други държави членки, участващи в обществени поръчки в други държави членки (вж. също работната програма на Комисията за 2013 г.).

4.9 Потребители

4.9.1 На пазара на ЕС все още се намират опасни потребителски стоки, включително такива с маркировка „СЕ“, носещи рискове за здравето и безопасността, които могат да бъдат избегнати. Поради това ЕИСК приветства намерението на Европейската комисия да предложи законодателен „пакет за безопасността на продуктите“, състоящ се от инструмент за надзор на единния пазар за всички нехранителни продукти, предложение за нова Директива относно общата безопасност на продуктите (ДЮБП) и многогодишен план за рамка за надзор на пазара. Прегледът следва да внесе по-голяма яснота за това как си взаимодействат различните законодателства относно безопасността на продуктите. По-специално е необходимо засилване и изясняване на задълженията на производителите. Трябва да се осигури еднаква степен на правоприлагане и да се гарантира ефективността на дейностите за надзор на пазара в целия ЕС.

4.9.2 Следва изрично да се обърне внимание на продуктите, привличащи децата, като забраната на продуктите, имитиращи храни, следва да се запази. Политиката на ЕС трябва да извърши голяма крачка напред в полза на безопасността и здравето. Трябва да се обърне внимание на нелоялната конкуренция спрямо предприятията от ЕС, от които се изисква да спазват нормите на ЕС. Прегледът на ДЮБП следва да предотврати ефективно пускането на опасни стоки на пазара; за тази цел е необходима европейска система за надзор на пазара, включваща ефективни проверки по външните граници на ЕС.

4.10 Социално сближаване и социално предприемачество

4.10.1 Предложенията, представени в тази част, са до голяма степен изкуствено отнесени към нея. ЕИСК отчита, че в тези времена на криза е важно вниманието да се съсредоточи върху борбата с по-нататъшната социална изолация и с бедността. Във връзка с това социалното предприятие е очертано като основен фактор на стратегията за излизане от кризата. Разочароваша е липсата на целенасочено ключово действие в подкрепа на развитието и растежа на социалната икономика и социалните предприятия. Предложеното ключово действие 12 не отчита все по-нарастващата социална изолация и бедност в Европа. Поради това ЕИСК препоръчва включването на ясно и целенасочено ключово действие относно социалните предприятия, в съответствие с далновидните препоръки на ЕИСК, което според Комитета ще отговори по-ефективно на необходимостта от допълнително социално сближаване⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Вж. становището на ЕИСК ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 109, пар. 3.2.

⁽¹⁴⁾ Това е подчертано и в становището на ЕИСК: ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 165.

4.10.2 ЕИСК приветства предложението за предоставяне на достъп до основна разплащателна сметка на всички граждани на ЕС, осигуряване на прозрачност и съпоставимост на таксите за банкови сметки и улесняване на смяната на банкови сметки. ЕИСК се надява, че Комисията този път ще предложи задължително законодателство, вместо препоръката от юли миналата година, която бе силно критикувана заради незадължителния си характер. ЕИСК отбелязва, че осигуряването на прозрачност и съпоставимост на таксите за банкови сметки за потребителите или показва значителни недостатъци, или се оказва напълно неуспешно. Предложеното законодателство на ЕС следва да гарантира правото на достъп до основна разплащателна сметка на всеки потребител и да премахне всички пречки пред смяната на банкови сметки.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

ПРИЛОЖЕНИЕ

към становище на Европейския икономически и социален комитет

Следното изменение, което получи повече от една четвърт от подадените гласове, беше отхвърлено по време на разискванията (член 39, параграф 2 от Правилника за дейността):

Параграф 3.2 (изменение 5):

„Оттеглянето на Регламента „Монти II“ не решава проблемите, създадени от Съда на Европейския съюз (ЕС) с неговите решения по въпроса за командироването на работници. Трябва да бъде намерено решение на сегашната ситуация, тъй като тя пречи на работниците да се ползват пълноценно от правата си. Комисията следва да гарантира, че основните социални права не могат да бъдат ограничавани от икономическите свободи. Комисията следва да обмисли предложение за протокол относно социалния напредък като приложение към Договорите на ЕС. Този протокол следва да изясни връзката между основните социални права и икономическите свободи, като потвърди, че единният пазар не е самоцел, а е създаден, за да се постигне социален напредък за всички граждани на ЕС (което на практика означава прилагане на член 3, параграф 3 от консолидираната версия на Договора за Европейския съюз). В него също така следва да се заяви ясно, че икономическите свободи и правилата относно конкуренцията не могат да се ползват с предимство пред основните социални права и социалния напредък и по никакъв начин не могат да се тълкуват като предоставяне на права на предприятията да избягват или заобикалят националното социално и трудово законодателство и практики, нито пък да се упражняват с цел нечестна конкуренция по отношение на трудовото възнаграждение и условията на труд. Комисията представи две законодателни предложения, целящи подобряване и засилване на транспонирането, изпълнението и прилагането на практика на Директивата относно командироването на работници. Първото предложение, отнасящо се до прилагането на практика на Директива 96/71/ЕО, е насочено към подобряване на защитата на работниците, временно командировани в чужбина, чрез подобряване на информацията, административното сътрудничество и контрола, и е все още в процес на обсъждане. Второто предложение относно упражняването на правото да се предприемат колективни действия в контекста на свободата на установяване и свободното предоставяне на услуги („Монти II“) беше оттеглено.

По отношение на принципа за равностойността на основните социални права спрямо икономическите свободи ЕИСК е на мнение, че гаранции за този подход трябва да се предоставят по-специално въз основа на първичното право. ЕИСК отбелязва, че третото съображение от преамбюла, както и по-специално член 151 от ДФЕС, са предназначени да насърчават подобряването на условията на живот и работа, „така че да се постигне тяхното хармонизиране, докато се осъществява подобряването“, и изрично призовава за включването в Договорите на „протокол за социален напредък“, за да се утвърди принципът на равностойността на основните социални права и икономическите свободи и по този начин да стане ясно, че не би следвало да се позволи нито икономическите свободи, нито правилата за конкуренцията да имат предимство пред основните социални права, както и също така да се определи ясно въздействието на целта на Европейския съюз за постигане на социален напредък ⁽¹⁾.”

Изложение на мотивите

Ще бъдат представени на заседанието.

Резултат от гласуването:

Гласове „за“: 77

Гласове „против“: 114

Гласове „въздържал се“: 11

(1) ОВ С 376, 22.12.2011 г., стр. 74.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно засилено партньорство в рамките на европейското научноизследователско пространство за върхови постижения и растеж“

COM(2012) 392 final

(2013/C 76/06)

Докладчик: г-жа RONDINELLI

На 17 юли 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно засилено партньорство в рамките на европейското научноизследователско пространство за върхови постижения и растеж“

COM(2012)392 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г..

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 120 гласа „за“ и 2 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) счита, че създаването на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) е приоритетна цел за създаване благоприятни условия за растежа и икономическото, социално и културно развитие на ЕС, а така също и за върховите научни постижения и сближаването между държавите членки, регионите и обществата. Политиката на финансиране, предвидени в програмата „Хоризонт 2020“ би трябвало да бъде решаващото равнище, което да позволи постигането на тази цел.

1.2 Комитетът вече изрази в много от своите становища⁽¹⁾ виждането си относно ЕНП и вече започна дебати и задълбочено обсъждане на темата с Комисията, Европейския парламент и Съвета. По тази причина приема със задоволство съобщението.

1.3 ЕИСК изразява съгласие с Комисията, която посочва растежа като една от приоритетните цели на ЕНП. В настоящата тежка икономическа и социална криза тази препратка е от решаващо значение за организираното европейско гражданско общество.

1.4 ЕИСК вярва, че свободното движение на изследователи, научни знания и технологии трябва да се превърне в „петата свобода“ на вътрешния пазар.

1.5 ЕИСК смята, че изграждането на единно изследователско пространство е непрекъснато развиващ се процес и че крайният срок до 2014 г. е твърде амбициозен, особено като се има

предвид, че в много европейски страни се прилагат мерки за строги икономии, които намаляват националните инвестиции в научни изследвания и иновации.

1.6 ЕИСК приема предложението за създаването на ЕНП чрез засилено партньорство, основано по-скоро на добри практики, отколкото на правни разпоредби, но Комитетът обаче изразява загриженост относно факта, че меморандумите за разбирателство, подписани с организациите, са с доброволен характер, правно необвързващи и неофициални.

1.7 ЕИСК призовава за силна политическа воля, която да е в състояние да подкрепя ефективни и конкурентни национални научноизследователски системи, които биха могли да се реализират най-добре чрез партньорска оценка, която се основава на оценяването на качеството на изследователския екип, участващите структури и постигнатите резултати.

1.8 Комитетът смята, че публично финансираните научни изследвания следва да дават приоритет на онези области, които са от особено значение за благосъстоянието на европейските граждани, и да се продължи с финансирането на проекти с публични средства в рамките на едно силно и съвместно европейско сътрудничество.

1.9 ЕИСК призовава настоятелно Комисията и държавите членки да предприемат всички необходими мерки за премахване на пречките за реализацията на ЕНП, свързани с липсата на европейски пазар на труда за изследователите, с техните условия на труд, тяхната мобилност и системата за социална сигурност.

1.10 ЕИСК припомня спешната необходимост от промени в областта на пенсиите и пенсионните фондове за изследователи, които участват в транснационални проекти, както и от създаване на Европейски фонд за допълнително пенсионно осигуряване, за покриване или компенсиране на загубите, произтичащи от преминаването им от една държава в друга и от една система за социално осигуряване в друга.

⁽¹⁾ ОВ С 95 от 23.4.2003 г., стр. 48; ОВ С 218 от 11.9.2009 г., стр. 8; ОВ С 306 от 16.12.2009 г., стр.13; ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр. 39; ОВ С 318 от 29.10.2011 г., стр. 121; ОВ С 181 от 21.6.2012 г., стр.111; ОВ С 299 от 4.10.2012 г., стр. 72; ОВ С 229 от 31.7.2012 г., стр. 60; ОВ С 44 от 15.2.2013 г., становище на ЕИСК относно „Главни базови технологии“, становище на ЕИСК относно „Международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите“ и становище на ЕИСК относно „Достъп до научна информация — публични инвестиции“ (Виж страница 43, 48 от настоящия брой на Официален вестник).

1.11 Комитетът предупреждава, че новите инициативи, предложени от Комисията, не трябва да подкопават или неутрализират всички усилия за намаляване на административната тежест на изследователите в рамките на ЕНП.

1.12 Комитетът припомня на ЕК и на държавите членки необходимостта от възприемане на всички инициативи, насочени към ефективното премахване на дискриминацията, неравенството и неравнопоставеността между половете, които все още съществуват в академичните, научните и изследователските среди. ЕИСК приветства по-специално решението да се гарантира присъствие на поне 40 % от жените във всички комитети, които участват в наемането, разработването и/или преразглеждането на критериите за оценка на проектите, или в определянето на политиките на заетост в академичните, изследователските и научните центрове.

1.13 ЕИСК приветства предложението на ЕК да разработи пътна карта за развитието на електронните инфраструктури в подкрепа на електронната наука. Той препраща към своето становище⁽²⁾ относно съобщението на Комисията⁽³⁾ относно достъпа, запазването и разпространението на резултатите от научните изследвания и познания.

1.14 ЕИСК подкрепя призива, отправен от изследователите и от европейската научна общност⁽⁴⁾ към държавните и правителствените ръководители и към председателите на институциите на ЕС, според който Европа не може да си позволи да загуби най-добрите си таланти, изследователи и преподаватели, особено сред младите хора; че европейското финансиране е от съществено значение, за да се направи по-ефикасно и по-ефективно националното и да се подобри конкурентоспособността на общоевропейско и международно равнище; Следователно Комитетът изисква да не се намаляват предвидените средства в бъдещия бюджет на ЕС за 2014 -2020 г.

1.15 ЕИСК смята, че обявеното разпределение на дейностите, които трябва да се извършат в приоритетните области, форумът за разпространение и трансфер на резултатите от научни и изследователски проекти, както и крайната оценка на постигнатите благодарение на съобщението резултати, следва да предвиждат пълното и ефективно участие на ангажираното с ЕНП гражданско общество.

1.16 Поради гореизложените мотиви ЕИСК изразява желание да създаде своя специална група, която да се превърне в отправна точка за европейските институции в различните етапи на оценка, мониторинг и вземане на решения по отношение на доизграждането на ЕНП.

2. Въведение

2.1 ЕИСК е изразявал в редица становища своето виждане за ЕНП, което остава валидно и уместно, и приветства разглежданото съобщение, насочено към по-силно партньорство, което показва неотложността за ЕС и държавите членки да спазват и разширяват поетите от тях ангажменти. Напредъкът в държавите членки не е еднакъв и в някои случаи продължава

да бъде бавен. Иновативният аспект на съобщението се състои във факта, че се разширява сътрудничеството между Комисията и държавите членки и свързаните с ЕНП⁽⁵⁾ организации. ЕИСК смята, че е необходимо **по-широко и по-ефективно засилено сътрудничество**.

2.2 Комитетът споделя мнението на Комисията, че реализацията на ЕНП трябва да подкрепи икономическия растеж, върховите научни постижения и сближаването между регионите, страните и обществата. Същевременно трябва да се има предвид и да се развива необходимото взаимодействие между науката и пазара, между иновациите и предприемачеството, между новите форми на организация на труда и един все по-взаимосвързан свят на научни изследвания.

2.3 ЕИСК смята, че в контекста на настоящата глобална криза са необходими по-точни и енергични мерки, както за да се преодолеят отрицателните ефекти от фрагментираността на национално равнище в разработването и прилагането на политиките за научни изследвания, така и за да се оптимизират дейностите, с които се цели повишаване на ефективността на тези политики. Мерките следва да бъдат насочени и към увеличаване на лоялната конкуренция, на трансграничните взаимодействия между националните системи за научни изследвания и към улесняване на професионалното развитие на изследователите, тяхната мобилност и свободното движение на знания⁽⁶⁾.

2.4 От общественото допитване, извършено във връзка с изготвянето на съобщението стана ясно, че:

- **за изследователите** основните проблеми са липсата на привлекателност на професионалното развитие, ограничената свобода на движение и липсата на възможности за обмен на идеи;
- **за организациите, които финансират и/или се занимават с научноизследователска дейност** трябва да се положат повече и по-добре координирани усилия за постигане на върхови резултати и за справяне с настоящите големи предизвикателства в Европа и света. Трансграничното и паневропейско сътрудничество и подходящи инфраструктури за достъп до бази данни, резултати и публикации са абсолютно необходими елементи. Гражданското общество, свързано с научните изследвания, трябва да участва по-активно в процеса на вземане на решения в ЕНП;
- **за частния сектор** е налице обща загриженост, дължаща се на липсата на висококвалифицирани и обучени изследователи. Промислеността също настоятелно призовава към по-голямо сътрудничество между образованието и науката, от една страна, и предприемаческия сектор – от друга; предприятията считат за недостатъчно сътрудничеството между академичните среди, частния и предприемаческия сектор;

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно „Достъп до научна информация — публични инвестиции“

⁽³⁾ COM(2012) 401 final.

⁽⁴⁾ Открито писмо от 42-ма носители на Нобелова награда и 5-ма носители на медала на Филдс; 23.10.2012 г. <http://erc.europa.eu/>

⁽⁵⁾ На 17 юли 2012 г. Комисията подписа меморандум за разбирателство с Европейската асоциация на организациите за научни изследвания и технологии (European Association of research and technology organisations – EARTO), Nordforsk, Лигата на европейските научноизследователски университети (The league of European Research Universities – LERU), Асоциацията на европейските университети (The European University Association – EUA) и Science Europe.

⁽⁶⁾ COM(2010)546 final.

— **държавите членки и страните партньори** изразяват общо съгласие относно нуждата от повече конкретни действия, насочени към доизграждане на ЕНП и предпочитат подход, който се базира по-скоро на добрите практики, отколкото евентуален подход от законодателно естество.

3. Укрепване на националните системи за научни изследвания, за да станат те по-ефективни, отворени и конкурентоспособни

3.1 ЕИСК споделя идеята на Комисията за укрепване на националните системи за научни изследвания чрез добрите практики и изразява съгласие, че предоставянето на ресурсите трябва да се извършва чрез открити и публични покани за представяне на предложения, оценявани от групи от експерти (**партньорска оценка** ⁽⁷⁾) от въпросната държава членка, от други държави членки или от трети държави. **Оценката на качеството** на изследователските екипи, участващите институции и постигнатите резултати трябва да служи като основа за вземане на решения в областта на институционалното публично финансиране. В много случаи изследователите, екипите, предложенията и изследователските програми не се оценяват на базата на сравними критерии, въпреки че се касае за проекти и изследвания, реализирани и финансирани по подобен начин. ЕИСК счита това за неприемлива загуба на стойност в момент, когато в много държави членки значително се намаляват бюджетните средства за научни изследвания.

3.2 Комитетът съзнава, че европейските научни изследвания са едни от най-добрите в света. Научните изследвания в университетите и научните институти позволиха на европейските предприятия да бъдат водещи или пионери в развитието на технологиите и да заемат челни позиции. По тази причина ЕИСК изразява загриженост във връзка със заключението, до което стига Комисията в оценката на въздействието, в което се твърди, че пропастта между Европа, Съединените американски щати, Япония и другите развити икономики става все по-очевидна ⁽⁸⁾. Това може би показва, че Европа губи почва в производството на знания и че по някои показатели водещите страни в света в областта на иновациите изпреварват ЕС-27. ЕИСК смята, че с оглед на световната криза и последвалата промяна в баланса на силите, ЕНП трябва да укрепят водещите позиции на европейската наука, чиито качество и равнище на върховете постижения трябва да послужат за сравнително предимство при влизането в конкуренция с други международни участници.

3.3 През 2002 г. ЕС реши, че инвестициите на всички държави членки в НИРД трябва да достигнат 3 % от БВП на ЕС ⁽⁹⁾. Поради повтарящите се неуспехи в постигането на тази цел и нейното отлагане до 2020 г. ЕИСК си задава въпроса дали тя може да бъде постигната. ЕИСК е съгласен, че един от приоритетите на ЕНП трябва да бъде растежът, особено в

сегашната тежка икономическа и социална криза, и изразява дълбока загриженост във връзка с големите бюджетни съкращения в сферата на научните изследвания, произтичащи от политиките на строги ограничения.

3.4 Един от стълбовете на Европейското пространство за висше образование, който е тясно свързан с постигането на целите на ЕНП, е насърчаването на мобилността с цел ефективно подобряване на обучението на студенти, преподаватели и изследователи. Тези бюджетни съкращения ще затруднят много изследователи да се възползват от ЕНП, както и да вземат пълно участие в него. ЕИСК изразява своята загриженост относно взетите решения ⁽¹⁰⁾.

3.5 ЕИСК още веднъж изразява убеждението си, че ефективните и конкурентни национални системи за научни изследвания се нуждаят от силна политическа воля и приканва ЕС и държавите членки да постигнат по-бърз и решителен напредък в осъществяване на поетите ангажменти.

3.6 През последните години научните изследвания, финансирани с публични средства, изглежда изоставиха стратегическите за благосъстоянието на европейските граждани сектори, при положение, че би трябвало да представляват за ЕНП иновационна среда за изследвания, особено в сферата на споделеното европейско сътрудничество.

3.7 ЕИСК припомня също така, че за да се оптимизира и/или предефинира икономическата подкрепа за националните системи за научни изследвания, трябва да се избегне фалшивата дихотомия между приложна и фундаментална наука, която изглежда изкушава някои държави членки, стремящи се към намаляване на бюджетите си. Това е сериозна пречка за достъп до ресурси и финансиране.

4. Транснационалното сътрудничество

4.1 В ЕС сътрудничеството в научните изследвания на общо-европейско равнище е съсредоточено върху няколко основни инициативи ⁽¹¹⁾. Въпреки това само 0,8 % от публичните бюджетни средства ⁽¹²⁾ за научноизследователска и развойна дейност се използват за съвместни програми на държавите членки, включително и за тези, които са подкрепени или съфинансирани от Комисията, въпреки че има доказателства, че чрез транснационалното сътрудничество може да се подобри равнището на НИРД, да се включват нови сектори и да се получи обществена и частна подкрепа за съвместните проекти. **Това потвърждава необходимостта от тясно взаимодействие на мрежите на знанието в цяла Европа.**

⁽⁷⁾ Основни принципи, посочени в „Доброволните насоки за рамковите условия за съвместно планиране в областта на научните изследвания“, ERAC – GPC, 2010 г.

⁽⁸⁾ Докладът „Innovation Scoreboard 2011“ на ЕС показва, че Съединените американски щати, Япония и Южна Корея имат по-висока производителност в сравнение с ЕС-27. Пространството, заемано от развиващите се икономики, като Бразилия, Китай и Индия, се разраства, а тежестта им в НИРД има все по-голямо значение.

⁽⁹⁾ През 2008 г. инвестициите са представлявали 1,92 % от европейския БВП, докато в САЩ те са били 2,79 % (ЕВРОСТАТ, 2008 г.).

⁽¹⁰⁾ Говорителят на Комисията по бюджетни въпроси Patrizio Fiorilli заяви през октомври 2012 г., че ще бъдат съкратени средствата, отпуснати от бюджета на Общността и от държавите членки за стипендиите по програмата „Еразъм“.

⁽¹¹⁾ Например рамковите програми, Европейската космическа агенция, Европейската лаборатория по молекулярна биология, Европейската организация за ядрени изследвания.

⁽¹²⁾ GBAORD е критерият за бюджетните средства, публичните инвестиции и мерките, предприети от националните правителства за подпомагане на научноизследователската и развойна дейност.

4.2 Въвеждането на нови програми за финансиране на научни изследвания – като например **безвъзмездната помощ за взаимодействие по линия на ЕСНИ**, която беше отпусната през 2012 г. за подкрепа на малки трансгранични (и по принцип интердисциплинарни) изследователски групи, може да помогне да се покажат добавената стойност и взаимното допълване на съвместната работа, стига тези групи да проявяват творчество при управлението и да споделят по нов начин взаимодопълващи се знания, умения и ресурси.

4.3 Освен това продължават да съществуват пречки и бариери по отношение на достъпа на чуждестранни изследователи до националните центрове от европейски интерес, както и във връзка с достъпа до инфраструктурата на общоевропейски научни изследвания за учените, работещи в неучастващи държави членки. И в двата случая достъпът се предоставя въз основа на предпочитането на определени нации. ЕИСК смята, че тези трудности пречат за пълното осъществяване на ЕНП.

4.4 ЕИСК смята, че обявеното разпределение на дейностите, което подчертава силните и слабите страни и пропуските в транснационалното научно сътрудничество, не само би трябвало да се основава на информация, предоставена от държавите членки, но и да гарантира реалното и ефективно участие на свързаното с ЕНП и/или заинтересованото от него гражданско общество.

5. Отворен пазар на труда за изследователите

5.1 Наемане на работа

Въпреки значителните усилия, продължават да съществуват пречки пред откритите, прозрачни и основани предимно на заслуги процедури за наемане на работа. Не винаги критериите за подбор са надлежно обявени, нито пък се знаят правилата за избор на членовете на оценяващите комисии, които често са несъпоставими в отделните държави членки. Комисията отбелязва, че редица изследователски проекти не са били възложени въз основа на заслуги, въпреки че точният им брой не е известен⁽¹³⁾. Препоръката относно Европейската харта на изследователите, Кодексът за поведение при подбор на изследователи и Европейското партньорство за изследователите⁽¹⁴⁾ доведоха до някои положителни резултати на национално и институционално равнище. Все пак, прилагането на принципите на Хартата и Кодекса продължава да е прекалено бавно. ЕИСК изразява безпокойство, че липсата на по-интегриран и предлагаш по-силни гаранции пазар на труда за изследователите може да се превърне в трудно за преодоляване препятствие за създаването на ЕНП до 2014 г.

⁽¹³⁾ Годишно се откриват около 40 000 свободни работни места за изследователи, от които 9 600 за университетски професори (Технополис, 2010).

⁽¹⁴⁾ В подкрепа на ефективното прилагане на Хартата и Кодекса, през 2008 г. ЕК стартира „Стратегия за човешките ресурси за интегриране на Хартата и Кодекса на изследователите“ и през 2009 г. създаде група за институционална стратегия за човешките ресурси, за да създаде платформа за обмен на най-добри практики между заинтересованите страни в цяла Европа.

5.2 Условия на труд

Условията на труд за изследователите се различават значително в различните държави членки, а в някои случаи не са достатъчно интересни, за да привлекат младите хора, да задържат квалифицираните специалисти и чуждестранните изследователи. Критериите за повишение, перспективите за кариера и системите за възнаграждение все още се различават твърде много в отделните страни. Не винаги институциите признават мобилността като показател за академична ефективност. В най-силно засегнатите от кризата държави вече е налице значително увеличение на броя на младите изследователи и/или експерти, които търсят алтернативи извън Европа. Комисията не бива да пренебрегва загубата на човешки ресурси в научния сектор и ЕИСК я приканва да предприеме спешни и практически стъпки в сътрудничество с държавите членки, насочени към нейното спиране.

5.3 Мобилност

Условията за достъп и преносимост на субсидиите и финансирането представляват също така пречка пред мобилността на изследователите, които не винаги могат да запазят своите национални субсидии (такъв е случаят в 13 държави членки), и не винаги изследователските екипи могат да включват чуждестранни партньори в националните си изследователски проекти, тъй като в много страни (11 държави членки) бенефициерите трябва да бъдат национални институции. В четири държави членки стипендиите за обучение не са достъпни за чужди граждани.

5.4 Социално осигуряване

Както вече беше посочено в становището относно „Хоризонт 2020“⁽¹⁵⁾, ЕИСК припомня спешната необходимост от положителни промени в областта на пенсиите и пенсионните фондове за изследователи, които участват в транснационални проекти, както и възможността за създаване на Европейски фонд за допълнително пенсионно осигуряване, за покриване или компенсиране на загубите, произтичащи от преминаването от една държава в друга и от една система за социално осигуряване към друга. Системите за социално осигуряване често приемат за даленост, че изследователите, работещи за една и съща организация по време на цялата си кариера, са склонни да игнорират или просто да пренебрегнат годините на изследователска дейност в друга държава. Положените досега сериозни усилия са крайно недостатъчни и не дадоха възможност да се преодолее тази пречка, особено вредна за младите изследователи.

6. Пълно осъществяване на равнопоставеност между половете. Интегриране на равенството между половете в изследователските проекти

6.1 През последните години в почти всички сектори се наблюдава значително увеличаване на броя на жените, избрали изследователското поприще, но все още е малък броят на жените в сферата на научните изследвания, които заемат висши академични постове, като ръководители на изследвания на

⁽¹⁵⁾ ОВ С 181 от 21.6.2012 г., стр. 111.

високо равнище в научните институти и университетите⁽¹⁶⁾. Това се случва въпреки наличието на достатъчно доказателства, че смесените изследователски групи постигат по-добри резултати и се ползват с по-богат опит, споделени знания, различни гледни точки и по-високо равнище на социална интелигентност. Академичната кариера на жените продължава да се характеризира със силно вертикално разделение и „стъкленият таван“ продължава да бъде реалност, наравно с професионалната сегрегация⁽¹⁷⁾.

6.2 Разликата в заплащането на мъжете и жените продължава да съществува в академичните среди и изследователските центрове. За това явление допринасят, наред с други фактори, и теоретично „неутралните“ системи за определяне на длъжностните характеристики, които обаче игнорират различията между половете, липсата на разпределение на семейните отговорности и устойчивото присъствие на пряка или косвена дискриминация⁽¹⁸⁾. Това води до подценяване на научния потенциал на жените и до непълноценното му използване, до по-слабо присъствие на жените, както и до липса на баланс между половете при вземането на решения в областта на научните изследвания и иновациите.

6.3 Не всички държави членки са приели национални политики за насърчаване на **интегрирането на измерението на равнопоставеност между половете в областта на научните изследвания** и това подкопава основите на неговото качество и приложимост. По-равнопоставеното участие на жените би увеличило разнообразието в резерва от таланти, в работната сила и в процеса на вземане на решения и би повишило качеството на научните изследвания. Така биха били избегнати високи икономически разходи и дори грешки, дължащи се на липсата на равенство между половете в областта на научните изследвания. Липсата на подобрения в интеграцията на половото измерение в областта на научните изследвания ще се отрази отрицателно на целите, поставени от ЕНП в областта на високите равнища на върхови постижения. Едно по-голямо участие на жените ще допринесе за социално-икономическия растеж на Европа и за подобряване на върховите постижения, за по-добро прилагане и по-добри резултати от изследванията.

6.4 ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да удвоят усилията си и да предприемат по-ефикасни мерки за ефективното премахване на неравнопоставеността между

половете, която съществува в академичните, изследователските и научните среди. Необходимо е по-специално да се изпълни обещанието да се гарантира, че поне 40 % от жените участват във всички комитети, натоварени с възлагане на поръчки и със създаване и/или преразглеждане на критериите за оценяване на проектите, или които създават политиките по заетостта в академичните, научните и изследователските центрове. Разработването, прилагането и оценката на планове за действие относно равенството между половете в университетите и изследователските центрове е друга мярка, която Комитетът приветства, при условие че жените участват пълноценно и активно в целия процес.

6.5 Комитетът също така приканва Европейската комисия да гарантира участието на организираното гражданско общество в подготовката на препоръката, която ще съдържа насоки за институционални промени за насърчаване на ефективно равенство между жените и мъжете в университетите и изследователските центрове.

7. Оптимизиране на разпространението, достъпността и трансфера на научни знания и с помощта на цифрови инструменти

7.1 През април 2008 г. Комисията публикува препоръка⁽¹⁹⁾ относно управлението на интелектуалната собственост в дейностите по трансфер на знания, която съдържа кодекс на добрите практики, предназначен за университетите и другите публични научноизследователски организации⁽²⁰⁾. Този кодекс обаче не е достатъчен за постигане на целите на препоръката.

7.2 Достъпът до научна информация е съществена предпоставка за успешно насърчаване на изследователската дейност и иновациите, следователно и за конкурентоспособността на Европа. Към това спада трансферът на знания между изследователите, между изследователски партньорства – по-специално между изследователи и предприятия – както и между изследователи и граждани, включително свободен достъп до публикации. ЕИСК приветства съответното съобщение на Комисията⁽²¹⁾ и препраща към своето конкретно становище по този въпрос⁽²²⁾.

7.3 Освен това ЕИСК приветства намерението да се изготви пътна карта за развитието на електронните инфраструктури, които да подпомагат електронната наука чрез безплатен достъп до инструменти и ресурси за научни изследвания.

⁽¹⁶⁾ Жените представляват 45 % от притежаващите докторска степен, но само 30 % от изследователите, цифра, която спада до 19 % при ръководните позиции в академичните среди. Средно само 13 % от научните или изследователските институти на високо ниво се ръководят от жени и само 9 % - от университетите. Предварителни данни на „She Figures“ за 2012 г. „Равенство в областта на научните изследвания и иновациите: статистика и иновации“ на Хелзинкската група „Жени и Сигурност“ – Европейска комисия <http://ec.europa.eu>

⁽¹⁷⁾ Процентът на студентките в университетите (55 %) и завършилите висше образование (59 %) е по-висок от този на мъжете, но последните са по-многобройни на по-високите равнища. Жените представляват само 44 % от академичния състав от по-нисък клас, 36 % от лекторите и 18 % от професорите титлуляри.

⁽¹⁸⁾ Резолюцията на Европейския парламент, приета през март 2012 г. показва, че разликата в заплащането остава голяма. В ЕС жените печелят средно 17,5 % по-малко от мъжете, а представляват 60 % от току-що завършилите.

⁽¹⁹⁾ C(2008) 1329.

⁽²⁰⁾ Целта на този документ беше да се предостави на държавите членки и на заинтересованите страни набор от практики и политики за стимулиране на трансфера на знания, който обаче продължава да бъде недостатъчен. От друга страна, броят на заетите лица (например, в катедрите на университетите, посветени на разпространението и трансфера на знания) с опит в индустриалния сектор е значително по-нисък в Европа, отколкото в други части на света, и само 5–6 % от изследователите в ЕС са преминали от обществения към частния сектор или обратно.

⁽²¹⁾ COM(2012) 401 final

⁽²²⁾ Становище на ЕИСК относно „Достъп до научна информация — публични инвестиции“.

7.4 ЕИСК призовава Комисията да изисква и да се възползва пълноценно от участието на организациите на европейското гражданско общество в областта на изследванията и науката в периодичните обмени, които се предвиждат в контекста на създаването на форум за държавите членки, действащ като отправна точка за разпространението и трансфера на резултатите от научните програми и проекти.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет „Индустриална политика за отрасъла на сигурността — план за действие за иновативен и конкурентоспособен отрасъл на сигурността“

COM(2012) 417 final

(2013/C 76/07)

Докладчик: г-н PEZZINI

На 26 юли 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет – Индустрална политика за отрасъла на сигурността – План за действие за иновативен и конкурентоспособен отрасъл на сигурността“

COM(2012) 417 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 128 гласа „за“, 2 гласа „против“ и 5 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Комитетът счита за изключително важно съществуването на интегрирана европейска индустриална политика за отрасъла на сигурността, базираща се на координиран подход към предизвикателствата в сектора, на обща стратегия и споделена визия за неговото конкурентно развитие на единния европейски пазар.

1.2 За да се гарантират условия за конкурентно възстановяване на индустрията в сектора (разбиран като традиционен сектор на отрасъла на сигурността, отрасъл за отбраната, насочен към сигурността и включващ също така нови участници, т.е. основно предприятия, които разширяват използването на своята гражданска технология за приложения в областта на сигурността и доставчиците на услуги свързани със сигурността), разполагащ с богат и перспективен източник на работни места и ползватели, Комитетът счита за изключително важно развитието на:

— **вътрешно измерение на пълна оперативна съвместимост на единния пазар**, като чрез регулаторна, техническо-правна и процедурна рамка се подкрепят подходящо равнище на предназначения ресурси, единна стратегия за развитие и значителни инвестиции в областта на научните изследвания и иновациите;

— **приоритетни действия в зависимост от различните видове продукти** и услуги, съобразени със способността им за спазване на хармонизирани правила и процедури;

— **измерение на надежден достъп до международните пазари**, с по-добра международна защита на правата върху индустриална собственост (ПИС), либерализиране както на търговските пазари, така и на тези на обществените поръчки, с интегрирана стратегия за индустриална политика;

— равен достъп до морските търговски маршрути за всички европейски производители с цел износ на продукцията им на международните пазари;

— **интегрирани и съвместни действия в различните области на отрасъла на сигурността и гражданската защита**;

— **обществено и етично измерение на технологичните приложения** за сигурност още от тяхното проектиране, за да се гарантира **приемането им от обществото**, с пълна защита на правото на неприкосновеност на личния живот на гражданите.

— **обучително и професионално измерение на човешките ресурси**, които се занимават с проектирането, монтирането, поддръжката и функционирането на технологичните приложения за сигурност, които трябва да бъдат насочени към зачитане на достойнството и свободите на човека и към правото на защита на неговото достойнство.

1.3 ЕИСК приветства инициативите на плана за действие, но в рамките на едно по-силно и координирано сътрудничество, което да се съсредоточи и върху различните видове продукти, въз основа на подходящи и подробни статистически данни, които отчитат също така аспектите на производството, заетостта и размера на предприятията от сектора.

1.4 ЕИСК препоръчва координация, сближаване на информационните системи за управление и гаранции за оперативна съвместимост.

1.5 ЕИСК категорично подкрепя укрепването на възможностите да се управляват и предвиждат нови конкурентоспособни сценарии и перспективи за достъп до институционалните финансови ресурси, включително чрез практики за прогнозиране на европейско равнище.

1.6 Връзката със **социалното и етичното измерение** следва да бъде прозрачна и гарантирана на всички етапи, от проектирането до стандартизацията и технологичното прилагане на място. Нови технологии и норми следва да допълнят от самото начало защитата на основните права на гражданите, по-специално онези, които са свързани с неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни.

1.7 Необходимо е да се положат усилия на равнището на Съюза, съпроводено с координиране на мерките на държавите членки, за да се гарантира обучение и управление на човешките ресурси, които са в състояние да предоставят качествени професионални услуги, съобразени с нуждите на отделния човек и в крак с прилагането на модерните технологии в система на пълна оперативна съвместимост.

2. Въведение

2.1 Отрасълът на сигурността е стратегически сектор с близки и взаимосвързани граждански и военни приложения и е идеалната пресечна точка между научните изследвания, технологичните иновации и авангардните приложения.

2.2 По своята същност този отрасъл е технологично ориентиран чрез постоянен поток от нови технологии. Продуктите и услугите в сектора са разнообразни, имат висока степен на остаряване и изискват сериозна техническа и научна ефективност.

2.3 Пазарът на отрасъла на сигурността в ЕС се оценява на около 36,5 милиарда евро, като в него са заети около 180 000 души, докато на световно равнище през последното десетилетие той е нарастнал от 10 на 100 милиарда евро през 2011 г. Отрасълът включва секторите за сигурност на въздухоплаването, мореплаването, транспорта като цяло, сигурността по границите, защитата на критичните инфраструктури, антитерористичното разузнаване (включително сигурността на информационните технологии, съобщенията и кибернетичното пространство), защитата на физическата сигурност, управлението на кризи, както и защитното облекло.

2.4 Към тези сектори трябва да се прибави и отрасълът на сигурността, свързан с изследванията на космическото пространство, с многобройните му приложения.

2.5 В Европа пазарът за космически продукти за сигурност се основава на големи мултинационални групи, които работят на европейско равнище и в отделните държави членки в гражданската и търговската сфера, с търсене, възлизащо на 40 % от страна на търговския и 60 % на институционалния сектор.

2.6 Въпреки че тенденциите показват непрекъснато разрастване на пазара и не се забелязва забавяне на икономическия растеж поради международната криза, промишленият отрасъл на сигурността в ЕС е изправен пред силно фрагментиран вътрешен пазар и отслабена индустриална база, което се дължи

на значително различаващи се национални регулаторни рамки и технически регулаторни стандарти, а изследователските усилия и обществените поръчки — въпреки действията на ЕС в тази област като например в Седмата рамкова програма — все още до голяма степен са ограничени в отделните държави членки.

2.7 ЕС е длъжен да осигури безопасността на своите граждани, предприятия и обществото като цяло в много области, от гражданската защита срещу природни бедствия до защитата на хранителната верига, от превенцията и борбата срещу тероризма до защитата срещу химични, биологични, радиологични, ядрени и взривни заплахи.

2.8 Отрасълът на сигурността е от решаващо значение за бъдещето и е особено представителен по отношение на предизвикателствата и възможностите, пред които е изправена Европа: благодарение на своята степен на технологично развитие, много предприятия от ЕС продължават да са сред световните лидери в различните сегменти на сектора, но рискуват да загубят пазарния си дял в полза на основните си търговски партньори.

2.8.1. Необходими са подходящи, подробни и надеждни статистически данни и по отношение на производителността, равнището на заетост и размера на предприятията от сектора.

2.9 Управлението на дружествата в отрасъла за сигурност се характеризира с висока степен на сложност, тъй като се определя от редица променливи:

- еднородност, прозрачност и достъпност на пазарите;
- стратегии и визии, достъп до финансови ресурси;
- регулаторни рамки, технически стандарти, хармонизирани процедури и защита на ПИС;
- технологични и оперативни постижения;
- възможности да се управляват и предвиждат нови сценарии за конкуренция.

2.10 За да се гарантират условия за конкурентно възстановяване на европейския отрасъл на сигурността, Комитетът счита за изключително важно европейският вътрешен пазар да гарантира:

- вътрешно измерение на пълна оперативна съвместимост на единния пазар чрез намаляване на фрагментираността както на националните пазари, така и на инвестициите в научни изследвания и иновации;

- външно измерение на достъпа до международните пазари, като се коригират недостатъчната международна защита на правата върху индустриалната собственост (ПИС), ограниченията за достъп както до търговски пазари, така и до пазари за възлагане на обществени поръчки, и като се приложи, също и в тази област, по-агресивна „интегрирана стратегия по отношение на външното измерение на индустриалната политика, която да гарантира водещата роля на Европейския съюз в търговската система и единството на насоките в многостранните и двустранните търговски споразумения“⁽¹⁾;
- равни права за европейските производители по отношение на износа на военно оборудване за трети страни. В рамките на единния пазар би следвало да няма никаква дискриминация спрямо производителите от държави членки, които нямат пряк достъп до море, под формата на изисквания за получаване на т.нар. разрешения за транзитно преминаване във връзка с превоза на тяхната продукция до пристанище на територията на друга държава членка;
- социално и етично измерение на технологичните приложения за безопасност още от проектирането им, за да се гарантира тяхното **приемане от обществото** с пълна защита на личния живот на гражданите и основните им права, в съчетание със защитата на поверителните данни;
- измерение, свързано с продуктите и услугите, което не нарушава правото на неприкосновеност на личния живот, а дава възможност за успешни подходи както по отношение на развитието на човешките ресурси, така и на развитието в международен план, като насърчава големите, новосъздадените и малките и средни предприятия и чрез свързани в мрежа консорциуми и стимулира районите с цел да се достигне адекватна конкурентна критична маса.

2.11 На световно равнище най-голям конкурент са **Съединените американски щати**, които се ползват от хармонизирана правна рамка, общи стандарти, голямо обществено търсене на федерално равнище⁽²⁾ и утвърден вътрешен пазар, който представлява над 42 % от световния търговски оборот с предприятията в челните редици в областта на техническото оборудване за безопасност. **Япония и Израел** разполагат с водещи предприятия в областта на някои специфични видове съвременно оборудване, особено в областта на информационните технологии и комуникацията, докато **Русия и Китай** имат високи темпове на развитие в традиционните сектори за защита на физическата сигурност.

2.12 В този глобален контекст ЕИСК подчертава необходимостта от проактивна европейска индустриална политика за отрасъла на сигурността, която да отразява по-добре баланса между възможностите на отрасъла и техническата и регула-

торната рамка, ПИС, и преди всичко, различни видове продукти, услуги и системи, които могат да отговорят на общи стандарти, хармонизирани наредби и процедури като:

- системи за контрол на достъпа;
- хардуер и софтуер за сканиране (scanning);
- системи и инструменти за защита;
- системи и инструменти за идентифициране и тълкуване на действителността;
- системи и инструменти за наблюдение и проследяване;
- системи за ранно предупреждение;

а що се отнася до „чувствителните“ продукти, регулаторните условия и достъпът са обект на оценки и споразумения за всеки отделен случай, за да се поддържа нивото на качество и сигурност.

2.13 ЕИСК подчерта на няколко пъти необходимостта от разработване на политики в областта на сигурността на мрежите и информацията — елементи, които са от съществено значение за Програмата в областта на цифровите технологии за Европа.

2.14 Комитетът вече се произнесе относно най-важните аспекти на сигурността на въздушния⁽³⁾, морския⁽⁴⁾ и сухопътния транспорт⁽⁵⁾, както и относно управлението на оперативното сътрудничество по външните граници⁽⁶⁾, като подчерта ролята на агенцията Frontex и необходимостта от цялостен подход по отношение на *сигурността* на границите и борбата с „незаконната имиграция“.

2.15 Що се отнася до космическото наблюдение на околната среда и сигурността, Комитетът подчерта важността на спътниците Sentinel, на ГМОСС и на спътниковата навигационна система „Галилео“⁽⁷⁾.

2.16 В редица проучвания се подчертава важността на демонстрационни проекти на технологии за сигурност в областта на химичните, биологичните, радиологичните, радиоактивните и взривните заплахи (CBRNE).

⁽¹⁾ Вж. ОВ С 218, 23.7.2011 г., стр. 25.

⁽²⁾ Вж. *Homeland Security Act (Вътрешен закон за сигурност) от 2002 г.* и *US Safety Act (Закон за подкрепа на антитероризма чрез насърчаване на ефективни технологии) от 2002 г.*

⁽³⁾ Вж. ОВ С 100, 30.4.2009 г., стр. 39, ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 142.

⁽⁴⁾ Вж. ОВ С 44, 11.2.2011 г., стр. 173.

⁽⁵⁾ Вж. ОВ С 65, 17.3.2006 г., стр. 30.

⁽⁶⁾ Вж. ОВ С 44, 11.2.2011 г., стр. 162 и ОВ С 191, 29.6.2012 г., стр. 134.

⁽⁷⁾ Вж. ОВ С 256, 27.10.2007 г., стр. 47, ОВ С 256, 27.10.2007 г., стр. 73 и ОВ С 181, 12.6.2012 г., стр. 175.

2.17 Седмата рамкова програма (РП7) е първата, в която е предвидена конкретна програма за научни изследвания в областта на сигурността, с бюджет от 1,4 млрд. евро, който се фокусира само върху проекти с гражданско приложение и върху развитието на технологии и знания, предназначени за защита на гражданите на ЕС ⁽⁸⁾, които да зачитат правото на неприкосновеност на личния им живот и основните им права.

2.18 Според ЕИСК следва да се улесни използването на хибридни граждански/военни технологии чрез разработването на подходящи стандарти в сътрудничество с Европейската агенция за отбрана, както и да се подкрепи по-решително с ресурси темата „Сигурност“ и сред включените в новата РП базови технологии за научни изследвания и иновации ⁽⁹⁾, като се насърчават демонстрационни проекти и изготвяне на пилотни прототипове.

2.19 Комисията постави отрасъла на сигурността сред основните елементи на водещата инициатива „Европа 2020 – Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията“, по която Комитетът вече имаше възможност да се произнесе ⁽¹⁰⁾.

2.20 ЕИСК счита, че е от съществено значение да се постави началото на **обща европейска стратегия за интегриран подход в отрасъла на сигурността**, защото сигурността е сред главните проблеми в днешното общество, основен фактор за растежа и заетостта и изисква съвместни усилия и споделена визия между всички държави членки, за да се засили конкурентоспособността.

3. Основно съдържание на документа на Комисията

3.1 В съобщението се посочва стратегическото значение на отрасъла на сигурността и се определят основните действия за иновативен и конкурентоспособен европейски отрасъл на сигурността, с които Комисията възнамерява да подкрепи този процес.

3.2 Предложеният план за действие определя следните насоки:

— преодоляване на фрагментираността на вътрешния пазар на ЕС чрез хармонизирани процедури за сертифициране и технически стандарти за технологиите в областта на сигурността, както и взаимно признаване на системите за сертифициране;

— по-ефективни и по-близки до предприятията научни изследвания и иновации чрез *технически и регулаторни*

мандати по споразумение с Европейската агенция за отбрана за „хибридните стандарти“, валидни за НИРД както в областта на сигурността, така и в тази на отбраната, чрез използването на новите правила за интелектуалната собственост и на доставките за развойни продукти, предвидени в програма „Хоризонт 2020“, и чрез финансираната от страна на бъдещия Фонд „Вътрешна сигурност“ за тестове за бързо валидиране на технологиите в областта на сигурността;

— интегриране на социалното измерение и неприкосновеността на личния живот;

— достъп до пазарите: правила за износ, насочени към отваряне на пазарите на обществени поръчки на трети държави, към премахване на техническите бариери и проучване на европейска марка за безопасност на продуктите; проучване относно ограничаването на гражданската отговорност, съгласно предвиденото в Закона за подкрепа на антитероризма чрез насърчване на ефективни технологии (*US Safety Act*) (прилагане: 2012/2013 г.).

3.3 Комисията възнамерява да създаде група за мониторинг, която да проверява напредъка на предложените мерки в определени срокове.

4. Общи бележки

4.1 Комитетът счита, че за европейските граждани, за предприятия и работниците на Съюза, за европейското общество като цяло и за развитието на конкурентоспособна и устойчива икономика е изключително важно да се определи цялостен и координиран подход на равнището на ЕС спрямо предизвикателствата в областта на сигурността и развитието на съответния европейски отрасъл, чрез разработване на цялостна стратегия на ЕС относно системите за сигурност, която да отдели централно място на отделния човек и неговото достойнство, за да задоволи основните потребности от свобода и сигурност.

4.2 Според ЕИСК трябва да се обърне по-сериозно внимание на добавената стойност на вече съществуващите агенции като ЕАО (отбрана), Frontex (външни граници), Европол (обществена сигурност), ENISA (компютърна сигурност), EASA (авиационна безопасност), ЕАМБ (морска безопасност), ЕОБХ (безопасност на храните) и предупредителните системи като RAPEX (Европейска система за бързо предупреждение за безопасността на продуктите), на ЕСНА в Хелзинки (Система за химикали/REACH).

4.3 ЕИСК изразява съгласие с анализа на Комисията относно необходимостта да се използват пълноценно водещите позиции на много европейски предприятия в сектора, като се гарантира **проактивно** истински обединен и жизнеспособен европейски вътрешен пазар, без породените от фрагментираността пречки, и се насърчава един сектор, който е източник на продукти и разнообразни и перспективни услуги от гледна точка на заетостта.

⁽⁸⁾ До междинния етап от прилагането ѝ, РП7 вече е финансирала над 130 изследователски проекта в областта на сигурността. Европейската комисия публикува каталог на успешните проекти, финансирани от РП7.

⁽⁹⁾ Вж. INT/651 „Главни базови технологии“.

⁽¹⁰⁾ Вж. ОВ С 218, 23.7.2011 г., стр. 38.

4.4 ЕИСК счита обаче, че би било подходящо да се отиде подалеч в определянето на европейски план за действие за подготвяне на истинска обща европейска стратегия в отрасъла на сигурността, с обща визия, с европейска платформа, която да обединява различните аспекти на безопасността, и управление, което да е в състояние да осигури ефективно единно координиране.

4.5 Тази стратегия за интегриран подход може да се осъществи под формата на виртуална платформа, която да включва въпросите на етиката и управлението, междусекторните аспекти и оперативната съвместимост.

4.6 ЕИСК счита, че е необходимо да се преодолее разликата в разбирането между политиките и индустрията, включително чрез укрепване на инициативи, като например *Европейския конгрес за сигурност* и платформата за постоянен диалог като *Форума на политиката на сигурност*.

4.7 За да се преодолее фрагментираността на европейския вътрешен пазар, трябва да се предприеме следното:

- хоризонтално сътрудничество и координация в областта на сигурността, както в рамките на ЕС, така и между неговите институции и агенции, за да се гарантира пълната оперативна съвместимост на продуктите и процедурите, в съчетание с вертикална координация между различните равнища на действие;
- съвместно изготвяне на предвиждания, с цел определяне на обща споделена визия;
- система за управление, която включва публичния и частния сектор.

4.8 Според Комитета, освен включването на социалното измерение още по време на проектирането на продуктите, услугите и системите, е необходимо и прилагането на механизми, които предвиждат участието на социалните партньори и организираното гражданско общество в мониторинга на спазването на социалното и етичното измерение в развитието на сигурността и нейните технологични и производствени приложения.

4.8.1 Предоставянето на техническите и регулаторните мандати в съгласие с ЕАО трябва да става в съответствие с принципите на новата политика за стандартизация, с откритост и прозрачност на годишната работна програма, с пълното участие на социалните партньори и представителите на организираното гражданско общество и с изготвянето на спецификации, приложими за обществени поръчки, които да спазват принципите на откритост, консенсус, прозрачност, целесъобразност, неутралност и качество⁽¹¹⁾.

4.8.2 Комитетът подкрепя предложения подход по отношение на взаимното признаване на системите за сертифициране, доколкото ще се реализират общи нива на компет-

ентност на акредитираните сертифициращи органи, по-строги критерии за подбор и хармонизирани процедури за подбор при оценка на съответствието⁽¹²⁾.

4.9 Комитетът счита за важно нормативното признаване на **технологииите с двойна употреба** с цел стимулиране на хибридните технологии за съвместно гражданско/военно ползване, но подкрепя още повече засилването, както финансово, така и по отношение на съдържанието, на приоритета на базовите технологии, както е предвидено в „Хоризонт 2020“, заедно с действията по линия на бъдещия фонд „Вътрешна сигурност“.

4.9.1 В областта на индустриалната и интелектуалната собственост, въпреки важността на иновативните подходи, предвидени в „Хоризонт 2020“, е необходимо да се засили защитата на ПИС в рамките на СТО съгласно европейските двустранни и многостранни споразумения за асоцииране, със специално внимание към клаузите за ограничаване на отговорността и достъпа до публичните пазари в чужбина.

4.9.2 Комитетът изразява съгласие относно пълноценното използване на новите възможности, предлагани от инструмента на обществени поръчки за развойни продукти, предвиден в „Хоризонт 2020“.

4.10 Комитетът подкрепя изцяло укрепването на социалното и етичното измерение в правилата, които регулират отрасъла на технологиите за сигурност.

5. Специфични бележки

5.1 **Преодоляване на фрагментираността на пазара според вида на продукта.** Комитетът препоръчва приоритетите за действие да бъдат определяни не по сектори, а по видове продукти, които могат по-лесно да отговорят на нуждите на единния пазар чрез хармонизирани правила и процедури поради високия им пазарен потенциал и тяхното въздействие върху широк кръг от граждани и работници, с особено внимание към насърчаването на развитието на МСП, както по отношение на финансовите ресурси и научните изследвания, така и на организацията.

5.2 **Научни изследвания и иновации, ПИС и обществени поръчки.** ЕИСК призовава за увеличаване на европейските средства, предназначени за технологии за сигурност в „Хоризонт 2020“, придружено от силно присъствие на темите за „базови технологии“; укрепване на съвместни проекти за оперативна съвместимост, в областта на сигурността в програмата ISA⁽¹³⁾ (Оперативно съвместими решения за европейските публични администрации); прилагането на облекчения за този сектор, съгласно схемата за държавна помощ за иновации; проверка на ефективното прилагане на Директива 2004/18/ЕО и Директива 2009/81/ЕО и на инструментите обществени поръчки за развойни продукти в отрасъла на сигурността; повишаване на сътрудничеството между обществената/частната и

⁽¹²⁾ Вж. ОВ С 120, 16.5.2008 г., стр. 1.

⁽¹³⁾ ISA – Решения за оперативна съвместимост за европейските публични администрации 2010-2015 г.

⁽¹¹⁾ Вж. ОВ С 68, 6.3.2012 г., стр. 35.

гражданската/военната сфера, както и улесняване на стратегиите за транснационално сливане и групиране на предприятия; хармонизиране на правилата за „Third party limited liability protection-TPLL“; по-добри вътрешни правила относно ПИС.

5.3 Достъп до международните пазари. Комитетът счита, че е необходимо да се засилят общите и интегрирани действия на външната политика в отрасъла на сигурността, като се увеличава защитата на ПИС в рамките на СТО, както и европейските двустранни и многостранни споразумения за асоцииране, като се гарантира равен достъп до международните пазари и до обществени поръчки въз основа на реципрочност чрез увеличаване на тежестта на европейските действия в областта на международната стандартизация и чрез стартиране на марка за качество *Euro Security Label*.

5.4 Социално и етично измерение. Всички системи, продукти и услуги за сигурност трябва да зачитат основните

права и свободи на гражданите, особено правото на неприкосновеност на личния живот, и да допринасят за икономическия и социален напредък, безопасната търговия и благосъстоянието и безопасността на хората. Технологичното развитие трябва от самото начало да засили защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот, предоставяйки – с помощта на диалога между публичния и частния сектор – инструменти за прозрачно и отговорно прилагане на закона, чиято основна грижа трябва да бъде защитата на човека.

5.5 Измерение на обучение, подкрепа и включване на квалифицираните човешки ресурси в съответствие с изискванията за сигурност и приложението на модерните технологии в областта на сигурността, които са в състояние да гарантират предоставянето на качествени професионални услуги в система на пълна оперативна съвместимост, зачитащи отделния човек и неговото достойнство.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Подобряване и фокусиране на международното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — стратегически подход“

COM(2012) 497 final

(2013/C 76/08)

Докладчик: г-н Gerd WOLF

На 14 септември 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Подобряване и фокусиране на международното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — стратегически подход“

COM(2012) 497 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 133 гласа „за“, 1 глас „против“ и 2 гласа „въздържал се“.

1. Обобщение

1.1 Успехът на изследователската дейност и иновациите определя конкурентоспособността на Европа в световен мащаб, включително и въз основа на работните места, социалните услуги и благосъстоянието. Програмата „Хоризонт 2020“ обхваща предвидените за това, спешно необходими мерки за подпомагане от страна на ЕС. Международното сътрудничество с партньори в държави извън ЕС е един от нейните аспекти.

1.2 То има многобройни положителни въздействия върху съответния напредък на участващите в него партньори и върху международното разбирателство.

1.3 Ползата от него за Европа зависи обаче в решаваща степен от привлекателността на европейското научноизследователско пространство, както и от престижа и капацитета на съответните европейски университети, научноизследователски институти и предприятия, включително и МСП. Една от основните цели на стратегията „Европа 2020“ е да се създадат необходимите предпоставки за това в цяла Европа.

1.4 Толкова по-наложително е, следователно, в условията на настоящата финансова и икономическа криза да се прокара антициклична, европейска политика на подкрепа, а европейското научноизследователско пространство, неговите основи и неговото международно измерение да бъдат укрепени с помощта на всички финансови и структурни мерки, да станат привлекателни и да не бъдат подлагани на съкращения. С бюджета за „Хоризонт 2020“ не бива да се злоупотребява като разменна монета в конфликт на различни интереси.

1.5 Основна цел на рамковите споразумения със страните партньорки следва да бъде създаването на равни условия с взаимни права и задължения. Все пак партньорите в областта на сътрудничеството не бива да бъдат ограничавани от европейски правни норми повече, отколкото това е необходимо за европейските интереси. Творчеството се нуждае от свободно поле за изява!

1.6 В съответствие с принципа на субсидиарност би трябвало да се сключват споразумения за сътрудничество във връзка с проекти съответно от онези заинтересовани страни, които сами участват в тези проекти и съответно организациите, които отговарят за тях.

1.7 Големи изследователски инфраструктури и демонстрационни проекти могат да надхвърлят капацитета, а също и потенциала за ползване на отделна държава членка – и може би дори на целия ЕС – и следователно се нуждаят в дадения случай от пряко участие на Комисията.

1.8 Предпоставка за успеха на международните проекти за сътрудничество са надеждността, приемствеността и поддържането на резерви по време на целия период на осъществяването им. За това се необходими специални предварителни мерки. Освен това трябва да се гарантира и насърчава в достатъчна степен мобилността на участващите експерти.

1.9 Международното сътрудничество не е самоцел, а обединява служителите и трябва да се основава съответно на добавена стойност, която се очаква от него. То не бива да се превръща в политически инструмент на външната политика на Комисията.

1.10 Лайтмотив трябва да бъде собственият интерес на ЕС, както и укрепването на европейското научноизследователско пространство и на европейския потенциал за иновации. Ето защо подпомагани с европейски средства сътрудничества с партньори от все още развиващи се държави би трябвало да получават подкрепа приоритетно от предвидените за помощта за развитие бюджети.

1.11 За европейските партньори в областта на сътрудничеството съществен икономически недостатък е че все още не съществува патент на ЕС за защита на правата на интелектуална собственост. Комитетът призовава Парламента, Комисията и Съвета да подкрепят планираната инициатива за *Европейски патент с единно действие* и най-накрая да се излезе от безизходното положение. При това Европа би трябвало да въведе „привилегия на новостта“ (гратисен период).

1.12 Информация за прилагането на стратегическия подход следва да се получава без нови инструменти, а например от данни, събирани в рамките на европейския семестър.

2. Резюме на съобщението от Комисията

2.1 В съобщението се представени основанията, стратегическите цели и някои практики на международното сътрудничество за изследователска дейност, развитие и иновации. Тук се има предвид сътрудничеството с партньори извън ЕС.

2.2 Споменатите цели са:

- а) **укрепване на високите постижения и привлекателността на Съюза в областта на научните изследвания и иновациите, както и на икономическата и секторната конкурентоспособност** чрез достъп до външни източници на знания, чрез привличане на таланти и инвестиции в Съюза, чрез улесняване на достъпа до нови и възникващи пазари и чрез постигане на съгласие за общи практики за провеждане на изследвания и използване на резултатите;
- б) **справяне с глобалните обществени предизвикателства** чрез по-бързо разработване и внедряване на ефективни решения и оптимизиране на използването на научноизследователските инфраструктури;
- в) **подпомагане на външните политики на Съюза** чрез тясно координиране с политическите области на разширяването, политиката за съседство, търговията, общата външна политика и политиката на сигурност (ОВППС), хуманитарната помощ и политиките за развитие, и превръщане на научните изследвания и иновациите в неразделна част от цялостния пакет на външните действия.

2.3 Новият стратегически подход към международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите следва да се характеризира с:

- пълна откритост на „Хоризонт 2020“ за участници от трети държави, което ще даде възможност на европейските изследователи да си сътрудничат с най-добрите специалисти от цял свят;
- целенасочени дейности на международно сътрудничество с мащаба и обхвата, необходими за постигането на максимален ефект от тях;
- разработване на многогодишни пътни карти за сътрудничество с ключови партньорски държави и региони;
- засилване на партньорството между Комисията, държавите членки и съответните заинтересовани страни;
- налагане на общи принципи за международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите;
- засилване на ролята на Съюза в международните организации и на многостранни форуми;
- подобряване на изпълнението, управлението, наблюдението и оценката.

3. Общи бележки на Комитета

3.1 Успехът на изследователската дейност и иновациите определя конкурентоспособността на Европа в световен мащаб, включително и въз основа на работните места, социалните услуги и благосъстоянието. Програмата „Хоризонт 2020“ обхваща предвидените за това, спешно необходими мерки за подпомагане от страна на Европейската комисия. Международното сътрудничество е един от аспектите на програмата „Хоризонт 2020“.

3.2 Международното сътрудничество в изследователската дейност и иновациите има многобройни положителни последици върху съответния напредък на участващите в него партньори и върху международното разбиране. Това е така не само в рамките на европейското научноизследователско пространство, но и в глобален план и следователно се отнася и до обсъжданата тук тематика. Комитетът потвърждава своите предходни препоръки по тази тема ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Вж. ОВ С 306, 16.12.2009 г., стр. 13.

3.3 Ето защо Комитетът приветства новото съобщение на Комисията и подкрепя по същество неговите цели и аргументи.

3.4 Преговорните позиции на Европа при започващи партньорства, както и ползата от международното сътрудничество за ЕС зависят в решаваща степен от привлекателността на европейското научноизследователско пространство, както и от престижа и капацитета на съответните европейски университети и научноизследователски институти и от потенциала за иновации на предприятията, включително МСП.

3.5 Една от основните цели на стратегията „Европа 2020“ е да се създадат необходимите предпоставки за това в цяла Европа. Толкова по-наложително е, следователно, с оглед на настоящата финансова и икономическа криза да се прокара антициклична, европейска политика на подкрепа, следователно да не се извършват съкращения, а европейското научноизследователско пространство, неговите основи и международното му измерение да бъдат укрепени с помощта на всички финансови и структурни мерки и да станат привлекателни. Именно затова обаче бюджетът на „Хоризонт 2020“ трябва да бъде осигурен поне в предложения от Комисията размер. Ето защо Комитетът повтаря своя многократен призив към Европейския парламент и Съвета да не допускат ограничения в тази област и да не злоупотребяват с този бюджет като разменна монета в конфликтите на интереси.

3.6 Успешните изследователска дейност и иновации не процъфтяват в еднаква степен във всички държави членки. Комитетът повтаря многократния си призив в онези държави членки в рамките на европейското научноизследователско пространство, които понастоящем не разполагат с достатъчно отлични научноизследователски институти и центрове за иновации, този недостатък да бъде отстранен възможно най-бързо с помощта на структурните и кохезионните фондове, както и посредством успешна политика на подпомагане и икономическа политика да се благоприятства появата на много отлични изследователи и иновативно предприемачество. Само по такъв начин може да се осъществи ползната концепция „Работа в екип за високи постижения“⁽²⁾. Затова Комитетът призовава също и всички държави членки (и частния сектор – доколкото той е засегнат) от своя страна най-накрая да изпълнят целите на Лисабонската стратегия, които сега вече са възприети в стратегията „Европа 2020“, и да използват 3 % от БНП за изследователска и развойна дейност!

3.7 Заявената от Комисията цел е „пълна откритост на „Хоризонт 2020“ за участници от трети държави, което ще даде възможност на европейските изследователи да си сътрудничат с най-добрите специалисти от цял свят“. Тази възможност, разбира се, съществува⁽³⁾ от много десетилетия и

се използва интензивно. Следователно Комисията би трябвало да представи по-ясно изходното положение. Тя би трябвало да обясни с кои нови средства кои допълнителни свободи би искала да постигне в тази област и какво трябва наново да се проектира и наново да се подпомага.

3.8 От своя страна Комисията предлага като мярка за подкрепа, важна за успешното международно сътрудничество, да се сключват рамкови споразумения с потенциални страни партньорки. Според Комитета това би трябвало да се отнася на първо място за особено активните в областта на иновациите, успешни и ефективни индустриални държави. При това рамковите споразумения би трябвало да осигуряват – по аналогия на споразуменията за световна търговия – преди всичко равни условия с взаимни права и задължения. Все пак потенциалните партньори не бива да бъдат ограничавани от европейски правни норми още повече, отколкото това е необходимо за европейските интереси.

3.9 В рамковите споразумения трябва да се избягват всички ирелевантни възгледи и влияния и да се предостави достатъчно гъвкавост и поле за действие, за да могат да се сключват договори, които да съответстват възможно най-добре на отделните случаи и изходните им позиции. Творчеството се нуждае от свободно поле за изява!

3.10 Особено важни са достатъчната надеждност, приемственост и поддържането на резерви по време на целия период на проектите за сътрудничество. Това е нелека задача и са необходими специални предварителни мерки.

3.11 В съответствие с принципа на субсидиарност споразуменията за партньорство би трябвало да се сключват съответно от онези заинтересовани страни, които сами участват в тези проекти и съответно организациите, които отговарят за тях.

3.12 От своя страна Комисията би трябвало да участва пряко само в онези случаи (напр. при мащабни научно-технически проекти), в които потенциалът на отделна държава членка, отделна предприятие или отделна научноизследователска организация не е достатъчен, но тя би трябвало тогава да носи и съответната отговорност. Комитетът припомня⁽⁴⁾, че особено големите научноизследователски инфраструктури и демонстрационни проекти са тези, които могат да надхвърлят капацитета и потенциала за ползване на отделна държава членка – дори може би и на целия ЕС – и следователно се нуждаят от по-засилено участие от страна на Комисията.

⁽²⁾ Вж. напр. Peter Gruss в MaxPlanckForschung 3/12, стр. 6, ISSN 1616-4172.

⁽³⁾ Вж. ОВ С 306, 16.12.2009 г., стр. 13, параграф 3.2.

⁽⁴⁾ Вж. по-специално ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 111, параграф 4.3.1.

3.13 От друга страна, повечето форми на международно сътрудничество се развиват посредством личните контакти на изследователи, научноизследователски групи, предприятия, включително МСП, или изследователски организации, които обикновено възникват на международни специализирани конференции или специализирани изложения и се поддържат там. Тези процеси на самостоятелна организация трябва да бъдат осъзнати, признати и да се използват и да се стимулират покатегорично. Комитетът изразява съжаление, че многократните му препоръки в тази област досега не са намерили видим отзив от страна на Комисията.

3.14 Адекватната мобилност на специалистите, участващи в проектите за сътрудничество, е предпоставка за успеха. Този аспект би трябвало да бъде разработен от страна на Комисията в дадения случай по аналогия на разпоредбите и моделите за подпомагане на вътрешната мобилност в Европа.

3.15 Комитетът е обезпокоен (точка 5 от съобщението на Комисията), че Комисията би могла да превърне международното сътрудничество в политическа самоцел или в инструмент на външната политика на Комисията. Сътрудничеството обаче не е самоцел, а изисква допълнителни усилия, които се оправдават най-вече с увеличаването и допълването на знания и умения, както и с приходите от иновациите. Ето защо проектите за сътрудничество не би трябвало да обхващат повече сътрудници, отколкото е необходимо за приноса но добавена стойност.

3.16 При това не става въпрос само за приоритетите при разпределянето на средствата, а и за административната тежест. Въпреки че бюрокрацията в Европа, свързана с „Хоризонт 2020“, може да бъде евентуално намалена посредством обявените мерки за опростяване⁽⁵⁾, тя се нуждае както досега от значителна част от работната ръка, представлявана от научните работници и изследователите. Ако това бъде допълнено с вероятно твърде формални процедури за сътрудничество на световно равнище, съществува опасност от нов бюрократичен балон.

3.17 Друго колебание съществува по отношение на използването на, за съжаление, все още малкото финансови средства на „Хоризонт 2020“. Докато се вливат в трети държави извън ЕС, те автоматично ще бъдат изтегляни от употреба вътре в рамките на европейското научноизследователско пространство. Тук във всички случаи е необходимо внимателно претегляне на приоритетите, включително с оглед на значителната необходимост от наваксване от страна на държавите членки на ЕС. Следователно такива форми на сътрудничество, които основно имат характеристики на помощ за развитие, би трябвало да бъдат подпомагани предимно от бюджета, предвиден за помощ за развитие.

3.18 В съобщението на Комисията се разглежда също и въпросът за интелектуалната собственост и се представя като основание за „европейски“ процедури. По отношение на фундаменталните изследвания на първо място става въпрос за определянето на времевите приоритети за нови открития или познания. Но още в прехода към прилагане съвсем естествено възниква въпросът съответно за възможността за патентоване на евентуално откритие.

3.19 Тук от десетилетия забира една европейска рана: все още не съществува общностен патент на ЕС! Това води за всички предприятия в ЕС и по-специално за МСП или до много големи разходи спрямо тези на техните партньори в областта на сътрудничеството извън Европа (напр. в САЩ), или дори и до отказ от патент, следователно и до загуба на патентна защита. Комитетът призовава Парламента, Комисията и Съвета⁽⁶⁾ изцяло да подкрепят планираната за близкото бъдеще инициатива за *Европейски патент с единно действие* и най-накрая да се излезе от безизходното положение. Той приветства свързаните с това резолюции на Европейския парламент⁽⁷⁾. При това Европа би трябвало да въведе и „привилегия на новостта“ (гратисен период)⁽⁸⁾.

3.19.1 Освен това би трябвало отново да се обсъдят и оценят разпоредбите относно интелектуалната собственост в международните съвместни технологични инициативи (Joint Technology Initiatives).

4. Специфични бележки на Комитета

4.1 Според предложението на Комисията списъкът на държавите, които се считат за допустими за автоматично финансиране, ще бъде ограничен, като настоящият критерий за подбор, който се основава единствено на БНД на глава от населението, бъде допълнен с още един критерий, основаващ се на общия БВП, като ще се изключват държави над определен праг.

4.1.1 Според Комитета тези критерии би трябвало да бъдат по-диференцирани. Основният критерий за субсидирано от страна на ЕС сътрудничество с избрани граждани на държави извън ЕС следва да бъде най-вече специфичният интерес и съответно потребността на европейски организации, предприятия и МСП, учени и изследователи и свързаното с това придобиване на ноу-хау. На преден план трябва да стои подпомагането на европейското научноизследователско пространство. Дори когато за даден проект е необходимо участието на реномиран експерт от държави с по-висок БВП, той би трябвало да може да бъде подпомаган само ако не съществуват други възможности за използване на неговите умения и знания за интересите на Европа. Основен лайтмотив трябва да бъде собственият интерес на ЕС!

⁽⁶⁾ Съвет на Европейския съюз, 23 юни 2011 г. – 11328/11.

⁽⁷⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/bg/pressroom/cortent/20121210IP>

⁽⁸⁾ Вж. становището на ЕИСК относно „Достъп до научна информация — публични инвестиции“, параграф 3.4. (Виж страница 48 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽⁵⁾ Вж. ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129, параграф 1.2.

4.2 Според Комисията за прилагането на стратегическия подход е необходима обективна информация. Комитетът приветства направеното устно заявление от страна на представители на Комисията, че не се предвижда никаква допълнителна тежест за предложеното в съобщението статистическо проучване и събиране на данни, а че за тази цел Комисията ще използва вече налични източници. Комитетът препоръчва например да се използват данни, събирани в рамките на европейския семестър ⁽⁹⁾, за да се избегне допълнителното натоварване за предприятията и изследователите.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_en.htm

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Към по-добър достъп до научна информация: увеличаване на ползите от публичните инвестиции в областта на научните изследвания“

COM(2012) 401 final

(2013/C 76/09)

Докладчик: г-н Gerd WOLF

На 17 юли 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Към по-добър достъп до научна информация: увеличаване на ползите от публичните инвестиции в областта на научните изследвания“

COM(2012) 401 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 151 гласа „за“ и 5 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Достъпът до научна информация е съществена предпоставка за успешно насърчаване на иновациите, а следователно и на конкурентоспособността на Европа. Той включва трансфера на знания между изследователите, между изследователските партньорства, по-специално между научноизследователската област и предприятията, както и между изследователите и гражданите.

1.2 Като се вземат предвид следните бележки, Комитетът подкрепя формулираните от Комисията цели и предложения; той счита, че те представляват, технически възможно благодарение на интернет, улесняване и потенциално повишаване на ефективността на научноизследователската работа.

1.3 За да бъдат тези цели успешно постигнати, е необходимо и напред да се гарантират авторството и интелектуалната собственост на изследователите и техните организации, да не се накърнява свободата на науката и изследванията, както и да не се товарят изследователите с излишна, намаляваща ефективността работа или допълнителна административна тежест.

1.4 Свободният достъп (по интернет) до научни публикации представлява съобразено със съвременните технически възможности разширяване, респ. попълване на библиотеките. Той е много полезен, междуременно се практикува много често и следва да се развива и допълва. Стремещт трябва да е насочен към постигане на глобална симетрия между Европа и извъневропейските държави.

1.5 Съхранението на научна информация (запазването на научноизследователски данни) за възможно използване на покъсен етап е необходимо; днес това е част от добрата научна практика. Комитетът приветства намерението на Комисията да подкрепя и в бъдеще нужните за тази цел инфраструктури.

Доколкото в проектните споразумения съхранението на данни следва да се разглежда по-подробно, е необходимо заедно със съответните изследователи да се взема компетентно специализирано решение относно обхвата, формата, подробностите и описанието (с метаданни).

1.6 На тази основа възниква въпросът за външен и евентуално дори свободен (т.е. общ, глобален, безплатен, неконтролиран и безусловен) достъп през интернет до съхраняваните научноизследователски данни. Този въпрос има много аспекти, той засяга досегашната научна култура и трябва да се разглежда много диференцирано и предпазливо. Възможно е в някои научни области свободният външен достъп да е полезен и да не поражда никакви съмнения, в много други области обаче съществуват категорични съображения против такъв достъп. Затова не бива да се допуска поставяне под общ знаменател.

1.7 Поради това в избрани случаи възможните решения следва постепенно и пробно да надграждат върху станалите вече обичайни доброволни форми на самоорганизиран обмен на данни (например Европейската организация за ядрени изследвания CERN, световната мрежа World Wide Web) и в съгласие с участващите в научноизследователския процес учени, да бъдат емпирично тествани в пилотен проект. При свързаните с това административни процедури обаче не бива чрез нови задължения или допълнителни процедури да се противодейства на току що предприетите усилия за опростяване.

1.8 Независимо от това, най-вече в случай на глобална симетрия между Европа и извъневропейските държави, би могло да е полезно да съществува свободен достъп до подходящо подобрени данни, на които се основават свободно достъпните публикации, доколкото свързаното с това допълнително натоварване се окаже приемливо и оправдано.

1.9 Всички тези действия са свързани с отчасти значителни допълнителни разходи за изследователите и техните организации. Те трябва да бъдат в пълна степен взети предвид при планиране и разпределение на бюджета.

2. Основно съдържание на съобщението на Комисията

2.1 Съобщението се отнася до планираните от Комисията действия, които имат за цел да се подобри достъпът до научна информация и да се увеличат ползите от публични инвестиции в научните изследвания.

2.2 Действията имат за цел:

- достъп до научни публикации;
- съхранение на научна информация;
- достъп до научноизследователски данни.

2.3 По отношение на достъпа до научни публикации с издателствата на научни публикации в момента се договарят два модела:

- **„Златен“ свободен достъп:** издателските разходи се прехвърлят от читателите (чрез абонамент) към авторите. Тези разходи обикновено се покриват от университета или от изследователския институт, за който работи изследователят, или от органа, финансиращ изследването.
- **„Зелен“ свободен достъп** (автоархивиране): публикуваната статия или окончателният ръкопис, рецензиран от независим експерт, се архивира от изследователя в онлайн хранилище преди, след или едновременно с публикацията. Достъпът до тази статия често се забавя (т.нар. „ограничителен период“) по искане на издателя, за да се запазят допълнителните ползи за абонатите.

2.4 Освен това е представен график за осъществяване на тези цели стъпка по стъпка в хода на изпълнение на „Хоризонт 2020“.

3. Бележки на Комитета

Разглежданата тук тема е свързана със свободния, т.е. всеобщ, безплатен, глобален и неограничен достъп чрез интернет до бъдещи публикации и до научноизследователските данни, на които те се основават и които едновременно обикновено са налице и в цифров вид.

3.1 Предходни съображения

В своето становище „Сътрудничество и трансфер на знания между научноизследователските организации, индустрията и МСП — важна предпоставка за иновации“⁽¹⁾ Комитетът вече разгледа обсъжданата тук тема и направи принципни бележки по нея, които продължават да са валидни. Те имаха за цел подобряване на трансфера на знания между научноизследова-

телските партньорства (по-специално между научноизследователската област и предприятията). В тях този трансфер беше окачен като определящ фактор за насърчаване на иновациите, а с това и на конкурентоспособността на Европа. Бележките на Комитета се отнасяха също и за управлението на интелектуалната собственост, създадена в процеса на научни изследвания и иновации, както и свободата на изкуствата и научните изследвания⁽²⁾ ⁽³⁾.

3.2 Авторство и интелектуална собственост

По отношение на авторството и интелектуалната собственост на изследователите и техните организации се касае от една страна за признаване на първенството на научно откритие или познание, което обикновено се документира чрез авторство в публикация, и от друга страна – за признаване, както и евентуално за правата (или част от правата) на експлоатация от творческия процес, при който от новите познания е възможно да бъдат създадени иновации и изобретения, за които тогава често се търси и патентна закрила. Във връзка с това Комитетът приветства изразената от Комисията позиция (раздел 4.1), че *„политиките за свободен достъп не оказват влияние върху свободата на автора да избира дали да публикува или не. Нито пречат на патентоването или други форли на експлоатация с търговска цел“*.

3.3 Срок за разкриване, който не влияе на новостта

При преценката дали научните резултати да бъдат публикувани предварително, но същевременно да се загуби претенцията за новост на произтичащите от тях изобретения, или, за да се избегне това, на първо време публикацията да се забави и по този начин евентуално да се загуби и правото на приоритет, например по отношение на дадено откритие, се касае за сложна и евентуално свързана със загуби дилема. Комитетът повтаря препоръката си при въвеждането на патент на Общността/ЕС⁽⁴⁾, за който отдавна се настоява, да се предвиди срок за разкриване, който не влияе на новостта, за да се смекчи тази дилема.

3.4 Примерът с патентното право

В течение на десетилетия непрекъснато международно развитие в областта на патентното право е постигнат и установен справедлив баланс между първоначалните изисквания за поверителност на интелектуалната собственост, от една страна, и свободния достъп до продуктите от нея, от друга. Така днес заявките за патент се публикуват 18 месеца след подаването им и са на всеобщо разположение, включително и в интернет.

3.5 Научноизследователски данни

В зависимост от научната дисциплина, в по-голяма или по-малка степен характерна част от досегашната практика е:

⁽¹⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8, раздел 3.

⁽²⁾ Харта на основните права на Европейския съюз, член 13 (март 2010 г.): „Академичната свобода се зачита.“

⁽³⁾ Вж. напр. Torsten Wilholt във FORSCHUNG & LEHRE, 19-а годишнина 12/12, стр. 984; www.forschung-und-lehre.de

⁽⁴⁾ ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39, т. 3.9.

- i. данните, получени в научноизследователския процес въз основа на т.нар. необработени данни, първоначално да се калибрират и да се проверяват за погрешни измервания, тяхната консистентност да се подлага на проверка посредством вътрешен процес на формиране на мнения, да се оценява значението им и при необходимост те да се сравняват или комбинират с други измерени данни, преди да могат да бъдат добавени към утвърден, надежден набор от данни и оповестени; и
- ii. ангажираните с това изследователи първи да докладват за това в публикации, да тълкуват резултатите и да правят заключения.

3.6 Принципно одобрение

Предвид гореизложените съображения Комитетът подкрепя формулираните от Комисията цели. Комитетът счита, че те представляват, технически възможно благодарение на интернет, потенциално улесняване и повишаване на ефективността на научноизследователската работа. Той препоръчва започналите във връзка с това процеси или подходи да продължат постепенно да бъдат развивани, в постоянно взаимодействие с активно ангажираните в научноизследователския процес учени. При това трябва да бъдат отчитани съответните особености на различните научноизследователски дисциплини, както и да се избягва натоварването на изследователите с допълнителна, намаляваща ефективността работа и административна тежест. В следващия раздел са представени още аспекти и ограничения в тази връзка.

4. Специфични бележки на Комитета

4.1 Свободен достъп до научни публикации

Свободният достъп (по интернет) до научни публикации представлява пригодно към съвременните технически възможности допълнение на библиотеките. Той е много полезен и ефикасен, като едновременно време се прилага често и следва енергично да се развива и допълва.

4.1.1 „Златен“ или „зелен“

В този смисъл възможността или желанието за постигане на съгласие със съответните издателствата за „златен“ или „зелен“ достъп е по-скоро въпрос на прагматизъм, респ. на разходи. Важно е по принцип и с не твърде голямо забавяне да има достъп по интернет до научните и техническите публикации.

4.1.2 Прекомерни разходи

Създаде се обаче впечатление, че авторитетните издателства искат твърде високи такси. Повече конкуренция във взаимодействието между автори, издатели и издателства може да помогне в това отношение. Но при оценката на научните постижения роля играе и престижът на списанието, в което е направена публикацията. Ето защо Комитетът насърчава Комисията да проведе допълнителни обсъждания как могат да се постигнат подобрения. При това обаче не бива да се ограничава свободата на авторите при избора им на списание.

4.1.3 Предварителни публикации (препринт)

Комитетът отбелязва разпространената практика нови резултати, чиято публикация в специализираните списания все още е в

процес на оценка от външни експерти (референти), да се оставят на експертните среди, включително в интернет, под формата на предварителна публикация (препринт). Същото важи за доклади на симпозиуми и специализирани конференции, чиято свързваща функция поради това е много важна.

4.1.4 Международни споразумения – симетрия

Не трябва да се стига до голямо неравновесие между ЕС и останалите държави на международно равнище. Ако учени, респ. граждани от целия свят, имат безплатен достъп по интернет до създадени в ЕС научни публикации, е необходимо и на учените, респ. гражданите от ЕС, да бъде даден безплатен достъп до всички създадени извън ЕС научни публикации. Комитетът подкрепя усилията на Комисията за постигане на такава симетрия чрез международни споразумения. Само с глобалния поток на информация научната работа ще бъде наистина улеснена.

4.1.5 Специализирани конференции и библиотеки

Същевременно Комитетът предупреждава да не се смята, че отвореният достъп (Open Access) ще направи излишни или маловажни другите форми на обмен на информация и идеи. Работата пред компютъра не може да замести стимулиращото влияние на разговорите и дискусиите или на интелектуалната среда на една библиотека или специализирана конференция.

4.2 Съхранение на данни

Повечето големи научноизследователски организации вече са възприели съхранението на данни в своите правила за добра научна практика. Предвид огромното количество получавани днес данни, тази задача е преди всичко въпрос на налични ресурси и инфраструктури, т.е. на значителен разход за техника и персонал, за да се проверят множествата от данни, необработените данни при необходимост да бъдат подредени, компресирани, редуцирани или заличени, както и да бъдат описани с помощта на метаданни, без при това да се губи важна информация. Трябва също да се вземе под внимание съответното съотношение разходи-ползи.

4.2.1 Насърчаване от страна на Комисията

Комитетът приветства досегашните и планираните бъдещи действия на Комисията за насърчаване на съхранението на научноизследователски данни и на необходимите за това инфраструктури.

4.2.2 Тясно специализирани решения

Комитетът е съгласен с Комисията, че не трябва да се търсят общи решения на този въпрос, а всяка научна дисциплина трябва самостоятелно да решава доколко и с какви средства да осъществява съхранението на данни и до каква степен следва да се търси стандартизиране. Тя следва по възможност да използва отворени и международни стандарти, за да е възможна оперативна съвместимост.

4.3 Външен свободен достъп до данни

В основата на намерението за насърчаване на свободния (цифров) достъп до научноизследователски данни стоят по-специално следните цели на Комисията и на други поддръжници ⁽⁵⁾:

- a) да се повиши качеството на научния дискурс, тъй като разбирането и детайлната оценка на публикуваните научноизследователски резултати обикновено изискват достъп до обработените данни и до използваните за обработката им инструменти;
- b) да се увеличи ползата от публичните средства, изразходвани за събиране на данните чрез повторно използване на тези данни.

Комитетът е напълно съгласен с тези цели като цяло.

Въпросът е обаче с какви инструменти, доколко диференцирано и до каква степен това трябва да се случи, с какви допълнителни, включително административни разходи е свързано, дали очакваната полза оправдава тези разходи и кои са оборващите ги гледни точки.

4.3.1 Практиките досега

Характерно за научните изследвания е че съответният процес на познание, заедно с получените в него данни и източници, трябва да е разбираем, респ. възпроизводим, и че заключенията, които са изведени от него, трябва да издържат на дискусия и дебат. За тази цел в научната общност преди, по време и след публикуването в списания съществуват добре установени и успешни процедури като семинари, конференции, процедура за формиране на експертна оценка, партньорска проверка (*Peer Review*), обмен на информация, данни и персонал, и т.н. Освен това едновременно се използват и съвременни средства от областта на цифровите технологии. Именно с цел обмен на данни CERN ⁽⁶⁾ предложи и световната мрежа (*World Wide Web*) и я доразви с партньори.

4.3.2 Допълнителни действия

Следователно в предложенията на Комисията може да се разглежда единствено въпросът по какъв начин могат да се допълнят, подобрят, опростят и структурират по-ефективно тези протичали досега процеси на самоорганизиране. Конкретните допълнителни действия, предвидени за тази цел, не стават напълно ясни от съобщението на Комисията; очевидно е, че наред с другото се предвиждат пилотни проекти.

4.3.3 Проблеми — неизпълними условия

Въпреки че очакванията към свободния достъп вече бяха споменати, необходимо е да се посочат и предстоящите за решаване проблеми, изключенията и неизпълнимите условия. Последните се отнасят например до:

- поверителност при иновативни разработки, по-специално съвместно с индустрията (МСП); патентни въпроси;

⁽⁵⁾ Напр. www.royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf, www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2359-12.pdf

⁽⁶⁾ Европейска организация за ядрени изследвания.

- поверителност на пациентските данни в медицинските научни изследвания;

- закрила на авторството (на изследователи и научноизследователски организации) на данните;

- недоразумения при изтегляне и интерпретация на данни, включително последиците;

- евентуални ограничения в законодателството относно експортния контрол при трансфер на технологии;

- гарантиране на глобална симетрия между ЕС и трети държави;

- разходи за персонал и техника, за да може от едно често необозримо количество необработени данни да се отсеят най-съществените и да се направят разбираеми и използваеми за външни лица.

Тези проблеми съвсем очевидно пречат на всеобщото въвеждане на свободен достъп до научноизследователски данни.

4.3.4 Диференциране

Следователно в това отношение е нужно диференциране. Комитетът потвърждава, че има области, в които свободният външен достъп до научноизследователски данни в интернет може да е от полза, като например метеорологичните данни, генофондът, демографските данни или други данни с подобно ясно определение и със статистическа значимост (като все пак и тук трябва да се изясни как следва да се определя понятието „данни“).

Същевременно обаче Комитетът препоръчва много по-сдържан подход, например:

- i. в случаи на изключително сложни експерименти като ускорители или изпитателни инсталации за ядрен синтез и
- ii. по отношение на всички сътрудничества с индустриални научни изследвания, включително МСП.

4.3.5 Тъкмо по отношение на последния случай Комитетът вижда присъщо противоречие между целите: от една страна да се пропагандира отворен достъп до научноизследователски данни, а от друга – да се увеличава именно подпомагането на иновации, съсредоточено върху публично-частни партньорства и др.п., при които поверителността е от ключово значение. Не е лишен от риск обаче и опитът за уравнивяване на интересите по тези противоположни цели, а именно „безобидни“ данни, напр. от фундаменталните изследвания, от една страна, и, от друга, данни с потенциално иновационен характер, напр. от приложни изследвания. Защото такава „априорно“ диференциране предполага да може да се прозре в бъдещето. Всъщност

именно революционни нови открития в областта на т.нар. фундаментални изследвания биха могли да съдържат иновационен потенциал и следователно преждевременното им публикуване може да доведе до загуба на патентна закрила (вж. също параграф 3.3). Затова и тук трябва да се намери също такава прагматично решение, както при „нормалните“ публикации (вж. параграф 3.2, както и точка 4.1 от съобщението на Комисията).

4.3.6 Доброволност

В този смисъл следва да се предостави свобода на учените, участващи в съответния научноизследователски проект, да вземат решение дали, откога и, ако да, до каква степен на подробност да направят свободно достъпни при определени условия данните, получени от тях в рамките на проекта. Именно примерът с CERN показва, че доброволните процеси „отдолу-нагоре“ са по-подходящи, включително и във връзка с обсъждания тук въпрос, отколкото принудително наложени правила. Комитетът препоръчва да се проявява повече доверие към самоорганизиращите се сили в системата на науката. Трябва да се избягва всякакво силово вмешателство (вж. параграф 4.3.10) в много успешната досега, но и чувствителна научна култура.

4.3.7 Данни от публикациите

Може да се обмисли например възможността подбрано множество (вж. параграф 4.2) от данните, които са в основата на достъпните чрез отворен достъп (Open Access) публикации, да бъдат обработени по електронен път заедно с публикациите и да се направят свободно достъпни. Дори и в такъв случай обаче е съмнително и следва да се провери дали очакваната допълнителна полза от онлайн използването на данните от страна на трети лица действително оправдава свързаното с това допълнително натоварване на първоавторите, което ги отклонява от същинската им научноизследователска работа.

4.3.8 Пилотен опит

Комитетът подкрепя усилията на Комисията да стартира пилотен експеримент в някоя несложна и подходяща за целта научна дисциплина и така да натрупа опит. Необходимо е да се съобщава информация за постигнатата добавена стойност.

4.3.9 Бюрократия и възприемане

Значителното недоволство на мнозина учени от свръхбюрократизирането от страна на Комисията на процедурите по кандидатстване и възлагане на проекти тъкмо се е поутоложило в резултат на усилията за опростяване и приемственост⁽⁷⁾ на инструментите за финансиране. То би могло отново да се прояви в пълна степен поради все още недообмислени нови изисквания, намеса в научноизследователската работа и нови бюрократични спънки.

4.3.10 Интересът на „спонсора“

В дебата по засегнатите по-горе проблеми се поставя и въпросът, дали и до каква степен „спонсорът“ или „данкоплатецът“, в случая представляван от Комисията, би трябвало, като условие за предоставянето от него подпомагане, просто да наложи изискването всички получени научноизследователски данни да бъдат свободно достъпни в интернет. Независимо от посоченото в параграфи 3.1 и 3.2, този въпрос не е в центъра на вниманието

на настоящото становище. Комитетът разглежда по-скоро въпроса с кои практики на подпомагане и управление на научните изследвания – в интерес именно и на „спонсора“ – може да се постигне оптимален научен и икономически резултат.

4.4 Допълнително натоварване на бюджета за научни изследвания

Всички предложени от Комисията действия освобождават получателя на информация (публикации, данни) от необходимостта да трябва да плаща за тях. Вместо това тези разходи трябва да се поемат от авторите на данните и публикациите, а именно от изследователите и техните организации. Следователно тези разходи следва да бъдат включени в съответния бюджет за научни изследвания и – доколкото се касае за финансиране от страна на ЕС – в бюджета по „Хоризонт 2020“. Затова тези разходи трябва да се включат в съответната сума на финансиране.

4.4.1 По отношение на свободния достъп до научни публикации, съответният бюджет за научни изследвания трябва следователно да поеме не само разходите за постигане на нови научноизследователски резултати, но и за осигуряване на всеобщ достъп до тях.

4.4.2 Същото е валидно и за разходите за съхранение на все повече данни и за свързаните с това средства за персонал и инфраструктура (включително и като предпоставка за параграф 4.4.3).

4.4.3 Това, разбира се, се отнася в още по-голяма степен за допълнителните разходи, например за изграждане на публичен достъп до всички или избрани научноизследователски данни.

4.5 Възможно недоразбиране

Комитетът остава с впечатление, че някои от исканията и посочените в политическия дебат основания за свободен достъп се дължат и на недоразбиране по отношение на начина на функциониране на науката и на научните изследвания, както и на способността на обикновените граждани за възприемане на научната специфика. Тъй като научните публикации обикновено са разбираеми само за експертите, работещи в съответната научна област, свободният достъп до тях също дава информация само на експертите. Същото се отнася и за достъпа до научноизследователски данни.

4.6 Информтиране на гражданите и на заинтересованите страни от политическата сфера

Толкова по-важни са следователно всички усилия съществена информация за новите познания да бъде представяна и за неспециалисти. Комитетът многократно вече е посочвал значението на подобни медии и признава свързаните с това усилия на Комисията, включително CORDIS⁽⁸⁾. Трябва да се изтъкне работата на онези учени, които притежават дарбата да обясняват възможно най-разбираемо за всички, познанията от своята научна област. Накрая, важно е политическите фактори също да бъдат информирани възможно най-добре относно съдържанието и значението на научните познания, както и относно потенциала на по-нататъшните научни изследвания, за да могат да вземат добре обосновани решения.

⁽⁷⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129.

⁽⁸⁾ http://cordis.europa.eu/home_de.html

4.7 Достъп до експертизи

Фирми и организации на гражданското общество често се оплакват от недостатъчен достъп до специфични специализирани експертизи. Поради това, също и най-вече за МСП е важно да разполагат с поне един вътрешен или външен експерт, който да разбира съдържанието на информацията или да има достъп до съответна консултантска организация. Освен това Комитетът препраща, от една страна, към своите препоръки (в предишно становище ⁽⁹⁾) до Комисията да предостави специфична търсачка по тази тема и, от друга страна, към предоставената на

разположение от Европейското патентно ведомство търсачка ⁽¹⁰⁾, с която междувременно могат да бъдат намерени голяма част от наличните в цял свят по-нови патенти.

4.8 Интернет достъп до по-стари публикации

Извън рамките на разглежданата тук тема съществува интерес, включително от страна на хуманитарните науки, по-стари публикации в оригинал също да бъдат предоставени в електронен вид в интернет. Комитетът напълно подкрепя усилията в тази насока, но те не са предмет на настоящото становище.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8, параграф 3.2.

⁽¹⁰⁾ <http://worldwide.espacenet.com>

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 273/2004 относно прекурсорите на наркотични вещества“

COM(2012) 548 final — 2012/0261 (COD)

(2013/C 76/10)

Докладчик: г-н SEARS

На 15 октомври 2012 г. Съветът и на 22 октомври 2012 г. Парламентът решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 273/2004 относно прекурсорите на наркотични вещества“

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD).

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 януари 2013 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 130 гласа „за“, 1 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Настоящото предложение беше разработено с цел преодоляване на конкретни слабости, установени в съществуващото законодателство на ЕС по отношение на наблюдението и контрола на търговията между предприятия в ЕС с оцетен анхидрид – химически продукт за широко потребление с много законни и съществени приложения, който обаче също така подлежи на отклоняване като прекурсор за незаконното производство на хероин от морфина, основно в Афганистан. ЕИСК признава необходимостта от този регламент за изменение и категорично подкрепя предложението.

1.2 ЕИСК също така подкрепя предложението за създаване на европейска база данни на одобрените оператори и крайни потребители и за подобряване на събирането на информация от държавите членки във връзка с конфискациите и задържанятия на незаконни пратки на всички включени и невключени в списък прекурсори на наркотични вещества.

1.3 Разширяването на обхвата на съществуващото законодателство относно регистрацията, така че да бъдат включени и „потребителите“ за разлика от операторите, изисква някои нови определения или преразглеждане на съществуващите; отбелязват се незначителни проблеми и се отправят препоръки. Крайните потребители би трябвало да бъдат напълно информирани за целите и ползите от регистрацията. На компетентните власти би трябвало да бъдат предоставени същите права за достъп до работните помещения на крайните потребители като правата, предоставени им понастоящем по отношение на операторите.

1.4 ЕИСК отбелязва, че новите предложения ще бъдат ефективни само ако бъдат представени правилно и ако не водят до излишни допълнителни финансови тежести за всички

участващи. Поради това той подкрепя категорично предложението за изключване на микропредприятията от плащането на такси за регистрация.

1.5 Накрая ЕИСК отбелязва, че заинтересованите страни в Европа са приели напълно изискванията на съответната Конвенция на ООН от 1988 г., по-специално на член 12, по отношение на съвместната работа за постигането на желаните цели. Това доведе до успехи в работата с други участници, във и извън ЕС, за борба с престъпността, закрила на здравето на гражданите, създаване на условия за продължаване на законната търговия и защита на репутацията на съответните организации и предприятия. Следваните процедури, степента на постигнатото взаимно уважение и доверие, както и стилът и съдържанието на съобщенията до засегнатите страни заслужават да бъдат признати като модели за регулаторно поведение и спазване на регулаторните разпоредби на равнище ЕС или на всяко друго равнище. Можем да се надяваме, че планираните предложения за контрол върху психотропните вещества и синтетичните „дизайнерски“ наркотици в рамките на строги, целенасочени и основаващи се на доказани факти политики за обществено здравеопазване, по-специално в областта на превенцията на равнище ЕС и на национално равнище, ще следват подобен модел. ЕИСК се надява да даде своевременно своя принос към тези предложения.

2. Въведение

2.1 Прекурсорите на наркотични вещества са вещества, които се произвеждат, търгуват и използват в целия свят в най-разнообразни законни и съществени процеси, които също така обаче могат да бъдат отклонени за незаконно производство на наркотици като кокаин, хероин, екстази или метамфетамини. Усилията за контрол на търговията с тези вещества, необходими поради техните физични свойства, например като разтворители за извличане на активни съставки от растителен произход или като химически агенти за промяна на естеството и въздействието на получените в резултат на това лекарства, отдавна се считат за много важни.

2.2 Международната рамка за действие е предоставена от Конвенцията на Организацията на обединените нации за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г. В член 12 се подчертава, че сътрудничеството между регулаторните органи и предприятията е от съществено значение за постигането на желаните резултати.

2.3 На равнището на Европейския съюз (ЕС) намаляването на отклоняването на прекурсорите на наркотични вещества е важна цел както на Стратегията на ЕС по отношение на наркотиците (2005-2012 г.), така и на Плана за действие на ЕС по отношение на наркотиците (2009-2012 г.). Правната рамка за вътрешната търговия понастоящем е предоставена от Регламент (ЕО) № 273/2004, управляван от ГД „Предприятия и промишленост“ (генерална дирекция „Предприятия и промишленост“), а правната рамка за външната търговия — от Регламент (ЕО) № 111/2005, управляван от ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ (генерална дирекция „Данъчно облагане и митнически съюз“). Регламент (ЕО) № 1277/2005 на Комисията, изменен с Регламент (ЕС) № 297/2009 и Регламент (ЕС) № 225/2011, предвижда подробни правила за прилагане за компетентните органи и икономическите оператори.

2.4 Съгласно тези регламенти държавите членки събират и докладват информацията относно количествата от определени, включени в списък (т.е. специално наблюдавани и контролирани) и невключени в списък (доброволно наблюдавани) вещества, които са били задържани (преди започване на доставката) или конфискувани (по време на или след доставката). След това тези количества могат да бъдат съотнесени към общите количества такива вещества, които са били задържани или конфискувани в световен мащаб. Всички неочаквани повишения в докладваните количества или промени в честотата и разпространението на задържанятия и конфискациите могат да се дължат на по-добро наблюдение, но също така могат да означават повишено насочване за незаконни цели към определен пазар, вероятно поради възприемани или действителни слабости в местния контрол.

2.5 Консолидираните данни за 2008 г. показват седемкратно увеличение в сравнение с 2007 г. на количествата, докладвани за един определен прекурсор — оцетния анхидрид, използван за превръщане на морфина (извлечен от опиума) в хероин. Конфискуваните в ЕС 241 тона представляват над 75 % от целите конфискувани количества в световен мащаб. Това доведе до многократни критики от Международния съвет за контрол на наркотиците (МСКН) на ООН. Заключение на доклада на Комисията СОМ(2009) 709 относно оценката и функционирането на съответното законодателство беше, че въпреки че като цяло изпълнението е удовлетворително, действително съществуват някои слабости, и бяха направени препоръки, по-специално по отношение на наблюдението и контрола на продажбите на оцетен анхидрид в ЕС.

2.6 По време на целия този процес Комисията и всички други заинтересовани страни признаха, че оцетният анхидрид има важна роля като алкилиращ агент в синтеза на широк кръг

материали с покритие, фотофилми, пластмаси, фармацевтични (например аспирин) и други потребителски продукти. Твърди се, че по-голямата част от общото световно производство (което понастоящем възлиза на около 1 милион тона годишно) се използва вътрешно от производителите; по-малка част — под една трета от общите произвеждани количества, се продава на крайни потребители трети страни. Според приблизителните оценки количеството, необходимо за незаконна употреба, основно в Афганистан, е между 380 и 570 тона годишно. Това на свой ред води до производството на около 380 тона афгански хероин, 70 тона от който се доставят на потребители на наркотици в Европа. При средна цена на продажения на улицата хероин в Европа от 40 евро на грам това се равнява на годишна незаконна търговия на стойност около 3 милиарда евро. В сравнение с това пазарната стойност на необходимия оцетен анхидрид е незначителна, а също и в сравнение със стойността на законните продажби или с цената на загубата на лична или корпоративна репутация след такива отклонявания за незаконна употреба. Световната програма „Responsible Care“ („Отговорна грижа“) на химическата промишленост спомага да се гарантира, че тези въпроси се разбират от законните оператори, които за първи път навлизат на пазара.

2.7 Признава се също така, че дори ако всички опити за отклоняване в Европа бъдат успешно предотвратени, такива отклонявания ще бъдат извършени на друго място по света. Както беше посочено по-горе, финансовите ползи за производителите на наркотични вещества са просто твърде големи. Контролът обаче все още е напълно оправдан и служи като модел за подражание. При условие че се възприема като икономически ефективен, той напълно се подкрепя от засегнатите промишлени сектори, така че тяхната законна търговия в ЕС да може да продължи.

2.8 Предвид гореописаната ситуация Комисията разглежда известен брой алтернативни подходи, както беше посочено в оценката на въздействието, и проведе консултации с представителните органи на съответните сектори — основно със Съвета на европейската химическа промишленост (CEFIC) по отношение на производителите („оператори“), с някои големи крайни потребители и Европейската асоциация на химическите дистрибутори (FECC) по отношение на дистрибуторите и по-малките крайни потребители — и с представители на държавите членки, които ще трябва да приведат в изпълнение предложенията. Според общото мнение настоящото предложение е предпочитаният вариант.

3. Обобщение на предложението на Комисията

3.1 Предложението на Комисията разширява обхвата на съществуващите изисквания за регистрация на производителите, дистрибуторите и търговците на оцетен анхидрид, така че да бъдат включени и крайните промишлени потребители, т.е. дружества, които изкупуват оцетен анхидрид за своя собствена употреба или за собствените си процеси в рамките на ЕС.

3.2 С това се цели по-нататъшното ограничаване на действителните отклонявания или опитите за отклоняване на оцетен анхидрид в ЕС, с цел да се намали незаконното използване извън ЕС, както и да се създаде по-голяма правна сигурност за предприятията, които осъществяват законна дейност в ЕС.

3.3 Затова съществуващата категория 2 на включените в списък вещества съгласно Регламент (ЕО) № 273/2004 се подразделя на две части – подкатегория 2А за оцетния анхидрид и подкатегория 2Б – за четири други химически продукта за широко потребление, които не са засегнати от тази промяна. Определенията във връзка с категория 1 за специалните химически вещества, произвеждани в по-малки количества, подлежащи на още по-строг контрол, като най-чувствителните „ключови“ прекурсори на наркотични вещества, и тези във връзка с категория 3 за многофункционалните химически вещества в насипно състояние, остават непроменени.

3.4 Освен това предложението цели създаването на европейска база данни за прекурсорите на наркотични вещества, за да се осигури по-ефективно събиране на данни относно конфискациите и задържаните пратки и да се поддържа списък на лицензирани или регистрирани оператори и потребители от ЕС, които произвеждат, търгуват или използват законно прекурсори на наркотични вещества.

3.5 В предложението се изясняват и някои съществуващи определения, предвижда се освобождаване на микропредприятията от такси за регистрация, изменят се действащите разпоредби във връзка с процедурата на комитет в съответствие с новите правила на Договора от Лисабон и се премахва необходимостта от официална процедура на приемане във връзка с изготвянето на насоките. В него се уточняват и правата на държавите членки да приемат допълнителни мерки за получаване на информация и при необходимост компетентните органи да влизат в работните помещения на операторите при съмнителни поръчки, свързани с невключени в списък вещества.

3.6 Правното основание на предложението е член 114 (от Договора за функционирането на ЕС) и поне в настоящия си вид то отговаря на изискванията на ЕС за субсидиарност и пропорционалност.

3.7 Регламентът ще влезе в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, ще бъде задължителен в своята цялост и ще се прилага пряко във всички държави членки. В регламента се предвижда преходен период до 18 месеца, през който компетентните органи да разработят необходимите процедури, а някои крайни потребители да се регистрират за пръв път. Процедурите за регистрация за всички потребители са по-строги и сега регистрацията може да бъде отказана в случай че информацията, предоставена на компетентните органи, бъде счетена за незадоволителна.

3.8 Предложението е придружено от обяснителен меморандум и работен документ, изготвен от службите на Европейската комисия (оценка на въздействието). Предоставена е и обобщена оценка на въздействието. На съответните уеб страници на ГД „Предприятия и промишленост“ и ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ е обобщено развитието на законодателството на Общността в областта на наблюдението и контрола на прекурсорите на наркотични вещества в ЕС и между ЕС и трети държави, и са предоставени връзки към всички свързани документи, заинтересовани страни и съответни организации.

3.9 В основата на настоящите предложения са докладите на Комисията относно задържанятията и конфискациите на прекурсори на наркотични вещества, съставени въз основа на данни, предоставени от държавите членки за периода 2006-2010 г. Те са публикувани на съответните уебсайтове. Презентацията на ГД „Предприятия и промишленост“, предназначена за работната група „Митнически съюз“ на Съвета от 16 октомври 2012 г., предостави допълнителна информация. Отделно беше предоставено копие на „Насоки за операторите“, публикувани съвместно от ГД „Предприятия и промишленост“ и ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ и разпространявани от националните компетентни органи само сред надеждни дружества, участващи в дългосрочни законни сделки с включени и невключени в списък вещества.

3.10 Други доклади, например „Доклад за прекурсорите и химическите вещества, които често се използват за незаконно производство на наркотици и психотропни вещества“ за 2011 г. на Международния съвет за контрол на наркотиците и Докладът за Международната стратегия за контрол на наркотиците за 2012 г. (Контрол на химическите вещества) на Държавния департамент на САЩ, предоставят външен и глобален обзор. Понастоящем например се приема, че в Афганистан няма законно търсене на оцетен анхидрид и че поради това целият внос е незаконен. Има сведения, че коалиционните сили са конфискували около 20 тона от много по-големия общ внос, осъществен през 2011 г. За основни незаконни източници се посочват Китай, Южна Корея, Европа, държавите от Централна Азия и Индия. Очевидно е, че работата по този въпрос все още продължава и тясното международно сътрудничество и трудно спечеленото взаимно доверие продължават да бъдат от съществено значение.

4. Общи бележки

4.1 ЕИСК прие своето становище относно COM(2002) 494 final на 26 февруари 2003 г.⁽¹⁾, като напълно одобри предложенията на Комисията по отношение на предложението за контрол на прекурсорите на наркотични вещества. Това беше надлежно отбелязано в окончателния вариант, публикуван като Регламент (ЕО) № 273/2004, през февруари 2004 г.⁽²⁾

⁽¹⁾ ОВ С 95, 23.4.2003 г., стр. 6.

⁽²⁾ ОВ L 47, 18.2.2004 г., стр. 1.

4.2 Освен това ЕИСК категорично подкрепя усилията за намаляване на използването на наркотични вещества в ЕС и извън него, което намери израз в становището му от май 2012 г., в отговор на съобщението на Комисията „Към по-решителен европейски отговор на наркотиците“⁽³⁾. В него се подчертава необходимостта от поддържане на балансиран подход както към търсенето, така и към предлагането. Намаляването на предлагането, което може да бъде само временно, трябва да бъде подкрепено от решителни, целенасочени и ефективни политики в здравеопазването, по-специално в областта на превенцията на равнище ЕС и на национално равнище (член 168, параграф 1 от ДФЕС). От първостепенно значение ще бъдат сътрудничеството и обменът на добри практики между държавите членки. Политиките следва да се основават на данни и фактологичен материал, а не обратното.

4.3 Поради това ЕИСК категорично подкрепя настоящото предложение за засилване на наблюдението и контрола на търговията с оцетен анхидрид между предприятията в ЕС, както и за прилагане на допълнителни мерки за подпомагане на наблюдението и контрола на прекурсорите на наркотични вещества като цяло, по-специално чрез създаването на европейска база данни за лицензираните или регистрираните оператори и крайни потребители, както и за информацията, предоставяна от държавите членки относно задържания или конфискации на вещества, отклонени за незаконно използване, по-специално за производството на наркотични и психотропни вещества, обикновено извън ЕС. Особена загриженост поражда отклоняването на малки количества оцетен анхидрид за производството на хероин.

4.4 ЕИСК също така приветства Комисията и всички участващи в прилагането на съществуващото законодателство и в последвалите преразглеждания и процес на консултации за продължаващото тясно сътрудничество с държавите членки, регулаторните органи, правоприлагащите агенции, производителите, превозвачите и крайните потребители, както се изисква съгласно член 12 от Конвенцията на ООН от 1988 г. Това доведе до набор от добре насочени, добре информирани, добре документирани и икономически ефективни предложения, които са явно подкрепяни и затова е вероятно да бъдат изцяло приложени от всички, които са пряко засегнати.

4.5 Това сътрудничество вече доведе до драстично намаляване на задържаните или конфискуваните количества прекурсори на наркотични вещества в рамките на ЕС, като се надяваме, че това показва, че ЕС вече не се счита за лесна мишена. Има данни, че доброволното наблюдение на вещества, които не са включени в списък, е било особено ефективно. Гъвкавостта е от съществено значение за справянето с такова иновативно, постоянно и изключително рентабилно престъпно поведение. В тази област поне всички имат една и съща цел. Това се признава напълно от всички заинтересовани страни и вероятно би могло да

послужи като модел за икономически ефективно законодателство на ЕС в други области с по-широко въздействие върху предприятията, служителите и потребителите.

4.6 Законодателството работи ефективно и поради факта, че съответните производители, дистрибутори и крайни потребители вече подлежат на и имат опит в прилагането на редица подобни мерки за контрол за радиоактивни материали, биологични агенти, химически вещества с двойна употреба, износ, изискващ предварително информирано съгласие, и др. Предстои да бъде въведено ново законодателство за прекурсорите на взривни вещества. Това обаче действително налага общите насоки на тези изисквания да останат едни и същи и списъкът на веществата, изискващи регистрация или лицензиране, да бъде запазен до необходимия минимум. Поради това настоящото предложение вероятно ще се окаже ефективно, поне по отношение на тясно дефинираната цел за по-нататъшно намаляване на отклоняването на оцетен анхидрид за незаконна употреба при текущата законна търговия в ЕС; вероятността други не така целенасочени или по-утежнени алтернативи да не постигнат успех, е по-голяма.

4.7 ЕИСК също така изразява съгласие с Комисията, че настоящото предложение не засяга условията на труд в промишления сектор или правата на потребителите по принцип, освен дотолкова, доколкото те като физически лица подкрепят намаляването на наличните количества хероин и свързани с него продукти във или извън Европа. За съжаление, това трудно ще може да се измери, ако предположим, че такова намаляване действително бъде постигнато. Настоящото предложение обаче не зависи от такова балансиране на разходите и ползите и затова следва да бъде приложено в този си вид, и то възможно най-бързо.

4.8 Накрая, ЕИСК изразява надежда да допринесе за по-нататъшни инициативи на ЕС в тази област и затова отправя настоятелно искане към Комисията да представи възможно най-скоро планираните нови предложения, по-конкретно относно психотропните вещества и синтетичните „дизайнерски“ наркотици, които понастоящем стабилно изместват традиционните наркотици като хероин и водят до разширяване на пазара в глобален мащаб.

5. Специфични бележки

5.1 ЕИСК отбелязва, че определенията на понятията „оператор“ и „потребител“ могат да доведат до припокриващи се тълкувания (тъй като всички засегнати оператори в определен момент ще „държат включени в списък вещества“). Тъй като очевидно е необходимо двете понятия да се разграничат, това може да се направи, като се вмъкне изразът „което не е оператор, но“ след израза „юридическо лице“ в първия ред на новата буква з) от член 2.

⁽³⁾ COM (2011) 689 final, становище на ЕИСК: ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 85

5.2 Също така е важно да се определи, че това се отнася специално за потребители, които са регистрирани и осъществяват дейност в ЕС. Продажите и/или доставките за потребители извън ЕС са обхванати от отделно законодателство. За да се гарантира гладкото функциониране на вътрешния пазар, следва също да бъде изяснено между отделните държавите членки къде се изисква да бъде направена регистрацията на оператора и на потребителя, например дали там, където се е установил операторът или потребителят, или там, където продуктът (оцетен анхидрид) се предлага на пазара.

5.3 Изискването за първоначална регистрация на крайните потребители би могло да доведе до краткосрочни нарушения на законната търговия. Те могат да бъдат сведени до минимум чрез проактивна комуникация по време на осемнадесетмесечния преходен период, предвиден за операторите и дистрибуторите, за предпочитане въз основа на ясни и подходящо формулирани насоки, издадени от компетентните органи в държавите членки. Съществуващите „Насоки за операторите“ представляват отличен образец за подобна комуникация. Целта и ползите от регистрацията трябва да се разясняват в момента на регистрирането, така че крайните потребители, както и операторите да са наясно за възможността и рисковете от отклоняване и да могат да съдействат в по-голяма степен за свеждането им до минимум. Компетентните органи би трябвало да имат същите права за достъп до работните помещения на крайните потребители и операторите.

5.4 ЕИСК подкрепя предложението на Комисията микропредприятията да бъдат освободени от каквото и да било изискване за плащане на такси за регистрация, тъй като е от решаващо значение не само наистина да се продължи законната търговия (в интерес на микропредприятията и на заетите в тях), но и ползата от контрола да бъде разбрана и той да бъде възможно най-широко прилаган. Като се има предвид, че количествата, необходими за незаконна употреба, са сравнително малки, помалките потребители вероятно са изложени на най-голям риск от оферти, които те смятат, че не могат да си позволят да изпуснат. Поради това от първостепенно значение ще бъде

добрата комуникация в подкрепа на спазването на законодателството, в печатен и електронен вид и на всички съответни местни езици.

5.5 ЕИСК отбелязва, че изискването за докладване и за предоставяне на друга информация за вещества, които не са включени в списък, отразява доброволния характер, т.е., държавите членки „могат“, а не „трябва“ да следват предложените процедури. Това очевидно не е идеалният вариант за защитата на вътрешния пазар, но може да бъде за предпочитане пред добавянето на допълнителни вещества в списъците на вече установените приоритетни прекурсори. Затова тази ситуация следва да бъде наблюдавана внимателно от всички заинтересовани страни.

5.6 Накрая, по отношение на предложената европейска база данни ЕИСК приветства предложението и решително насърчава следващите стъпки с уговорката, че тя следва да бъде обезпечена с достатъчно ресурси за по-дългосрочната ѝ актуализация и използване от всички заинтересовани страни и да бъде предназначена да дава резултати, а не само да натрупва остарели или непълни данни. Също толкова важни ще бъдат и качеството и количеството на събираните данни. Във връзка с това от решаващо значение ще бъде непрекъснатата подкрепа на правоприлагащите агенции в държавите членки.

5.7 Достъпът до тези данни, разбира се, трябва да бъде ограничен само до тези, които са твърдо и постоянно ангажирани с извършването на законна търговия – вероятно тези, които са регистрирани в базата данни. Изискванията към операторите, дистрибуторите, търговците и крайните потребители, както и към държавите членки във връзка с въвеждането на данните следва да бъдат хармонизирани доколкото е възможно, за да се защити единният пазар и да бъдат сведени разходите до минимум. Това обаче не бива да бъде противоречие с основната цел на настоящото предложение, а именно установяване и ограничаване на незаконното отклоняване на прекурсорите на наркотични вещества и, да се надяваме, задържането на виновните за него.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Оползотворяване на потенциала на изчисленията в облак в Европа“

COM(2012) 529 final

(2013/C 76/11)

Докладчик: г-н PIGAL

На 14 август 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 114 на Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Оползотворяване на потенциала на изчисленията в облак в Европа“

COM(2012) 529 final.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 18 декември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 16 януари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 158 гласа „за“, 2 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Комитетът разглежда изчисленията в облак (ИО) като възможност за растеж и конкурентоспособност за Европа и желае чрез настоящото становище да предложи виждането си по въпроса, което се различава от виждането на Комисията, изложено в Съобщението, но и го допълва. Комитетът силно насърчава Комисията да обмисли внимателно това предложение и съответно да адаптира своята стратегия за ИО.

1.2 Комитетът споделя мнението на Комисията за необходимостта от развиване на използването на ИО в Европа, за да стане нейната икономика по-гъвкава, по-ефикасна и по-иновативна. Затова той подкрепя трите действия, предложени от Комисията, а именно:

— да се разчисти „джунглата“ от технически стандарти и да се подкрепят системите на сертифициране;

— да се изготвят типови „сигурни и справедливи“ договорни условия за договорите за ИО;

— да се създаде европейско партньорство между държавите членки и предприятията за развитие на публичните сектори с помощта на ИО.

1.3 Използването на изчисленията в облак засилва необходимостта от защита на гражданите, техните лични данни и личен живот. По този причина Комитетът насърчава Комисията да продължи работата в тази насока, по-конкретно посредством международното сътрудничество и укрепването на законодателна рамка за:

— защита на личните данни и личен живот;

— достъпа на правителствата до данните;

— контрола на данните и управление на конфликтите между потребители и доставчици;

— преносимостта и оперативната съвместимост.

Комитетът припомня също, че тези усилия за защита ще са максимално ефикасни по отношение на данните, съхранявани от доставчиците на ИО на територията на Европа.

1.4 Успоредно със и в допълнение на **видовете използване, улеснявани от ИО**, и като има предвид успеха на ИО в САЩ, Комитетът препоръчва Комисията да се ангажира да благоприятства създаването на **европейско производство** на цифрова енергия, или с други думи — появата и укрепването на европейски доставчици на инфраструктури за ИО (ИУ: Инфраструктура като услуга).

Това може да се постигне по множество пътища:

— насърчаване на европейските оператори да се мобилизират и да инвестират в проекти за производство на цифрова енергия. Предприятията, за които това се отнася, биха могли да бъдат именно операторите в телекомуникациите, издателите на софтуер и др.;

— укрепване на средствата по **структурните фондове или създаване на благоприятни условия за използването на субсидии**, за да се насърчи възникването на центрове за данни ИО, управлявани и ръководени от европейски оператори; за модел за ИО може да послужи европейското финансиране на широкополентовия достъп;

— поставяне на началото на **европейски проекти**, в рамките на които европейски консорциуми биха могли да предложат конкурентни оферти и по този начин да укрепят дейността си и да подобрят услугите и продуктите си.

Целта е да се **извлече полза от благоприятните условия** (висока защита на данните в Европа, опасения на потребителите от прекалено отдалечени доставчици, необходимост от сигурни гаранции за безопасност и др.), така че да може да се появят **европейски доставчици на ИО**, било то местни, национални (суверенни облаци) или трансгранични (консорциуми в няколко държави членки).

1.5 **Преструктуриранията**, свързани с преминаването към използване на ИО в ИТ услугите, **загубата на работни места, делокализиациите**, виртуализацията и раздалечаването между потребителите и ИТ специалистите са също отрицателни аспекти, които трябва да се отчитат. Това социално въздействие обаче не е споменато в Съобщението на Комисията.

Тъкмо напротив, основавайки се на оценката на външен анализатор, Комисията обявява, че ИО биха довели до създаването на **2,5 милиона работни места**. Комитетът се пита дали тази бройка не е **недостижима и откъсната от действителността в областта на ИТ**.

1.6 В допълнение към Европейското партньорство за ИО (ЕПИО) Комисията би трябвало да започне изготвянето на текст от вида **„Cloud First Policy“** — политика за приоритет на ИО (по примера на подобни документи от САЩ или на Нова Зеландия), за да създаде благоприятни условия за ИО сред европейската администрация и администрацията на държавите членки. Целта е да се преодолеят културните бариери или индивидуалните опасения и така да се извлече полза от максималната гъвкавост на услугите, но също и от значителното намаляване на разходите, свързани с ИО.

Разбира се, Комитетът настоява Комисията да въведе чрез тази „Cloud First Policy“, предпазни механизми за използването на ИО в публичните услуги и някои частни сектори в чувствителни области, за да се контролира и дори възпрепятства използването от тяхна страна с цел хостинг на доставчици, които се подчиняват на рискови национални разпоредби, като например **„Patriot Act“** за северноамериканските доставчици, дори когато са установени в Европа.

1.7 Сред основните трудности и опасения на потребителите (индивидуални или предприятия) относно ИО, е решаването на спорове с доставчик извън техните граници.

Като взема пример от електронната търговия, която е също толкова глобализирана и интернационална както ИО, Комитетът,

който изготви становище по темата ⁽¹⁾, предлага Комисията да включи ОРС (онлайн решаване на спорове) като възможно решение, чрез посредничество, на повечето от споровете, особено на тези, които налагат участието на повече юрисдикции. Посредничеството би трябвало да бъде независимо и непристрастно, възложено на съществуваща или специално създадена европейска агенция, която да отговаря за посредничеството и преговорите между доставчиците и потребителите на ИО. Освен това посредством посредничество ще може да се определят основните източници на спорове, повтарящите се пропуски, необходимостта от корекции на практиките или на нормативната уредба.

1.8 Въпреки че в различни видове участие (по време на конференции, в пресата и др.) представители на Комисията потвърдиха своята воля да подкрепят комуникацията, информирането и обучението на потенциалните потребители на ИО, в Съобщението не се предлагат конкретни мерки, нито мерки с конкретно цифрово изражение.

Следователно Комитетът очаква от Комисията да допълни Съобщението си именно с инициативи, насочени най-вече към най-слабо информирани за ИО потребители; т.е.:

— обучение на отделните потребители за защитата и предпазните мерки при използването на ИО; общи условия или договори, защита на личния живот и др.;

— информиране на МСП за ползите, които могат да очакват от ИО, намаляване на разходите, гъвкавост и динамичност на развитието в областта на информатиката и др.

1.9 Комитетът предлага Комисията да добави към Съобщението изготвянето на **норми за потреблението на електроенергия** от централите със сървъри, специализирани в ИО.

1.10 Относно действията, които Комисията предлага да се предприемат, Комитетът препоръчва да се изготви **точен график** и за всеки от предвижданите проекти да се планират точно и изрично **срокове и доклади за напредъка**.

2. Предложение на Комисията

2.1 Припомняме, че ИО могат да бъдат обяснени с уводното изречение от Съобщението:

„Просто казано, под „изчисления в облак“ или „изчислителни облаци“ се разбира съхраняването, обработката и използването на данни чрез отдалечени компютри, [без да се знае къде точно са разположени] достъпни по интернет.“

⁽¹⁾ Становища на ЕИСК относно „Алтернативно решаване на потребителски спорове“, ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 93 и относно „Онлайн решаване на потребителски спорове“, ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 99.

В допълнение, през 2012 г. Комитетът изготви становище, изцяло посветено на ИО⁽²⁾. Интерес представляват също така докладите на Националния институт по стандартизация и технология на САЩ (National Institute of Standards and Technology, NIST) на Европейския парламент и на Европейския надзорен орган по защита на данните.

Комисията публикува два документа (Комисията сезира Комитета само по първия документ):

- съобщение („Съобщение“), в което е представена стратегията на Европейската комисия („Комисията“) за ИО;
- документ (оценка на въздействието).

2.2 Комисията предлага три стратегически действия за стимулиране на използването на ИО в Европа:

- да се разчисти „джунглата“ от **технически стандарти** и да се подкрепят системите на сертифициране на равнището на ЕС за надеждните доставчици на услуги в облак;
- да се изготвят типови „сигурни и справедливи“ договорни условия за договорите за ИО, особено за споразуменията относно качеството на услугите;
- да се създаде европейско партньорство в полза на изчисленията в облак между държавите членки, за да развият съвместно публични услуги и сектори, основаващи се на ИО.

3. Общи бележки

3.1 Комитетът предлага ново виждане за ИО, изразено с понятието **„цифрова енергия“**, чиято употреба като че ли се използва в по-широк смисъл, за да обозначи и изчислителните възможности (съхранение, обработка, предаване на информация), които ИО предлага.

Цифровата енергия се предоставя без потребителите да познават начина на производство, т.е. къде са съсредоточени данните, какви технологии са използвани и др. Появява се и **ново сегментиране на пазара**: към потребителите и доставчиците на услуги сега се прибавят и производителите на цифровата енергия, които могат да осъществят огромни инвестиции (в милиарди долари), за да създадат центрове за ИО.

3.2 Цифровата енергия се превръща в **приоритет от голямо икономическо и стратегическо значение**, подобно на другите енергийни носители (изкопаеми горива, електричество, и т.н.).

Най-напред, овладяването на тази енергия (както за производство, така и за разпределение), е в основата на потенциала за **растеж и създаване на работни места**, както е предвидено в Програмата в областта на цифровите технологии. Освен това е необходима активна роля в производството на цифрова енергия, за да се гарантира (поне частично) **стратегическа независимост и самостоятелно задоволяване на потребностите** на Европа и държавите членки.

3.3 Следователно развитието на ИО в Европа минава през овладяването на цялата верига за създаване на стойност от цифровата енергия (използване, услуги и производство), както се вижда в таблицата по-долу:

Етап на развитие	Описание	Цели на политиката	Описание
Използване	Все повече хора, предприятия или публични органи използват решения, основаващи се на ИО.	Подкрепа за изчисленията в облак („cloud-friendly“)	Европа само използва цифрова енергия, разработена и произведена извън нейните граници.
Услуги	Възниква нова специализирана ИО среда в развитието на софтуерните продукти, като се опира на инфраструктурата ИО.	Активна относно изчисленията в облак („cloud-active“) (*)	Европа не само използва, но и е активна в цифровата енергетика чрез иновации и разработване на нови услуги.
Производство	Създават се нова екосистема, свързана с ИО, насочена към разработването на софтуер, основаващ се на инфраструктурата на ИО).	Продуктивна относно изчисленията в облак („cloud-productive“) (**)	Европа не само предлага, но и произвежда услуги, за да е независима и да задоволява самостоятелно потребностите си.

(*) В редица свои изказвания заместник председателката на ЕК, отговаряща за цифровите технологии, Neelie Kroes защитава това равнище на развитие.

(**) В свое предишно становище (TEN/452) Комитетът предложи тази по-амбициозна цел на политиката.

(²) Становище на ЕИСК относно „Изчисленията в облак (cloud computing) в Европа“ (становище по собствена инициатива), ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 40.

През последните десетилетия можахме да оценим цялостното значение на зависимостта на държавите членки или дори на европейската зона от различните енергийни източници: нефт, газ, електроенергия, и др. Ако в бъдеще информацията на европейските граждани, предприятия и публични органи трябва да бъде хоствана, управлявана и контролирана от неевропейски участници в ИО, с право можем да се запитаем какво ще бъде **въздействието на такава зависимост** по отношение на следните аспекти:

- защитата на най-чувствителните данни, ако са от изключителна важност за стратегическата конкуренция между неевропейски и европейски страни, например в авиационната индустрия, автомобилната индустрия, фармацевтията, научно-изследователската дейност, и др.;
- наличието на данни при хипотезата за напрежение в международните отношения между страните, които предоставят хостване, и държавите членки;
- еднаквото третиране на потребителите на цифрова енергия в зависимост от това дали са или не граждани или организации от „приятелска“ държава;
- създаването на работни места и богатство чрез производството на цифрова енергия, но също и чрез цялата екосистема, свързана с развитието на услуги, в страните, които предоставят хостване, като това е в ущърб на страните, които са просто потребители на цифрова енергия и са се задоволили само да подкрепят изчисленията в облак („cloud-friendly“).

3.4 Всъщност **Европа вече е много зависима** от неевропейските доставчици за осигуряването на хардуер, софтуер и ИТ мрежи. Водещите социални мрежи произлязоха от САЩ. Най-популярните търсачки се контролират от фирми, базирани в САЩ или в Китай. Разработването в областта на ИТ все повече се изнася в Индия или други страни, където разходите са ниски.

Понастоящем производството на цифрова енергия се контролира почти изцяло на световно равнище от олигопол на производителите. Според някои проучвания водещият европейски участник на пазара е хостинг дружеството OVH (акроним на името „Op Vous Héberge“—„Ние сме вашият хост“, www.ovh.com), което обаче не се радва на същата световна известност и сила. Поставено е началото на няколко инициативи от телекомуникационни оператори като T-Systems, Telefonica Digital, Cloud Sigma, Numergy/SFR и Cloudwatt/Orange, но те не са в позиция да се конкурират с лидерите на пазара Amazon, Microsoft и Google.

3.5 Понастоящем, при все че съществуват някои разлики между нормативните разпоредби на държавите членки, те все пак са близки до европейските текстове, стандарти и директиви; оттам произтичат и страховете на потребителите, понякога осно-

вателни, от това данните им да бъдат делокализирани извън зоната на Европа, в съчетание с трудностите и спънките по отношение на подсъдността в случай на съдебен спор.

Освен това елементът, който поражда най-много страхове у потребителите, е Законът за обединяване и укрепване на Америка чрез осигуряване на подходящи инструменти за разкриване и противодействие на тероризма („Patriot Act“). Създаден като средство в борбата срещу тероризма (след атентата от 11 септември), той позволява на правителството на САЩ или на федерален съдия да получи достъп до всякакви данни, без значение дали техният собственик е американски гражданин или не, защото единственото условие е данните да са хоствани и контролирани от американско предприятие, включително и ако данните са хоствани в център на европейска територия. На всичкото отгоре собственикът на данните не може да бъде информиран, че хостващото предприятие е разкрило хостваните данни.

3.6 Според Комисията в икономическо отношение секторът би трябвало да създаде 2,5 милиона нови работни места през следващите осем години в Европа и да внесе 160 милиарда евро годишно към БВП на Европейския съюз (около 1 %).

Комитетът изразява съмнение доколко тези стойности са реалистични. Всъщност при задълбочен анализ на въздействието на ИО по места проличава, че:

- услугите за експлоатация ще бъдат ползвани съвместно от клиентите на ИО, като естествено това ще бъде съпроводено със съкращения на персонала и дори с делокализация;
- ИО благоприятства използването на стандартни софтуерни програми (вж. софтуер като услуга) в ущърб на разработването на по-специфични програми, които съответно изискват повече разработчици. С други думи и в този аспект може да се очаква загуба на работни места.

В съобщението социалното въздействие, което се дължи на развитието на ИО, нито се споменава, нито е взето предвид, също както и реструктурирането, свързано с преминаването на информационните услуги към ИО, загубата на работни места, делокализацията, виртуализацията и отдалечаването между потребителите и ИТ специалистите.

3.7 Дори обикновеното използване на ИО позволява спестяване на енергия за информационното оборудване. Успоредно с това големите доставчици на ИО (места за съхранение и свързаните услуги) притежават сървърни паркове, в голямата част от които се използват процесори с потребление от порядъка на 100 W/h за единица, и които биха могли да бъдат намалени до една десета в краткосрочен или средносрочен план. Някои производители на микропроцесори предлагат евтини процесори, които излъчват по-малко топлина (истински проблем за климатизирането на машинните зали) и консумират по-малко електроенергия.

4. Специфични бележки

4.1 Комисията се интересува главно от ИО за публични цели, без да разглежда пазара на ИО за частни цели. Въпреки това този подход се счита за надежден и понякога необходим, когато става въпрос за критична информация, и предхожда преминаването към „изцяло публични ИО“.

Трябва да се отбележи, че под ИО за публични цели трябва да се разбира „публично достъпни ИО“, а не „ИО за публични органи“.

4.2 Във въведението на Съобщението се споменава, че технологията за ИО би могла да бъде съпроводена от други *допълнителни* рискове, което не отговаря обезателно на истината; всъщност ИО са свързани с някои *нови* рискове, но от друга страна премахват други.

4.3 Някои термини от английски като „cloud-friendly“ или „cloud-active“ се превеждат трудно на други езици; в определени случаи преводът на Съобщението го отдалечава напълно от смъсла на оригинала.

Например в 3.1 и 3.2 „cloud-friendly“ и „cloud-active“ са преведени (на някои езици) по еднакъв начин, въпреки че отразяват различни цели.

5. Анализ на Европейския икономически и социален комитет

5.1 Предложенията на Комисията за развитие на използването на ИО са насочени към:

- подобряване на договорите, обвързващи потребителите и доставчиците на цифрова енергия; става дума за налагане (или възпрепятстване) на определени клаузи, за да се защитят по-добре отделните потребители или малките предприятия, изправени пред мощта на определени производители;
- възникването на логически издържани и възприети от всички стандарти, които ще улеснят оперативната съвместимост и дори преносимостта между две платформи за ИО;
- създаване на единен европейски пазар на ИО, който се опира на логически издържана правна рамка, по възможност еднаквена между държавите членки.

Всички тези предложения са конкретни, реалистични и необходими; поради това Комитетът ги подкрепя изцяло. Комитетът отбелязва обаче, че двете първи предложения не се отнасят до трудностите, специфични за Европа, докато той би очаквал в Съобщението си Комисията да разгледа **приоритетно конкретните европейски трудности**.

5.2 Комитетът продължава да подкрепя основните цели на Програмата в областта на цифровите технологии; а именно:

- Европа, държавите членки и техните икономически фактори да се нареждат сред лидерите в секторите на информационните технологии и телекомуникациите;

— да се постигне известна независимост спрямо други икономически зони, които в момента са лидери или се развиват бързо;

— и най-вече, създаване на работни места и богатство в самата Европа.

5.3 Относно развитието на „използването“ на ИО, в раздел 3.1 два пъти се споменава английският термин „**cloud-friendly**“ (подкрепа за изчисленията в облак) като цел, която трябва да бъде постигната. Всъщност заместник-председателката на ЕК, отговаряща за Програмата в областта на цифровите технологии, в множеството свои изказвания в подкрепа на ИО защитава целта Европа да стане „**cloud-active**“ (активна относно изчисленията в облак).

Заместник председателката на Европейската комисия Neelie Kroes заяви в Давос на 27.1.2011 г.: „*Не искам да се задоволя с една подкрепяща изчисленията в облак Европа, („cloud-friendly“), а желая наистина активна в тази област Европа („cloud-active“)*“ и обяви официално публикуването на Съобщението със статия в блога си „Как да направим Европа активна в изчисленията в облак“ (27.9.2012 г.). Следователно защитаването в тези изказвания равнище на развитие е по-амбициозно от просто да се остане на равнището на подкрепата („cloud-friendly“).

Поради това Комитетът изразява учудване от разминаването между легитимно защитаваните от заместник-председателката на Комисията цели и предложените на практика цели в Съобщението. Освен това той напомня, че в предишно становище ⁽³⁾ насърчи Комисията да прояви повече амбиция за Европа от това просто да остане на равнището на подкрепата, като предложи Европа да се стреми да бъде продуктивна относно изчисленията в облак.

5.4 В Съобщението не се предлага създаването на европейски орган – „**европейски супер-облак**“ за производството на цифрова енергия. Като се има предвид задачата на ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ и трудността да се създаде такъв гигант, Комитетът разбира и подкрепя тази позиция. Освен това различните участници от сектора, с които са проведени срещи (оператори в телекомуникациите, издатели на софтуер, системните интегратори и др.), са единодушни, че тази позиция трябва да се укрепи.

Факт е обаче, че между един нереалистичен европейски „гигант“ и европейските „микро-облаци“, привързани към нишови пазари и изправени пред маркетинговата, търговската и финансовата сила на световните и неевропейските участници, **съществува европейска златна среда!**

Предложението на Комитета има за цел да се появят и да укрепнат големи европейски участници с мегацентрове за ИО — **бъдещата европейска цифрова индустрия**. Тези участници биха могли да бъдат местни, национални (суверенни облаци) или трансгранични (консорциуми в няколко държави членки).

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно „Изчисленията в облак (cloud computing) в Европа“ (становище по собствена инициатива), ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 40.

5.5 Комитетът отбелязва също, че европейските участници в ИО, без да са от мащабите на лидерите на пазара, използват редица **конкурентни предимства**:

- клиентите на ИО са все още изключително предпазливи и предпочитат близък доставчик за ИО, по възможност национален или дори регионален, въпреки че такава предпазливост не позволява максимално намаляване на разходите за ИО;
- нормативната уредба за защитата на данните в Европа и в държавите членки остава сложна за потребителите и благоприятства избора на национален доставчик на ИО;
- международната нормативна уредба, към която се придържат доставчиците от другите неевропейски страни, понастоящем не е подходяща за ИО; като най-познатият пример е *Patriot Act* в САЩ.

Но тези благоприятни условия за възникването на европейски участници няма да продължат да съществуват дълго. Ето защо е **важно и спешно Комисията да способства** за възникването им през този все още благоприятен период.

5.6 В раздел 2 на Съобщението е посочено, че „*е малко вероятно самостоятелните усилия на национално равнище да осигурят оптимална разходна ефективност*“. Комитетът насърчава Комисията да преразгледа позицията си спрямо суверенните облаци.

От една страна, никъде в Съобщението или в оценката на въздействието това твърдение не е подкрепено с никакви факти — твърде учудващо предвид категоричността на твърдението.

От друга страна, освен ако не се предложи алтернативно решение, което също не се съдържа в Съобщението, **критиките спрямо суверенните или местните облаци са сурови** и биха могли да възпрепятстват всяко надеждно решение за създаване на солидно, устойчиво и конкурентоспособно предлагане на ИО, което да противостои на гигантите от другите географски зони (Индия, Китай или САЩ).

5.7 Предложеният подход посредством европейско партньорство за изчисления в облак е в голяма степен концентриран върху сектора на публичните услуги, като има за цел (вж. раздел 3.5) **„насърчаване на обща водеща роля на публичния сектор“**.

Комитетът признава и подкрепя позицията на Комисията за важността на публичните услуги в социално-икономическите модели на Европа. Следователно те са натоварени с важна роля в развитието на ИО.

Комитетът обаче трудно може да си представи, че в общия контекст на бюджетни ограничения европейските публични

органи могат да бъдат двигатели на иновациите в ИО. Също така Комитетът припомня, че **най-забележителните европейски успехи** се реализират или в **частния сектор** (например мобилната телефония, картите с чип), или в **частния сектор с помощта на публична подкрепа** (например Airbus, Ariane Espace, и др.).

Комитетът препоръчва на Комисията да опише по-ясно каква ще бъде „водещата роля“ в това партньорство.

5.8 Предложеният от Комисията подход се вписва в „низходящия“ **модел**; с други думи — да се улесни използването, за да се насърчи възникването на услуги, а по възможност и на производство на цифрова енергия.

Комитетът би подкрепил изцяло това постепенно, продиктувано от търсенето преминаване от етап в етап в една среда, в която няма господстващи оператори или има равновесие между европейските и неевропейските оператори. За съжаление такава среда вече не съществува, а главните оператори на ИО са страни извън Европа и притежават олигопол. Следователно развитието на използването на ИО би могло да доведе до обратните резултати, като затвърди позицията на тези лидери.

Без да е против развитието на използването, Комитетът настоява Комисията да създаде предпазни мерки, така че тези усилия да облагодетелстват европейските участници, както и да им позволят да се утвърдят, изправени пред господстващото положение на неевропейските участници.

5.9 Паралелно и в допълнение към низходящия подход, описан по-горе, Комитетът насърчава Комисията да предложи конкретни действия, които да се вписват изрично във възходящ **подход**. С други думи — да се насърчава създаването на производители на ИО на регионално, национално или трансгранично равнище, за да се благоприятства впоследствие развитието на ИО услуги и използването на ИО.

Други сектори като автомобилният или мобилната телефония демонстрираха до каква степен силното и мощно индустриално производство в Европа може да породи ефект на увеличаване на високи равнища (услуги и използване). Мерките за насърчаване на тези сектори биха могли да бъдат отново приложени, този път към производството на цифрова енергия.

Друг пример, който трябва да се отчете, е този на САЩ. Там развитието на ИО веднага възприе възходящия подход с добре познатия ни успех!

Ето защо Комитетът се опира на този пример за успешно широкомащабно развитие на ИО, за да предложи на Комисията да го използва като вдъхновение и да способства за подобен успех в Европа.

5.10 Комисията, както и другите европейски институции **използват широко ИТ ресурси**. Понастоящем обаче разработените решения много рядко се базират на ИО. Същевременно в САЩ беше постановен законът „*Cloud First Act*“, който задължава съответните административни органи да предпочитат преимуществено подход с ИО.

Вземайки пример от този успех, Комитетът предлага Комисията да наложи на себе си и на другите институции една „**Cloud First policy**“, чрез която да се развие европейска ИО среда и да се постигнат значителни съкращения в бюджетите за оперативни разходи.

5.11 В миналото Комисията беше разработила и осъществила дейности по места, особено за широколентовия достъп и „информационното модернизиране“. Става дума по-специално за:

- **информационни и комуникационни програми** с цел осведомяването и обучението на заинтересованите участници по места;
- **програми за разработването на иновативни проекти** с цел развитието на местна среда, включително в региони, които се считат за изключени от иновациите;

— **субсидии за модернизирането на публичните услуги** като например електронното управление.

Предвид успеха на тези предишни програми, Комитетът насърчава Комисията да планира и да обезпечи бюджетно подобна програма конкретно за ИО.

ЕИСК препоръчва в ИО средата да бъдат интегрирани надеждни регистри по регламентиран начин, постепенно, но възможно най-рано. Това би позволило на гражданите по-лесно да управляват своите лични данни (в съответствие с европейското и националното право) и същевременно би повишило доверието в ИО.

5.12 Комисията предлага поредица от дейности за развитието на ИО, но не предлага за тези дейности **точен и стегнат график**.

Комитетът насърчава Комисията да публикува колкото се може по-бързо такъв график. Всъщност тъй като технологиите за ИО се развиват бързо, е спешно и важно всички **участници да могат да си създадат свои стратегии и да ги съчетаят с действията на Комисията**.

Брюксел, 16 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съвместно съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Към изграждане на подновено партньорство за сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион“

JOIN(2012) 6 final

(2013/С 76/12)

Докладчик: г-н CEDRONE

На 21 март 2012 г. Европейската комисия и Върховният представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност решиха, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съвместно съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Към изграждане на подновено партньорство за сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион“

JOIN(2012) 6 final.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 19 декември 2012 г.

На 486-ата си пленарна сесия, проведена на 16 и 17 януари 2013 г. (заседание от 17 януари 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 139 гласа „за“, 13 гласа „против“ и 14 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и предложения

1.1 Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) смята, че целите, които ЕС е поставил в основата на новото партньорство за сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион са амбициозни и широкомащабни, но начините на изпълнение, които са насочени приоритетно към опазването на околната среда и на биологичното разнообразие в района, са недостатъчно ясни. Изразява съгласие относно необходимостта въздействието на изменението на климата, което засяга хоризонтално всички национални и многостранни политики за развитие и се отразява не само в икономически, но и в социален план, да се разглежда в синергия с други организации. Освен това въпросите, свързани с отражението на изменението на климата, би трябвало да бъдат неразделна част от политиката на региона в областта на околната среда, така че да стимулират последователни мерки и действия.

1.2 ЕИСК обаче счита, че за постигане на тази цел е необходимо в съответните държави да бъдат предприети интегрирани действия и мерки за устойчиво развитие, за да се получи максимална полза от помощите, всички мерки да се прилагат в синергия, с активно приобщаване и на участниците на местно равнище посредством средносрочен и дългосрочен програмен подход.

1.3 ЕИСК смята за важно в съобщението да се отбележи, че пълноценното упражняване на правата и стабилността на демокрацията са от първостепенно значение за икономическото развитие на една страна. За съжаление ситуацията във Фиджи, където все още съществува диктаторски режим, който продължава да лишава гражданите си от основните им права, е само загатната в съобщението, докато тя заслужава по-твърда и последователна позиция от страна на Европа.

1.4 Би трябвало да се използва възможността за определяне на новото партньорство за развитие, за да се посочат принципите и условията, които би трябвало да ръководят ЕС в отношенията му с всички страни, които ползват общностни помощи, въз основа на пълното прилагане на Споразумението от Котону. Освен това следва да се гарантира ефективното прилагане на демокрацията във всички страни чрез пълното упражняване на основните права и правото на труд и участието в демократичния живот.

1.5 Особено внимание следва да се обърне на драматичното и обезпокоително състояние на лишените от най-важни основни права жени във всички страни от района. Правата на жените и тяхната защита следва да играят основна роля във всички въпроси, свързани с отношенията между ЕС и Тихоокеанския регион. Високото равнище на насилието, свързано с пола, ниската степен на участие на жените във вземането на решения и малкият брой жени на високи постове тревожи ЕИСК и неговите партньори и този аспект би трябвало да играе по-съществена роля в документа на Комисията и в бъдещите дейности.

1.6 Според ЕИСК засилването на участието на социалните партньори и на гражданското общество като цяло, както в този, така и в останалите региони, които имат сключени споразумения с ЕС, продължава да бъде от основно значение. Затова е жизненоважно да бъдат насърчавани и прилагани подходящи инструменти, които да позволят постигането на тази цел. Въпреки, че осъзнава свързаните с географското положение трудности, които ограничават и структурираните двустранни отношения, ЕИСК смята, че е полезно, по-специално, създаването на мрежа и на съвместен комитет на териториално равнище, на равнището на отделните страни и по възможност и на

целия регион. Тези инструменти на участие би трябвало да улеснят активния принос на социалните партньори и гражданското общество на всички етапи, свързани с определянето, прилагането и мониторинга на споразуменията. Това би трябвало да залегне като истински принцип. Желателно е да се подеме пряка инициатива в полза на създаване на истински ИСС в региона, също и с цел засилване на социалния и граждански диалог и подобряване на изграждането на капацитет за всички местни участници чрез заделяне на конкретни финансови средства.

1.7 ЕИСК смята за приоритет координацията между различните действия на ЕС чрез различните дирекции на ЕК, участващи в националните програми, и чрез Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), както и ангажирането на СТО в региона. Координацията е от първостепенно значение предвид малките размери на административния апарат на въпросните страни. Този подход може да даде възможност за решително действие от страна на ЕСВД с надеждата ЕС да засили действията си в сферата на външната политика, въз основа на по-добра координация между държавите членки.

1.8 В съобщението на Европейската комисия се акцентира силно на климата. Все пак ЕИСК отбелязва, че икономическото развитие е важно за справяне на проблемите с изменението на климата. За да се осигури приобщаващ, устойчив и интегриран растеж в полза на развитието в региона, ЕИСК смята, че е от основно значение да се гарантира съгласуваността между политиките за развитие и мерките във връзка с опазването на околната среда, както и в други сектори като търговия, рибарство, селско стопанство, безопасност на храните, научни изследвания и подкрепа за човешките права и демокрацията. Критериите за отпускане на помощи трябва да се основават на ясно и предварително определени показатели, които да служат и за последващия мониторинг на програмите и чрез координация между различните донори.

1.9 ЕИСК изразява съгласие с предложението да се прави разграничение между помощта за страните от АКТБ и другите страни от отвъдморските територии, като се вземат предвид различния институционален контекст и развитието на отделните страни с цел оптимизиране на възможностите за интеграция в региона. Трябва да се направи оценка и на състоянието на отвъдморските територии, които са по-развити спрямо останалите страни и които вече се възползват от Европейския фонд за развитие и от двустранни помощи. Тези мерки следва да бъдат координирани с програми, предназначени за други страни от региона. Тези територии биха могли да бъдат важен пример за популяризиране на правата, ценностите, добрите практики на европейските политики, фокусирани върху приобщаващия растеж.

1.10 По отношение на търговските споразумения би било целесъобразно, дори и отчитайки настоящите трудности, да се цели постигането на регионално споразумение вместо двустранни споразумения, като се има предвид обаче, че с изключение на сектора на рибарството, от гледна точка на показателите на търговията става въпрос за малки икономически единици.

1.11 Освен това ЕИСК смята, че е целесъобразно ЕС внимателно да следи, чрез съответната комисия на ООН, прего-

ворите за морското право, свързани с КОНТИНЕНТАЛНИЯ ШЕЛФ, особено що се отнася до зоната, която е предмет на настоящото становище.

2. Въведение

2.1 Както е известно, ЕС сключи различни споразумения за партньорства с Тихоокеанския регион; това ново партньорство обхваща 15 независими островни държави ⁽¹⁾, 4 отвъдморски страни и територии (ОСТ) ⁽²⁾, Форум на тихоокеанските острови (PIF), както и Австралия и Нова Зеландия — ключови членове на Форум и партньори, споделящи същите принципи. След стратегията от 2006 г. целта на ЕС е да утвърди своята роля в региона, не само защото ЕС е вторият най-голям донор след Австралия, но и за да допринесе за икономическото и социалното развитие на целия регион, като същевременно признае необходимостта да се гарантира пълно спазване на правата и укрепване на демократичните институции.

2.2 Въз основа на Споразумението от Котону (ЕС-АКТБ), с настоящото съобщение се предлага ЕС, съгласно неговата програма за промяна ⁽³⁾ да съсредоточи дейността си в Тихоокеанския регион върху следните основни цели:

- насърчаване на съгласуваността между политиките в областта на развитието и действията за опазване на околната среда и други политики на ЕС в области като търговия, околна среда, рибарство и изследвания, от една страна, и подкрепа на признаването и пълноценното упражняване на правата на човека и демокрацията – от друга;
- адаптиране и рационализиране на методите за предоставяне на официална помощ за развитие (ОПР) от ЕС, чрез отпускане на повече финансови средства за борба с рисковете, свързани с изменението на климата в Тихоокеанския регион, с цел да се увеличат общата добавена стойност, резултатите, въздействието и ефективността на помощите;
- стимулиране на успешната регионална интеграция на тихоокеанските ОСТ и засилване на тяхната способност да утвърждават ценностите на ЕС и превръщането им в катализатори на приобщаващ и устойчив растеж за човешкото развитие в региона;
- определяне, заедно с тихоокеанските държави, на конструктивна програма от въпроси от общ интерес в рамките на ООН и други международни форуми;
- обединяване на силите с партньори, които прилагат същите принципи в работата по основни въпроси, свързани с правата на човека, и принос за консолидирането на демократичните процеси в целия регион.

⁽¹⁾ Острови Кук (без право на глас в ООН), Федеративни шати Микронезия, Филджи, Кирибати, Маршалови острови, Науру, Ниуе (без право на глас в ООН), Палау, Папуа-Нова Гвинея, Самоа, Соломонови острови, Източен Тимор, Тонга, Тувалу, Вануату.

⁽²⁾ Френска Полинезия, Нова Каледония, Острови Питкърн и Уолис и Футуна.

⁽³⁾ Съобщение на Комисията: „Повишаване на въздействието на политиката на ЕС за развитие: програма за промяна“; COM(2011) 637 от 13.10.2011 г.

Признат от партньорите и местните заинтересовани участници като лидер в борбата срещу изменението на климата и последиците от него, ЕС възнамерява отговорно да консолидира своето присъствие в региона.

2.3 Впрочем по-голямата част от островните държави и територии съставляват малък като население, но голям като площ и разнороден регион, което поражда немалко проблеми поради особеното географско положение на региона и създава една уязвима и деликатна съвкупност, която обаче е обединена не само от морската екосистема – уникална ценност, заслужаваща внимание и защита.

2.4 Целта не е лесна за постигане не само заради посочените в съобщението причини, но и с оглед на ограниченията, наложени на външната политика на ЕС от икономическата криза, които биха могли да повлияят и на бъдещото споразумение от Котону за периода след 2020 г. Разположението на тези страни обаче ги превръща в геостратегически регион и за ЕС предвид близостта им с държави като Китай и Япония. За тази цел би било много полезно по-голямо участие и по-добро използване на ОСТ за разпространението на политиките, прилагането на програмите и правната култура на ЕС, с несъмнени взаимни ползи.

3. Положителни аспекти

3.1 Обръща се внимание на отражението на изменението на климата и на тежките последици за целия регион, както по отношение на стабилността на екосистемата, чието съществуване може да бъде застрашено, така и на риска от все по-голям дисбаланс в устойчивия растеж на съответните страни, не само от строго икономическа и бюджетна, но и от политическа и социална гледна точка, с мултиплициращ ефектна рисковете, което ограничава и постигането на Целите на хилядолетието на ООН.

3.2 Обръща се внимание на необходимостта от интегрирани действия на различните международни участници, ангажирани с отпускането на помощи, било то двустранни или многостранни; днес тези действия са твърде разпокъсани и това не им позволява да бъдат напълно ефективни. Изтъква се стойността на приетите финансови инструменти и на въздействието на самата помощ.

3.3 Подчертава се необходимостта от координиране с международните институции; в съобщението си Комисията споменава ООН най-вече във връзка с последиците от изменението на климата.

3.4 Обръща се внимание на регионалното сътрудничество и на необходимостта от усъвършенстване (или дори разработване) на подкрепяни от регионалните организации секторни програми

и планове за развитие, с цел да се насърчи интегриран подход към помощта и нейното управление, наред със самите стратегии за развитие на региона.

3.5 Подчертава се значението на диалога с местните институционални участници във връзка с изготвянето на програми за подпомагане и споделянето на отговорността за тяхното осъществяване.

3.6 Обръща се внимание на подобряването на ефективността на мерките, като се подчертава необходимостта, заедно с държавите бенефициери да се предвидят общо одобрени механизми за тяхното наблюдение, управление и изпълнение. Във връзка с това би била необходима повече конкретна информация.

3.7 Анализират се начините за предоставяне на помощ от многостранни и двустранни донори, като се поема ангажимент за приспособяване на начините на отпускане на помощите, така че да отговарят на трудностите, срещани от малките администрации на островните държави и територии от Тихоокеанския регион; обръща се внимание на затрудненията, с които се сблъскват държавите бенефициери при включване на помощта в националните програми за развитие, които предполагат целенасочени мерки за подобряване на процеса на изграждане на капацитет на националните институции.

3.8 Изразява се безпокойство от нарушенията на основните права във Фиджи и се заявява намерение Комисията да следи ситуацията, без обаче да се посочват евентуални допълнителни условия за предоставянето на помощите.

4. Пропуски

4.1 Като цяло в Съобщението на Комисията не се посочва ясно начина, по който ЕС възнамерява да проучи и укрепи мерките чрез краткосрочни цели, които са важни, но твърде откъслечни, за да окажат въздействие върху бъдещата устойчивост на региона. Това е специфичен, обширен регион, който включва голям брой малки и много малки държави от гледна точка на населението, но обхващащи голяма географска площ; те имат различни подходи и разбирания за необходимостта от мерки в подкрепа на дългосрочното устойчиво развитие, както и различни виждания за правилата, които следва да се прилагат на национално равнище и в териториалните и международните води, маркиращи границите между страните.

4.2 ЕИСК смята, че е необходим интегриран и дългосрочен подход, при който отговорността се разделя между всички участници, които развиват дейност в региона, било то международни институции, други държави или участници на местно равнище. В предложението на Комисията за партньорство трябва да се отчитат преговорите за преразглеждане на новия бюджет на Общността, новите приоритети, които ще залегнат в Целите на хилядолетието за периода след 2015 г., и процесът, който ще започне с новите преговори по споразумението от Котону.

4.3 В поставените цели би било полезно да се обърне по-голямо внимание на интегрираното развитие на Тихоокеанския регион, на политиките за развитие и на областите на действие – например земеделието и продоволствената сигурност само се споменават в контекста на последиците от изменението на климата в региона. Жизнеспособността на селските райони се основава на селското стопанство. Въпреки че целта на селското стопанство е предимно осигуряване на прехрана – само производството на захарна тръстика и палмово масло за износ имат известно значение – съществува проблем с управлението на природните ресурси и устойчивото използване на земята и селското стопанство. Следва да се отбележи, че вследствие на реформата на европейската политика относно захарта през 2006 г. някои от въпросните страни загубиха преференциалния си статут, а оттам и работни места.

4.4 Акцентът в съобщението е поставен главно върху рисковете от изменението на климата – изключително важен въпрос за оцеляването на някои държави и екосистемата (повишаване на нивото на водата, изчезване на горите, солени подпочвени води, повишена температура на морската вода и др.). Ето защо Комисията препоръчва ресурсите да бъдат разпределени главно за този сектор, а не за интегрирани и последователни програми за устойчиво развитие и растеж с ангажименти, определени от държавите бенефициери. За тази цел би било желателно участието на частния сектор, по-специално на МСП.

4.5 ЕИСК смята, че е необходим интегриран стратегически подход към помощта и съобщението е добро начало. Би трябвало в настоящия момент да се насърчи сътрудничеството между различните дирекции на Комисията, в частност ГД „Развитие и сътрудничество“, ГД „Морско дело“, ГД „Търговия“, ГД „Здравеопазване и защита на потребителите“, ГД „Изследвания“ и ЕСВД, независимо от отбелязания напредък, то следва да бъде по-силно координирано⁽⁴⁾, за да се гарантира по-голяма последователност на политиките на ЕС.

4.6 Сред мерките следва да се обърне по-голямо внимание най-вече на сектора на рибарството, който е жизненоважен не

⁽⁴⁾ Общият размер на помощта за развитие и подкрепа във връзка с изменението на климата, предназначена за тихоокеанските държави и ОСТ за периода 2008-2013 г., възлиза на близо 785 милиона евро, от които 730 милиона евро са отпуснати от десетия Европейски фонд за развитие (ЕФР) и 56 милиона евро от бюджета на ЕС. Без да се включват националните програми, регионалното сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион за периода 2008-2013 г. разполага с финансиране първоначално в размер на около 95 милиона евро в допълнение към средствата от тематичната програма на инструмента за сътрудничество за развитие. Регионална програма за сътрудничество между ЕС и Тихоокеанския регион има за цел да укрепва капацитета на регионалната икономическа интеграция и регионалната търговия (45 млн. евро), да подкрепя гражданското общество и да укрепва капацитета за управление на публичните финанси (10 милиона евро), както и да насърчава устойчивото управление на природните ресурси (40 милиона евро). Освен това Комисията обяви предстоящото лансиране на т.нар. „Инструмент за инвестиции за АКТЬ“ (Pacific Investment Facility), чиято цел е извлечането на максимална полза от инвестициите в основните инфраструктури, за да се направи регионът по-конкурентоспособен на световните пазари и да се даде нов тласък на икономическия растеж, да се намали бедността и да се финансират екологосъобразни инструменти и инструменти за приспособяване към изменението на климата.

само за всички страни от Тихоокеанския регион, но и за ЕС, предвид големият обем на износа към държавите членки (по-специално на риба тон), с оглед на необходимостта да се поддържа устойчивостта на производството и на екосистемата и да се възпрепятства свръхексплоатацията, която може да изложи на риск бъдещето на рибарството. ЕИСК оценява положително дейността на ЕС в борбата с незаконния риболов посредством прилагането на регламента на ЕС, насочен към предотвратяване, възпиране и премахване на незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов. Въз основата на този регламент Комисията е уведомила две страни от региона (Вануату и Фиджи) за възможността да бъдат определени за трети страни, не сътруднители в борбата срещу незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов.

4.6.1 По тези причини ЕС следва да запази преференциалните режими с АКТЬ, както се случи неотдавна с някои страни от региона⁽⁵⁾, независимо че Съюзът трябва да отчита риска от нарушаване на конкуренцията с другите оператори в сектора.

4.6.2 ЕИСК признава обективните трудности в този сектор, оценява положително трите споразумения (FPA), подписани с Кирибати, Соломонови острови и Федеративни щати Микронезия, но изразява надежда, че може да се постигне общо споразумение с всички заинтересовани страни относно правилата, които да се прилагат в териториалните и международните води в този регион.

4.7 В контекста на координацията на различните мерки за подкрепа на търговията, с право изтъкната в съобщението, Комисията никъде не споменава дейността на Световната търговска организация (СТО) в региона, въпреки че шест от тихоокеанските островни държави са нейни членки и се ползват от специфични програми и облекчения.

4.8 Търговия (СТО): Фиджи, Папуа-Нова Гвинея, Соломоновите острови, Тонга, Самоа и Вануату са държави членки на СТО, която, с помощта на различни споразумения за присъединяване, се стреми да осигури стабилна и интегрирана търговска система на регионално равнище, с цел да се оползотворят предимствата и да се подобри ефективността на ресурсите и икономииите от мащаба.

4.8.1 СТО положи усилия за откриването през 2004 г. на Представителство на островите от Тихоокеанския регион в Женева, което да спомогне за по-силната интеграция на бюрократичните системи и да насърчи процеса на изграждане на капацитет по въпроси от сферата на търговията и от многостранния дневен ред, което е жизненоважно за тези малки икономики.

⁽⁵⁾ Вж. становище NAT/459 „Състояние и предизвикателства пред флотата на Европейския съюз за улов на тропически тон“, докладчик: г-н Sarró Pratsguirre, ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 21–26.

4.8.2 От първостепенно значение е Европейският съюз, въз основа и на подновеното Споразумение от Котону, да установи тесни и структурирани връзки с представителството в Женева и със СТО. От съществено значение е да има координиран подход, дори и само поради ограничения административен апарат на голяма част от въпросните страни. Това би дало възможност да се координират инициативите в подкрепа на тези икономики посредством вече действащите програми за техническа помощ, които не са координирани на многостранно равнище. Към всичко това се прибавя и дългият период на забавен и нестабилен икономически растеж с огромни разлики между отделните държави – Папуа-Нова Гвинея и Соломоновите острови отчетоха по-висок темп на растеж благодарение на цените на стоките, докато и без това слабите икономики на Фиджи и Самоа трябваше да се справят с последиците от природни бедствия ⁽⁶⁾.

4.8.3 Освен това следва да се обърне специално внимание на развитието на МСП и на създаването на регионални служби за тяхното подпомагане, които следва да бъдат поискани и учредени на многостранно равнище, като се използват вече съществуващите ресурси и програми на СТО, Международния валутен фонд (МВФ) и Световната банка, също и по отношение на развитието на селските райони.

4.9 В съобщението на Комисията с право се отбелязват социалните рискове от слабото икономическо развитие на тези острови, равнищата на емиграция на квалифицирана работна ръка, която не намира възможности за работа в страната си, и социалните последици от изменението на климата. Според данни от Световната банка Соломоновите острови, Вануату, Самоа, Кирибати, Източен Тимор и Тувалу са включени в групата на най-слабо развитите страни с висока степен на бедност. В самата Папуа-Нова Гвинея, най-голямата страна от Тихоокеанския регион, над 40 % от населението живее под прага на бедността. Тези данни се отразяват на постигането на целите на хилядолетието и изискват координирани мерки на международно равнище. В съобщението обаче не се споменава работата на различните агенции на ООН в подкрепа на икономическото и социалното развитие.

4.9.1 Различните програми на агенциите на ООН са изключително важни и следва да бъдат насърчени от Комисията, тъй като помагат за постигането на необходимата степен на осведоменост и за изграждането на капацитет за „усвояване“ и оползотворяване на помощта от различните донори, включително ЕС. Освен това те възлагат по-голяма отговорност на националните институции и социалните и гражданските партньори и стимулират създаването на институции на демокрацията на участието.

⁽⁶⁾ МВФ: *Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth* („Регионални икономически перспективи: Азия и Тихоокеанския регион. Постигане на приобщаващ растеж в нестабилна глобална среда“), октомври 2011 г.

5. Права, демокрация, профсъюзни свободи и положението във Фиджи

5.1 Тихоокеанските острови са считани от международните финансови институции за едни от най-необлагодетелстваните райони в света – те са изолирани и слабо населени, отличават се с голям миграционен поток, скромни равнища на образование и обучение, огромен недостиг на специфични познания в областта на търговията и на международната икономическа дейност.

5.1.1 Все по-проблематично изглежда най-вече положението на младите хора, което се дължи на фактори като географската изолация, пречките пред икономическото развитие (малки, слабо интегрирани помежду си икономики и ограничени вътрешни пазари) и демографската динамика, отличаваща се с бързо нарастване на броя на младите работещи ⁽⁷⁾. Австралия стартира програма за помощ на сезонните работници от най-необлагодетелстваните тихоокеански държави. Става въпрос за мерки в същата посока, които трябва да бъдат насърчавани и направлявани и към други държави от региона.

5.1.2 Положението на жените е драматично и обезпокоително поради нарастващата експлоатация и разруха и много слабия напредък в търсенето на ефикасни решения. Жените продължават да бъдат силно дискриминирани, както поради почти несъществуващата законна трудова заетост и участие в политическия живот, така и поради широко разпространеното нарушение на основните права чрез повтарящи се и широко разпространени във всички страни актове на насилие. Не става дума само за въпрос от културно естество, а за това да се предоставят възможности за работа, интегриране и участие. Би трябвало изрично да се спомене Планът за действие на ЕС относно равенството между половете и участието на жените в развитието за периода 2010–2015 г., който, между другото, изисква използването на точни показатели за участието на жените в националните институции.

5.2 Зачитането на правата на човека и демокрацията са ключови условия на политиката на ЕС за подпомагане и сътрудничество. Сред тях са синдикалните права, признати на международно равнище въз основа на осемте основни конвенции на МОТ.

5.3 И в Споразумението от Котону зачитането на правата на човека и демократичните институции се признава за основна ценност с оглед изграждането на стабилна и просперираща икономика. За съжаление, въпреки че предмет на съобщението е регионална стратегия, в него не се обърща необходимото внимание на въпроса за сериозните нарушения, които се извършват най-вече във Фиджи, **който, както е известно, е вторият по големина и население архипелаг в региона.**

⁽⁷⁾ В Самоа от 4 000 младежи, които искат да навлязат на пазара на труда, само 500 намират работа, във Вануату това съотношение е 700 от 3 500 души, във Фиджи безработицата сред младежите е около 46 %; вж. също *Investing in Youth Policy* (Инвестиране в политика за младежите), УНИЦЕФ, Междугенционна група на ООН за младежта в Азия и Тихоокеанския регион, 2011 г.

5.4 Положението във Фиджи е неприемливо: през 2011 г. правителството, оглавявано от военна хунта от държавния преврат през 2006 г. насам, започна агресивна кампания за ликвидиране на синдикалното движение и за лишаване на работниците в страната от основните им права, в нарушение на ратифицираните от правителството Конвенции № 87 и 98 на МОТ; потъпкването на свободата на словото, на сдружаване и на събиране, изтезанията и малтретирането, насилието над жени и деца, погазването на най-основните права на работниците превръщат Фиджи в емблематичен случай за ЕС, който не може да бъде толериран повече. Въпреки че е бил приложен член 96 от Споразумението от Котону, ЕИСК смята, че са необходими по-твърди мерки спрямо Фиджи, също и с оглед на изборите през 2014 г. и процеса на създаване на нова Конституция.

5.5 Положението във Фиджи беше отново обсъдено от Управителния съвет на МОТ през ноември 2012 г., когато беше приета специална резолюция, и в светлината на неотдавнашното решение на правителството на Фиджи да не приеме делегацията на МОТ, изпратена от Управителния съвет на мисия в страната⁽⁸⁾. ЕС не може да не разгледа въпроса по подходящ начин със същите държави членки, които заклеиха това заедно с МОТ.

5.6 В този случай условията за функциониране на гражданското общество, ако изобщо има такива, са трудни. Открито се нарушават най-главните основни права на гражданското общество в разрез с всички демократични принципи и ЕИСК не може да приеме отлагането на въпроса в светлината на такива нарушения. Той трябва да запознае останалите общностни институции със своята позиция и да предприеме съответните действия⁽⁹⁾.

5.7 Необходима е по-твърда намеса, както пряка, така и на двустранно равнище, при определянето на условията за отпускане на помощи от Общността. Това ще потвърди, че позицията на ЕС се споделя от държавите членки, съответства на основните принципи на Съюза и не подлежи на договаряне.

6. Ролята на социалните партньори и гражданско общество

6.1 Според ЕИСК участието на организираното гражданско общество е основата върху която следва да се развиват различните форми на партньорство, с оглед постигане на целите за икономическо и социално сближаване. Тази роля е още по-важна в сферата на правата и демокрацията, зачитането на които е условие за възползване от политиката на ЕС за помощ и сътрудничество.

⁽⁸⁾ Съобщение за пресата на Конфедерацията на профсъюзите за Фиджи, 19 септември 2012 г., и последващи документи на МОТ (в процес на изготвяне).

⁽⁹⁾ Вж. писмото от Съвета.

6.2 Участието на организираното гражданско общество представлява приоритетна цел и в тази област, въпреки поне две обективни ограничения: първото е специфичното географско разположение, уязвимостта на островите и разпръснатостта на населението, което на практика затруднява изключително много упражняването на това право; второто е свързано с упражняването на демокрацията и активното участие на организираното гражданско общество в институционалния живот.

6.3 Във всеки случай ЕИСК настоява да се направи всичко възможно представители на местните общности да бъдат включени в определянето, изпълнението и наблюдението на общностните проекти, особено тези в областта на защитата на околната среда, развитието и защитата на правата и демокрацията.

6.4 ЕИСК настоява да се предприемат бързи действия за създаване на партньорство между ЕС и Тихоокеанския регион с участието на организираното гражданско общество, за да можем заедно да потърсим по-ефективни решения на проблемите на региона⁽¹⁰⁾, като се предвиди създаване на специален комитет за мониторинг, като основен елемент на участието.

7. Препоръчани в съобщението действия: бележки

7.1 Препоръчаните от ЕС действия, където за приоритет в Тихоокеанския регион се определя проблемът с рисковете, свързани с изменението на климата, могат да бъдат одобрени само частично, тъй като липсва интегриран подход към устойчивото развитие на региона.

7.2 Необходимо е да се благоприятства и да се търси подобър координиран подход между ЕСВД и различните ГД на Комисията, за да се определят последователни стратегически програми, които да насочат наличните ресурси към защитата на околната среда и рибарството, но също така и към интегрирани програми за устойчиво развитие и за развитие на селските райони.

7.3 ЕИСК споделя изразеното в съобщението мнение, че е необходимо да се активизира диалогът с местните институции; следва обаче да се гарантира и по-системно участие на гражданското общество, като се създаде постоянна кръгла маса, която да прави оценка на помощите и да анализира тяхното въздействие.

⁽¹⁰⁾ Вж. REX/355 „Ролята на гражданското общество в Многостранното споразумение за търговия (МСТ) между ЕС, Колумбия и Перу“, докладчик г-н Iuliano, ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 39–44.

7.4 ЕИСК смята, че е необходимо срещите между всички донори и държавите бенефициери да продължат, за да се гарантира подчертаната от Комисията координация на програмите. Разпределянето и оценката на ефективността на помощите продължават да бъдат от първостепенно значение. В това отношение остава важно, наред с превантивната информационна и обучителна дейност, да се извършва наблюдение посредством смесен комитет, в основата на който да бъдат социалните и гражданските партньори.

7.5 Както вече беше посочено, би трябвало да се извършва по-строга оценка на зачитането на основните права на човека, неприемливото положение на жените в региона, ограничените възможности за работа за младите хора, ролята на гражданското общество във всички страни, особено с оглед на специфичната ситуация във Фиджи.

Брюксел, 17 януари 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

ЦЕНИ ЗА АБОНАМЕНТ ЗА 2013 г. (без ДДС, с включени разходи за стандартна доставка)

Официален вестник на ЕС, серии L + C, единствено на хартиен носител	на 22 официални езика на ЕС	1 300 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серии L + C, на хартиен носител + годишно сборно издание на DVD	на 22 официални езика на ЕС	1 420 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серия L, единствено на хартиен носител	на 22 официални езика на ЕС	910 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серии L + C, месечно издание на DVD (сборно издание)	на 22 официални езика на ЕС	100 EUR за годишен абонамент
Притурка към Официален вестник (серия S — Договори за обществени поръчки и процедури по възлагане), DVD, едно издание на седмица	многоезичен: на 23 официални езика на ЕС	200 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серия C — Конкурси	на език/езици в зависимост от конкурса	50 EUR за годишен абонамент

Абонамент за *Официален вестник на Европейския съюз*, издаван на официалните езици на Европейския съюз, може да се направи за 22 езикови версии. Един абонамент включва сериите L (Законодателство) и C (Информация и известия).

За всяка езикова версия се прави отделен абонамент.

Съгласно Регламент (ЕО) № 920/2005 на Съвета, публикуван в Официален вестник L 156 от 18 юни 2005 г., според който институциите на Европейския съюз временно не са задължени да съставят всички актове на ирландски език и да ги публикуват на този език, изданията на Официален вестник на ирландски език се разпространяват отделно.

Абонаментът за притурката към Официален вестник (серия S — Договори за обществени поръчки и процедури по възлагане) включва всички 23 официални езикови версии в едно общо многоезиково DVD.

Абонатите на *Официален вестник на Европейския съюз* имат право, след заявка, да получат различните приложения към Официален вестник без допълнително заплащане. Информация за публикуването на приложенията се предоставя чрез съобщения за читателите, включени в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Продажби и абонаменти

Абонаментът за различните платени периодични издания, като например *Официален вестник на Европейския съюз*, може да бъде направен чрез всички наши търговски представители.

Списъкът на търговските представители е достъпен на адрес:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_bg.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) предлага директен безплатен достъп до законодателството на Европейския съюз. Този интернет сайт дава възможност за справка с *Официален вестник на Европейския съюз* и включва договорите, законодателството, юриспруденцията и подготвителните законодателни актове.

За подробна информация за Европейския съюз посетете интернет сайта: <http://europa.eu>

